

Захаваем спадчыну разам

Захаванне нацыянальнай гісторыка-культурнай спадчыны — справа, пагадзіцеся, дзяржаўнага ўзроўню, але датычыць кожнага з нас.

У тым плане, што кожны павінен унесці свой уклад. Таму і праводзяцца розныя акцыі пад дэвізам “Захаваем нашу спадчыну”, падчас якіх збіраюцца грошы на рэканструкцыю тых ці іншых аб’ектаў, аднаўленне гісторыка-культурных каштоўнасцей. Супрацоўнікі газеты “Літаратура і мастацтва” таксама не засталіся ўбаку і выступілі з грамадскай ініцыятывай пералічыць ганарар за публікацыі ў сённяшнім нумары на рэканструкцыю (кансервацыю) Навагрудскага замка — калыскі Вялікага Княства Літоўскага.

Далучайцеся! Нагадаем нумар дабрачыннага рахунка: № 3642521000622 у ЦБП № 416 г. Навагрудка, філіял 413 ААТ “ААБ “Беларусбанк” г. Ліда, код банка 696, УНП 500031377, аддзел культуры Навагрудскага райвыканкама, з пазнакай “На рэстаўрацыю Навагрудскага замка”.

У нумары:

✓ Беларускія замчышчы: на схілах

Ігар Чарняўскі распавядае пра 200 помнікаў мінуўшчыны, якія дапоўняць спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь

➤ 5

✓ «Тут адкрылася мне душа Украіны»

У Кіеве ўсталяваны помнік Уладзіміру Караткевічу

➤ 7-8, 17

✓ Пра Крапіву раскажуць рэчы

Ці будзе створаны музей класіка беларускай літаратуры?

➤ 21

Расціслаў БЕНЗЯРУК

Сапраўды, калі б каратка трэба было ахарактарызаваць Васіля Вітку, дык я сказаў бы адно — Мудрэц. Сівельны, аж да белізны, валасы, разумны пагляд з-пад акуратных, інтэлігентных акулераў і ўзважанае, трапнае кожнае слова. Такім я ведаў Цімоха Васільевіча ў жыцці, такім ён успамінаецца і сёння.

16 мая Васілю Вітку (Цімоху Васільевічу Крысько) споўнілася б 100 гадоў. Нарадзіўся ён у вёсцы Еўлічы на Случчыне. Адночы, выступаючы перад маладымі, Цімох Васільевіч з усмешкай прызнаўся, што ў юнацкія гады вельмі любіў аповесці Валянціна Катаева, але часта смяшыла прозвішча аўтара: Валянцін ката еў. Значна пазней, калі згадаў вёску Еўлічы, нечакана назва “разбілася” на два словы: “еў” і “лічы”. Словам, еў ці не, а лічы, што еў. Нават жартоўны вершык склаўся:

*Рагаталі, як сычы,
Людзі слухай вёскі,
І пайшлі
Па зямлі
Дружна пагалоскі:
“Не маўчы,
А гавары:
Піў, лічы,
Ды еў, лічы!..”
... З той вясёлае пары
Вёску клічуць Еўлічы.*

Мне пашчасціла ведаць Цімоха Васільевіча, не раз і не два сустракацца з ім у Мінску і ў Брэсце, лічыць яго сваім настаўнікам. Бо непамерна многа зрабіў Вітка для майго станавлення: адзін з першых паверыў, што з мяне можа выйсці дзіцячы пісьменнік, падтрымліваў, калі трэба было.

Цімох Васільевіч ахвотна дзяліўся сваім вопытам з маладымі. Расказваючы пра майстэрства дзіцячага пісьменніка, ён гаварыў:

— Калісьці малым куплялі адзенне навывост, бо за адзін год не зносіш. Для дзяцей і пісаць трэба гэтак жа добра, зразумела, як і для дарослых, але крыху з хітрынкаю. Тады і бацькі, можа, возьмуць што-небудзь для сябе...

Цімох Васільевіч паглядзеў, як мы засяроджана слухаем яго, паправіў акулераў і працягнуў:

— Лірыкі праяўляюць свае здольнасці ў маладым узросце, а дзіцячы пісьменнікі — потым, як становяцца бацькамі. Гэта першая прыступка. Вышэйшая — калі становяцца прадзедамі. Я пакуль толькі дзед, а таму спадзяюся, што мая галоўная кніга яшчэ наперадзе. Другое — дзіцячы пісьменнік павінен мець багаты жыццёвы вопыт. Відаць, невыпадкава выхаванне малых спрадвеку давяралі бабулям і дзядулям. А казка, якую яны расказваюць сваім унукам, — гэта народная педагогіка, якая будзе служыць вечна.

Васіль Вітка любіў заставацца

Мудрасць і шчодрасць душы

У кнізе “Сустрэчы” Аляксей Гардзіцкі ўспамінае пра наведванне ў Маскве старэйшай беларускай паэтэсы К. Буйло. Канстанцыя Антонаўна, прыгадваючы любімых пісьменнікаў, нечакана заявіла: “А Вітка? Такі маўклівы, а калі адкрыецца, то блісне, засвеціцца нечым глыбокім, мудрым”.

насць зазірнуць у душу дзіцяці, дайсі да яго сэрца.

— Ніхто гэтак, як малыя, — казаў Цімох Васільевіч, — не верыць у цудадзейную сілу слова. Паслухайце лічылку, якая пражыла стагоддзі і дайшла да нас:

*Ены бэны тыкі пакі
Орбы торбы енцы смакі
Евус дэвус кут натэвус —
Старой бабе за печ спаць!*

— Нічога, апроч апошняга радка, — гаварыў далей Вітка, — не зразумела. Мабыць, лічылка гэтак доўга і жыве, што ў ёй ёсць самае галоўнае для дзіцячай гульні — магія таямнічасці, магія слова.

У той час як выступаў Васіль Вітка, на дварэ бушавала навальніца. Раптам зусім побач грывнуў гром — можа, першы ў тым годзе. У інстытуце згасла святло.

— Вось бачыце, наваражыў! — засмяяўся Уладзімір Калеснік.

...Пятнаццаць гадоў ужо няма з намі Васіля Віткі. Як раскажаў яго сын Вісарыён Крысько, раніцай 5 ліпеня 1996 года ён пацягнуўся, каб адчыніць фортку ля пісьмовага стала, і... упаў. Ён памёр стоячы.

Яшчэ пры жыцці імя Васіля Віткі было вядома не толькі ў нашай рэспубліцы. Яму было прысвоена званне заслужанага дзеяча культуры Беларускай ССР, а за кнігі “Беларуская калыханка”, “Казкі” і “Чытанка-маляванка” ён стаў лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі БССР.

Сусветная слава прыйшла да Віткі з уручэннем яму Міжнароднага Ганаровага дыплама імя Х. К. Андэрсена. Імя беларускага казачніка было занесена ў ганаровы спіс літаратараў, якія пішуць для маленькіх жыхароў планеты. Адбылося гэта ў 1978 годзе.

Хацелася Цімоху Васільевічу пасля смерці легчы ў родную, еўліцкую зямлю, але быў пахаваны ў Мінску, ля жонкі. Ды ўсё-такі ён вярнуўся ў Еўлічы. На пачатку ўжо гэтага стагоддзя калгас, які насіў імя Чкалава, быў пераўтвораны ў сельскагаспадарчы вытворчы кааператыву “Агра-Вітка”. Значыць, памятае родная зямля свайго слаўнага земляка! А 17 мая ў слухай дзіцячай бібліятэцы адкрыліся ўжо традыцыйныя Віткаўскія чытанні.

ў Каралішчавічах і браць удзел у абмеркаванні твораў маладых. Помню, як гарача ён заступіўся за казкі Васіля Шырко пра дзеда Манюкіна, калі адзін з выступоўцаў папракнуў аўтара за тое, што ў казках шмат чарцей, ведзьмаў і рознай нечысці.

— А я таксама не баюся пісаць пра чарцей, — адразу ж парываў Вітка ды яшчэ прыгадаў вядомую казку Пушкіна і аповесці Гогаля.

З захапленнем ён слухаў творы Ганны Івановай, а пасля з замілаваннем гаварыў пра Ганныны вершы, пацешкі і лічылкі. Як пасля пра Вітку скажа наш куратар Мікола Гамолка:

— Гаварыў і свяціўся!

Загое быў прынцыповым да канца, калі адчуваў фальш. Варта было аднаму настаўніку прачытаць слабае апавяданне, а некаму падтрымаць, што, маўляў, задума ёсць, толькі мова падводзіць аўтара, як Вітка рашуча запратэставаў:

— Мова падводзіць?! Не можа

быць добрым пісьменнікам той, хто не адчувае слова, хто не ведае мовы ў дасканаласці! А тут дзеці гавораць між сабою, як дзядзькі дарослыя, прымаюць пастановы. Чым жа яны будуць займацца, як вырастуць?..

Праз некалькі дзён, сустрэўшы мяне ў Мінску, Вітка прыгадае таго настаўніка і выкажацца востра, бы вынясе прысуд:

— Гэты чалавек глухі да мовы. Не можа ён быць пісьменнікам!

Канец сакавіка 1972 года. Я ў час вясенніх школьных канікулаў знаходзіўся ў Брэсцкім абласным інстытуце ўдасканалення настаўнікаў. Якраз праводзіўся Усесаюзны тыдзень літаратуры для дзяцей і юнацтва. Да нас завітала вялікая група дзіцячых пісьменнікаў з усяго Саюза. Беларусь прадстаўляў Васіль Вітка. Вёў вечарыну Уладзімір Калеснік.

Выступалі цікава, чыталі свае творы. Вітка гаварыў пра вялікі абавязак настаўніка ў выхаванні новага пакалення, пра неабход-

Пункцірам

✓ Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў указ, у якім у якасці асновы для правядзення перамоў адобраны праект пагаднення паміж урадамі Беларусі і Азербайджана аб супрацоўніцтве ў барацьбе з крадзяжамі культурных каштоўнасцей і забеспячэнні іх вяртання. Міністр унутраных спраў нашай краіны Анатолий Куляшоў упаўнаважаны на правядзенне перамоў па праекце згоды і яго падпісанне.

✓ На пасяджэнні Палаты Прадстаўнікоў былі адобраныя ў першым чытанні папраўкі ў Закон Беларусі аб кінематаграфіі. Асноўнай мэтай змяненняў і дапаўненняў з'яўляецца стымуляванне развіцця беларускай кінавідэавытворчасці, у тым ліку і за кошт прыцягнення ў гэтую сферу прыватнага капіталу. Заканадаўствам будзе прадугледжаны шэраг эканамічных стымуляў для прыватных укладанняў у кінавідэавытворчасць.

✓ Учора ў рамках Адзінага дня інфармавання міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Лагушка наведаў Брэсцкую вобласць. У Палескім дзяржаўным універсітэце ён сустрэўся з выкладчыкамі і студэнтамі. У той жа дзень міністр культуры пабыў у Іванаўскім раёне, дзе сустрэўся з жыхарамі раёна і работнікамі сферы культуры. Павел Лагушка азнаёміўся з работай адзінай у Беларусі школы бондарства, наведаў былую сядзібу і карцінную галерэю Напалеона Орды ў вёсцы Варацэвічы, музей Народнай творчасці ў аграгарадку Моталь.

✓ Нацыянальны гістарычны музей Беларусі прэзентаваў адноўлены старадрук "Апостал" XVI стагоддзя. Прэзентацыя стала заключным этапам сумеснага праекта музея і Белзнешэканомбанка па рэстаўрацыі кнігі. Экзэмпляр "Апостала" быў набыты ў прыватнай асобы 10 гадоў таму. Фаліант атрымаў другое жыццё дзякуючы працы рэстаўратараў Андрэя і Ірыны Крапіўка.

✓ Рэжысёр Аляксандр Яфрэмаў завяршае работу над васьмісерыйным фільмам "Немец", які выйдзе на экраны ўжо ў гэтым годзе. Прэзентацыя кінакарціны будзе прымеркавана да святкавання 850-годдзя нацыянальнай святыні, Крыжа Еўфрасінні Полацкай. Аванцюрна-прыгодніцкі сюжэт фільма навеяны паданнямі пра знікненне артэфакта ў гады Другой сусветнай вайны.

✓ Нясвіж прымае XVI фестываль "Музы Нясвіжа". У праграме свята — спектакль Мінскага абласнога драматычнага тэатра "Камедыя", навукова-практычная канферэнцыя "Беларуская музыка ў каардынатах еўрапейскага мастацтва", мастацкія выстаўкі, канцэртныя праграмы.

✓ Сярод фіналістаў IX Міжнароднага фестывалю паэзіі і культуры рускага замежжа "Пушкін у Брытаніі" названы маладыя беларускія літаратары Марыя Маліноўская і Алеся Кананкова (псеўданім Ася Міхайлоўская). Фінал конкурсу адбудзецца ў Лондане ў чэрвені 2011 года.

✓ Пушкінскі баль праходзіць сёння ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі імя В. Дуніна-Марцінкевіча ў Бабруйску. Ён прысвечаны 110-гадоваму юбілею Бабруйскай гарадской бібліятэкі імя А. С. Пушкіна. Для ўдзельнікаў мерапрыемства падрыхтаваны тэатралізаванае відэавішча, краязнаўчыя і мастацкія выстаўкі, а таксама вытанчаны танцавальны фест.

Падрыхтавала
Ірына МАСЛЯНІЦЫНА

Конкурсы

Прызнанне прафесіяналізму

Ірына МАСЛЯНІЦЫНА,
фота Генадзя Жынкава, БелТА

Журналістыку можна параўнаць з паляваннем. Бо галоўны і самы натуральны журналісцкі занятак — паляванне на факты. Менавіта гэтую акалічнасць адзначыла вядомы айчыны палітык Лідзія Ярмошына, уручаючы 17 мая на сцэне Вялікай залы Палаца Рэспублікі першую з вылучанай журы 21 узнагароды "Тэлеваршні" — у намінацыі "Лепшая інфармацыйная праграма". "Навіны — гэта тое, дзеля чаго мы ў першую чаргу ўключаем тэлевізар, — сказала яна між іншым. — І ў залежнасці ад таго, як падаюцца журналістамі навіны ў гэтай краіне, альбо хочаш жыць, альбо баішся выйсці ў булачную". Пераможцам у гэтай намінацыі стаў калектыў праграмы "Навіны. 24 гадзіны" (СТБ). Гэты ж тэлеканал быў адзначаны ў намінацыі "Лепшая грамадска-палітычная праграма" за "Карціну свету". А таксама атрымаў перамогу ў намінацыі "Лепшы вядучы інфармацыйнай праграмы" — дзякуючы Юліі Радзюковай. Лепшы рэпарціёр аказаўся таксама ў СТБ — Вольга Макей.

Зрэшты, калі журналісты СТБ лепш за іншых у гэтым годзе паказалі сваё валоданне інфармацыйнымі жанрамі, лепшымі аналітыкамі былі прызнаны іх калегі з АНТ. Літаральна ўскальхнула беларускую грамадскасць з'яўленне ваенна-гістарычнага праекта "Тарады-герой". І гэта не магло не быць адзначана кампетэнтным журы. Праект сабраў ажно тры ўзнагароды — за лепшы дакументальны фільм, за лепшую аператарскую работу (Канстанцін Рабоў) і лепшае прадзвосарства (Аляксандр Рывдан). Але гэта яшчэ не ўсё. АНТ было адзначана за лепшы стыль і дызайн, за лепшую музычна-забаўляльную праграму ("Міс Беларусь-2010") і лепшага вядучага грамадска-палітычнай праграмы (Аляксей Міхальчанка "Як ёсць").

БТ атрымала прыз за лепшую культурна-асветніцкую праграму, стварыўшы праект "Эпоха. Знакаміты і невядомы Іван Хруцкі", і лепшае вядзенне музычна-забаўляльнай праграмы (Лейла Ісмаілава і Дзяніс Кур'ян). Лепшая спартыўная праграма ("Алімпійскі дзёнік Ванкувера-2010") і лепшы спартыўны каментатар (Павел Баранаў) — таксама ў іх.

Да ведама

Прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2011 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці

Прэзідыум Савета Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі прысудзіў прэміі 2011 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці з наданнем звання лаўрэата, уручэннем Ганаровага знака, дыплама і грашовай узнагароды:

- За творы прозы, паэзіі і драматургіі (адна прэмія): за кнігу "Снукер", апублікаваную ў 2009 годзе, **Ткачова Васілю Юр'евічу**, пісьменніку.
- За музычныя творы, канцэртна-выканальніцкую дзейнасць (адна прэмія): за песні апошніх гадоў на вершы беларускіх паэтаў (2007—2010 гг.) **Елісеенкаву Алегу Мікалаевічу**, кампазітару, дацэнту ўстанова адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў".
- За работы ў галіне тэатральнага мастацтва і кінамастацтва (адна прэмія): за стварэнне спектакля "Каласы пад сярпом тваім" паводле рамана У. Караткевіча ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі (2008 г.) **Анісенку Валерыю Данилавічу** (рэжысёру-пастаноўшчыку), **Шуцце Марыне Аляксандраўне** (мастаку-пастаноўшчыку), **Сігаву Ігару Аляксеевічу** (артысту-выканаўцу галоўнай ролі) і **Сідаркевіч Людміле**

Дата правядзення цырымоніі ўзнагароджання пераможцаў VII Нацыянальнага тэлевізійнага конкурсу "Тэлеваршні" пераносілася ажно два разы — у сувязі з сумнымі красавіцкімі падзеямі. Гэтак журналісты краіны выказалі сваю салідарнасць з усім беларускім народам, які перажываў трагедыю ў метро. І, між іншым, лішні раз даказалі сваю прафесійную годнасць.

Тэлеканалу "ЛАД" дасталіся лаўры пераможцаў у намінацыях "Лепшая праграма для дзяцей і юнацтва" ("Калыханка") і "Лепшы рэжысёр" (Валянцін Гаравой).

Паводле слоў членаў журы, у гэтым годзе моцна праявілі сябе рэгіянальныя тэлежурналісты. Конкурс паміж імі быў асабліва напружаным. І ў выніку лепшай праграмай навін рэгіянальнага тэлебачання была прызнаная праграма Салігорскага тэлеканала. Гомельскі журналіст Аляксандр Гавейка стаў лепшым вядучым рэгіянальнага тэлебачання. А лепшым рэгіянальным тэлепраектам названа сацыяльная праграма Віцебскай тэлекампаніі "Скіф" "Дапаможам малым з дзіцячага дома".

Спецпрыз журы быў уручаны протаіерэю Фёдору Поўнаму за яго праграму "Нядзельная пропаведзь" (АНТ). Прыз глядацкіх сімпатый ужо ў другі раз атрымаў Георгій Калдун.

Гран-пры ў гэтым годзе падзялілі БТ за "Міжнародны дзіцячы конкурс песні Еўрабачанне-2010" і АНТ за "Грамадска-культурную акцыю "Беларусь — гэта мы!"

Ва ўручэнні дыпламаў і памятных статуэтак пераможцам бралі ўдзел міністр інфармацыі Алег Праляскоўскі, міністр культуры Павел Лагушка, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец, галоўны рэдактар газеты "СБ. Беларусь сегодня" Павел Якубовіч, галоўны рэдактар газеты "Аргументы і факты в Белоруссии" Ігар Сакалоў, кампазітар Эдуард Ханок, вядомыя артысты, дзеячы спорту і культуры і, урэшце, самыя прыгожыя дзяўчаты Беларусі — пераможцы конкурсу "Міс Беларусь".

На здымку: міністр інфармацыі Алег Праляскоўскі ўручае пераможцам Гран-пры "Тэлеваршні".

Увага: прамая лінія!

24 мая з 10 да 11 гадзін міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Лагушка праводзіць прамую лінію з чытачамі "ЛіМа".

Праблемнае поле — стан і перспектывы развіцця айчынай сферы культуры, умацаванне матэрыяльнай базы, падрыхтоўка кадраў, ахова гісторыка-культурнай спадчыны, маральна-эстэтычнае выхаванне, дзейнасць бібліятэк, музеяў, тэатраў — усіх устаноў культуры краіны. Калі ў вас ёсць пытанні, звяніце падчас "прамой лініі" па тэлефоне 284-66-73. Вы можаце таксама даслаць папярэдне лісты па электроннай пошце: lim_new@mail.ru альбо пакінуць сваё пытанне для міністра рэдактарам штотыднёвіка. Пачынаючы з гэтага дня мы папярэдне прымаем пытанні па тэлефоне 284-66-71.

Запрашаем!

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Саюз пісьменнікаў Беларусі запрашаюць 23 мая 2011 года ў Дом літаратара па адрасе г. Мінск, вул. Фрунзэ, 5, дзе адбудзецца прэзентацыя галерэй партрэтаў славетных беларускіх асветнікаў і пісьменнікаў, а таксама адкрыццё выстаўкі партрэтаў вядомых дзеячаў літаратуры і мастацтва фотамастака Яўгена Коктыша.

Пачатак а 15-й гадзіне

У гэты ж дзень у ДOME літаратара пройдзе творчы вечар, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння вядомага дзіцячага пісьменніка Васіля Віткі.

Пачатак а 16-й гадзіне

VII. У галіне журналістыкі (дзве прэміі):

за распрацоўку канцэпцыі і падрыхтоўку матэрыялаў рубрыкі "Вяртанне імянаў" і матэрыялы, прысвечаныя 65-годдзю Вялікай Перамогі, апублікаваныя ў газеце "Культура" ў 2010 годзе, **Крэпаку Барысу Аляксеевічу**, рэдактару аддзела газеты "Культура"; за цыкл праграм "Сацыяльнае партнёрства" на радыёстанцыі "Беларусь" (2008—2010 гг.) **Міцюшнікаву Рыгору Мікалаевічу**, загадчыку аддзела інфармацыйных і грамадска-палітычных праграм галоўнай дырэкцыі вшчання на замежныя краіны Беларускага радыё (радыёстанцыя "Беларусь") Нацыянальнай дзяржаўнай телерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь.

Грашовая ўзнагарода лаўрэатам індывідуальных прэмій Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2011 года ўстаноўлена ў памеры 2 600 000 рублёў кожнаму, калектыўнай прэміі за работы ў галіне тэатральнага мастацтва і кінамастацтва аўтарскаму калектыву (В. Анісенка, М. Шуста, І. Сігаў, Л. Сідаркевіч) — у памеры 1 400 000 рублёў кожнаму, а калектыўнай прэміі за выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці — у памеры 5 600 000 рублёў.

Аляксандраўне (артыстцы-выканаўцы галоўнай ролі).

IV. За творы жывапісу, скульптуры, графікі і прыкладнага мастацтва (адна прэмія): за стварэнне серыі пейзажаў "Зямля беларуская" (2007—2009 гг.) **Дамараду Сямёну Уладзіміравічу**, мастаку-жывапісцу, мастаку мастацкага ўнітарнага прадпрыемства "Мастацкі камбінат".

V. За актыўную работу па развіцці народнага мастацтва і аматарскай творчасці працоўных (адна прэмія): дырэктару культурна-забаўляльнага рэспубліканскага даччынага ўнітарнага прадпрыемства "Культсэрвіс" Мінскага трактарнага заводу **Кіруту Уладзіміру Іванавічу**.

VI. За выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці (адна прэмія): **народнаму хору ветэранаў працы "Славянскі сувенір"** Рэспубліканскага Палаца культуры ветэранаў, г. Мінск (хормайстар — Кузьміна Вольга Пятроўна).

Літабсягі

Ірына МАСЛЯНИЦЫНА,
фота Кастуся Дробава

Мікола Ермаловіч значыцца ў айчынных даведніках як заснавальнік сучаснай беларускай рамантычнай гістарыяграфіі. Тэрмін, безумоўна, штучны. Пры чым тут рамантыка? Мікола Іванавіч быў рэалістам і ў даследаваннях сваіх, і ў жыцці. Ён практычна не выкарыстоўваў паданні і легенды ў сваіх манаграфіях пра мінулае Беларусі, прыныцкова абавіраючыся на такія агульнапрызнаныя першакрыніцы, як летапісы і хронікі.

Гэтай вясной Міколу Ермаловічу магло б споўніцца 90 гадоў, каб у тым не такім ужо і далёкім 2000 годзе старога настаўніка, інваліда па зроку, не збіў нядбайны вадзіцель аўто. Даследчык якраз вяртаўся дамоў з бібліятэкі, куды, нягледзячы ні на што, упарта хадзіў без праваднікоў і дзе падоўгу працаваў з вялікай лупай у руках. Цяжка пераацаніць тое, што зрабіў дзеля самасвядомасці пакаленняў пяцідзясяцігадовых

Артлінія

Святлана БЕРАСЦЕНЬ,
фота Віктара Кавалёва

У чарадзе музычна-асветніцкіх праектаў, якія ладзіць у невялікіх гарадах і мястэчках нашай краіны Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі пад кіраўніцтвам маэстра Міхаіла Фінберга, “Чачэрская сустрэчы” з’явіліся адносна нядаўна. Але гэтакія свята, якое арганізуецца пры падтрымцы Гомельскага аблвыканкама, Чачэрскага райвыканкама і Міністэрства культуры Беларусі з мэтай прапаганды лепшых дасягненняў айчыннага мастацтва, ужо ўспрымаецца тамтэйшымі жыхарамі як свая адметная традыцыя.

“Чачэрская сустрэчы”, якія праводзяцца на зямлі, пацярпелай ад чарнобыльскай катастрофы, гэтым разам набылі асаблівую актуальнасць і глыбіннае значэнне, бо сёлета споўнілася 25 гадоў з дня трагедыі на ЧАЭС. На думку Міхаіла Фінберга, жыхары раёна, пацярпелага ад наступстваў катастрофы, як ніхто іншы маюць патрэбу ў насычаным разнастайным музычным падзеямі мастацкім свяце.

Паводле традыцыі, падчас гэтай культурнай акцыі мясцовы люд зноў атрымаў магчымасць сустрэцца з

Повязі

Калі словам сваім даражыў...

Кастусь ЛЕШНИЦА

Настаўнік двух пакаленняў

і саракагадовых беларусаў гэты сціплы, зусім не публічны чалавек, спачатку — вясковы, а пазней правінцыйны настаўнік. Бо, даказаўшы тое, што Беларусь ад самых старадаўніх часоў мела ўласную дзяржаўнасць, багатую на падзеі і асобы гісторыю і самабытную культуру, Ермаловіч навучыў сучаснікаў любіць і шанавать свой народ.

Узяўшы нашчадкі працягваюць сёння справу, распачатую

настаўнікам. І ўсяляк шануюць яго памяць. Памяці Міколы Іванавіча была прысвечана і вечарына “Апантаны гісторыяй...”, якая днямі прайшла ў краязнаўчай зале Мінскай абласной бібліятэкі імя А. С. Пушкіна.

Мерапрыемства пачалося з прэзентацыі, якую зрабілі студэнткі 536-й групы факультэта інфармацыйна-дакументных камунікацый Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры

і мастацтваў Алена Мароз і Надзея Крупская. Дзяўчаты вельмі цікава распавялі пра жыццёвы і творчы шлях Ермаловіча. Узяўшы слова вядомы беларускі літаратар Мікола Багадзяж. Ён расказаў пра свае сустрэчы з Ермаловічам, чалавекам, які ў размовах літаральна заражаў субясіднікаў сваёй апантанасцю да навукі. Своеасаблівым сюрпрызам для прыхільнікаў творчасці Настаўніка стала песня на словы Міколы Іванавіча — “Жыве Беларусь”, напісаная Таццянай Беланогай. І канечне, ніхто з гасцей у гэты дзень не абмінуў кніжнага стэлажа, на якім супрацоўнікі бібліятэкі прадставілі працу Ермаловіча. Выстаўка гэтая не была такой ужо вялікай, бо Настаўнік пры жыцці сваім выдаў усяго некалькі кніг. Але гэтыя былі надзвычай важныя кнігі — падручнікі беларускага патрыятызму.

На здымку: бібліятэкар Дзмітрый Скубілаў прадстаўляе выстаўку кніг Міколы Ермаловіча.

У Чачэрску — музыка!

Тыдзень таму на Гомельшчыне прайшло V свята беларускай музыкі “Чачэрская сустрэчы”.

грамадскім актывам горада, з прадстаўнікамі кіраўніцтва вобласці. Іх надзённую гутарку атуляла аўра мастацтва. Выстаўкі народных майстроў, дэкаратыўна-прыкладной творчасці юных умельцаў, выступленні артыстаў-аматараў, разнажанравыя музычныя праграмы калектываў, што

працуюць у структуры Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра, — усё гэта таксама ў традыцыйна-асветніцкага свята.

Чачэрская імпрэзы яднаюць розныя музычныя плыні, розныя эпохі, прадстаўляюць беларускую музычную культуру ва ўсёй яе шмацфарб-

насці. Сёлета як цэнтральная падзея вызначыўся новы праект “Выбітныя постаці беларускага нацыянальнага мастацтва. Кампазітар Дзмітрый Лукас”. А своеасаблівым дыялогам паміж музыкантамі і слухачамі сталася “Размова пра беларускае музычнае мастацтва” — гэты папулярны затарскі і ў пэўным сэнсе адукацыйны канцэрт-сустрэчу правяла навуковы кіраўнік фестывальных праграм аркестра, доктар мастацтвазнаўства, прафесар Вольга Дадзімава.

Феерверкам лепшых эстрадных мелодый у выкананні заслужанага калектыву і яго салістаў — песенным гала-канцэртам пад кіраўніцтвам народнага артыста і лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі, лаўрэата прэміі Саюзнай дзяржавы, прафесара Міхаіла Фінберга завяршыліся “Чачэрская сустрэчы-2011”.

На здымку: музыканты Камернага аркестра.

З-пад пяра

У Гродне прайшло пасяджэнне пастаяннага семінара пры Парламенцкім Сходзе па пытаннях будаўніцтва Саюзнай дзяржавы. Яго тэма — “Бяспека інфармацыйнай прасторы Саюзнай дзяржавы”. Саюзныя парламентарыі ўзялі ўдзел у навукова-практычнай канферэнцыі “Комплексная абарона інфармацыі”, з дакладам на якой выступіў намеснік начальніка Аператыўна-аналітычнага цэнтра пры Прэзідэнце Беларусі — начальнік упраўлення абароны інфармацыі Сяргей Капарыха, а таксама ў “крутлым стале” на тэму “Бяспечны Інтэрнэт”. Напрыканцы семінара прайшло пасяджэнне камісіі Парламенцкага Сходу па інфармацыйнай палітыцы і па бяспецы, абароне і барацьбе са злачыннасцю.

Таццяна МАСТОЎСКАЯ

У рамках акцыі “Чытаем па-беларуску” ў мінскай Цэнтральнай дзіцячай бібліятэцы імя М. Астроўскага быў праведзены “круты стол” на тэму “Праблемы чытання беларускай літаратуры. Папулярныя творы айчыннага аўтараў”. Што перашкаджае людзям чытаць па-беларуску? І якое існуе выйсце з сітуацыі? На гэтыя і іншыя пытанні спрабавалі знайсці адказ усе прысутныя: супрацоўнікі бібліятэк, прадстаўнікі РВУ “Літаратура і Мастацтва”, часопісаў “Вясёлка” і “Бярозка”, “Бібліятэка прапануе”, а таксама супрацоўнікі Музея гісторыі беларускай літаратуры. Не абышоўся “круты стол” і без абмену вопытам. Прадстаўнікі розных бібліятэк г. Мінска, а таксама г. Барысава, знайшлі што расказаць пра сябе, свае планы і практы.

Юлія БАСАЛАЙ

“Адчуце Афрыку з намі!” — заклікалі мінчан ганскі мастак Кобін Ньярка і беларуска Вераніка Гарбылёва, якія выставілі свае работы ў мастацкай галерэі “ЛаСандр-Арт”. І мы адчулі яе, з захапленнем разглядаючы фірмовыя карціны Ньяркі, уся прастора якіх была запоўнена вясёлымі карагодамі рыбака. Гэтыя карціны прынеслі мастаку прызнанне не толькі на радзіме, але і ў Англіі, Германіі, ЗША. Мы адчулі Афрыку намаганнямі Веранікі, аўтаркі ўнікальных інтэр’ерных карыяў з традыцыйных афрыканскіх матэрыялаў. Гэтыя работы нібыта выпраменьваюць цяпло шчодрога афрыканскага сонца. Дзякуй вам, мастакі, за радасць!

Ірына АЛЯКСАНДРАВА

Саюз пісьменнікаў Беларусі глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю паэта, члена Саюза пісьменнікаў Беларусі Аляксандра Аляксеевіча НОВІКА і выказвае шчырыя спачуванні родным і блізкім.

Мінскае гарадское аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі смуткуе ў сувязі са смерцю таленавітага паэта, даўняга сябра аддзялення НОВІКА Аляксандра Аляксеевіча і выказвае спачуванне яго сям’і і ўсім прыхільнікам ягонай творчасці.

Магілёўскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю члена Саюза пісьменнікаў НОВІКА Аляксандра Аляксеевіча і выказвае спачуванне яго родным і блізкім.

Калектыву Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы выказвае словы спачування і падтрымкі родным і блізкім з нагоды смерці нястомнага захавальніка спадчыны Песняра, пляменніцы Янкі Купалы Ядвігі Юльянаўны РАМАНОЎСКАЙ. Галоўны захавальнік фондаў, яна на працягу 26 гадоў збірала купалаўскую спадчыну. Дзякуючы намаганням Ядвігі Юльянаўны ўсталяваны мемарыяльныя дошкі, увекавечаны мясціны, звязаныя з жыццём і творчай дзейнасцю Паэта. Падзяляем увесь цяжар бязмернай і незаменнай страты.

У беларускіх пісьменнікаў склаліся добрыя сувязі з казахстанскімі калегамі. У мінулыя гады ў гасцях у Беларусі пабывалі па-

У Мінску пабачыла свет кніга казахскага паэта Абая на беларускай мове.

эты Любоў Шашкова, Валерый Міхайлаў, якія жывуць і працуюць у Алматы, літаратуразнаўца Святлана Ананьева, якая даследуе казахска-беларускія літаратурныя сувязі. А лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі галоўны рэдактар часопіса «Полымя» Мікола Мятліцкі шмат сіл і намаганняў скіраваў на тое, каб пераўвасобіць на мову Купалы і Коласа вершы легендарнага Абая (1845—1905).

“Калі бедным даваў за другіх, / Калі думкай у высях кружыў, / Калі словам сваім даражыў, / Калі смерць не прышчы не маліў, — / Значыць ты чалавекам пражыў”, — гаворыць класік казахскай літаратуры, звяртаючыся да народа Беларусі. 90 твораў

аб’яднаныя ў кнігу выбраных вершаў Абая “Стэпавы прастор”, якая толькі што пабачыла свет у РВУ “Літаратура і Мастацтва”. Зборнік адкрываецца ўступным словам Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь Анатоля Смірнова, які, у прыватнасці, заўважае: “І сягоння, дарагі беларускі чытач, у цябе паявілася магчымасць пазнаёміцца з выбранымі вершамі Абая на роднай беларускай мове. Нашы народы на гістарычным шляху развіцця яднае і родніць трывучная мужнасць выжывання, мара пра лепшую будучыню і ўсталяванне будучыні як явы — усё тое, што робіць народ годным, духоўна адметным, пачутым у

цэлым свеце. Упэўнены, што і сэрцу беларуса будучы жаданымі і зразумелымі хваляванні і мары вялікага казахскага паэта пра лепшую долю сваіх суайчыннікаў, яго не столькі ў валадванні мастацкім словам, але геніяльны празорлівец, заклапочаны лёсам Казахстана і казахаў. Фінансавую падтрымку ў выданні кнігі “Стэпавы прастор” ажыццявіла пасольства Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь. Будзем спадзявацца, што ў творчага і выдавецкага праекта будзе працяг.

Славяне маюць чып упартасці

Кастусь ЛЕШНІЦА,
фота Кастуся Дробава

Чарнагорскі пісьменнік Слабадан Вуканавіч — часты госць у Беларусі. Ён ужо некалькі гадоў запар удзельнічае ў міжнародных “круглых сталах” “Мастацкая літаратура як шлях адзін да аднаго”, што арганізоўваюць Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь і РВУ “Літаратура і Мастацтва” ў час святкавання Дня беларускага пісьменства.

— Чарнагорцы нядаўна нарэшце ўзнавілі супрацоўніцтва з усімі былымі рэспублікамі. Я раней болей друкаваўся за мяжой, чым у Чарнагорыі. Міністэрства культуры нашай краіны прадекларавала ўзнаўленне новых адносін з усімі светам. Як яно атрымаецца, яшчэ паглядзім.

— Хто з сучасных пісьменнікаў заваяваў найбольшую ўвагу чытачоў Чарнагорыі?

— Самая шырокая ўвага чытачоў — да твораў маладога празаіка Огнена Спахіча. У яго дзве ўзнагароды — адна з Босніі, другая з Румыніі. Фарміруецца маладое, новае пакаленне. Пажылыя пісьменнікі, з сацыялістычнага перыяду, абцяжараны сацрэалістычнай літаратурай. Маладыя ў большасці сваёй ведаюць замежныя мовы, карыстаюцца Інтэрнэтам, прысутнічаюць ужо ў новай — камп’ютарнай — эры, якая шмат што прыносіць у літаратурны працэс. Шкада, праўда, што моладзь болей чытае замежных пісьменнікаў, чым творы нацыянальнай літаратуры. Хіба ж не культура — аснова нацыі?! Нацыянальнае ўсё ж павінна зберагацца, ушаноўвацца. Як, прыкладам, робіцца ў вас у Беларусі. Адзін праект Нацыянальнай бібліятэкі ў Мінску бачыцца мне звышпаздзей сённяшняга часу, гэткай Вавілонскай бібліятэкай.

— Якія адносіны складваюцца ў чарнагорскай літаратуры з кіно, тэатрам, іншымі відамі мастацтва?

— На жаль, супрацоўніцтва, мякка кажучы, дрэннае. Гэта бачыцца мне не проста недахопам, але і своеасаблівым папярэджаннем. Шкада, што на гэтую сітуацыю ніхто пакуль адпаведным чынам не рэагуе.

— Слабадан, вы — часты госць у Беларусі. Ці параўноўваеце літаратурную сітуацыю ў Беларусі і Чарнагорыі?

— Я часта прыязджаю ў Беларусь, і, відаць, ніхто ў Чарнагорыі не ведае беларускую літаратуру лепей за мяне. Са старадаўняга чытаў Францыска Скарыну, Сімяона Полацкага, Паўлюка Багрыма, Вінцэнта Каратынскага, Францішка Багушэвіча. Чытаў

і чытаю Янку Купалу, Максіма Багдановіча, Алеся Разанава, Анатоля Сыса, Алеся Бадака, Віктара Шніпа, Міколу Мятліцкага... Літаратурныя сітуацыі, калі браць пэўны гістарычны аспект, у нашых краінах у асноўным падобныя. Хаця сучасная Беларусь надае культуры нашмат больш увагі, чым Чарнагорыя сёння.

А між тым, калі ў нас ішла вызваленчая барацьба, ужо ў 1494 г. Чарнагорыя мела друкаваную кнігу. Дзіўна, што цяпер мы так мала апякуемся пра прысутнасць культуры ўвогуле ў свеце. Здраецца, што чарнагорцы праслаўляюць іншыя краіны і тым самым нагадваюць пра нашу нацыю. Веру, што ў Чарнагорыі ўсё ж павернуцца да сваіх каранёў, да саміх сябе.

Нарадзіўся Слабадан у 1944 годзе.

Жыве ў Падгорцы. Прафесійна займаецца літаратурай, выдаў паэтычныя зборнікі “Зорныя пёры”, “Збымкі касеты касмічнага карабля”, “Касмічнае перасяленне Мантэнэгра”, “Куды нам далей”, “Лодка — лыжка”, “Крылаты караблі нясуць златавустага Іераманаха”, “Ты мне не паверыш, Амаля стала ветраком”, кнігі прозы “Пляч лібрэта для балета”, раман “Ключ-Маятник”. Выдаў сем кніг для дзяцей. Драммы Вуканавіча ставяцца ў тэатры і на радыё. Творы пісьменніка прадстаўлены болей як у 30 анталогіях, калектывных зборніках. Яго вершы і “гульнякы” ўключаны ў падручнікі для васьмігадовай (дзесяцігадовай) школы “Як гэта можна” і “Цуды чытання”.

Творы Слабадана перакладзены на англійскую, рускую, французскую, беларускую, італьянскую, арабскую, польскую, венгерскую, румынскую, славенскую, македонскую, турэцкую, балгарскую і албанскую мовы.

— Каго вы асабіста перакладаеце з беларускіх пісьменнікаў?

— У часопісе “Арс” выйшла падборка з твораў 10 беларускіх паэтаў. Друкуюцца беларускія аўтары ў чарнагорскай “Настаўніцкай газеце” і “Славянскім весніку”. Гэта ўжо ў перакладах вашага суайчынніка Івана Чароты. З маёй прапановы пісьменнікі і перакладчык Душан Джуршычы пераклаў у часопісе “Новыя сустрэчы”, а таксама для “Quest” вершы Алеся Бадака і Міколы Мятліцкага. Сёння мы рыхтуем разам з Іванам Чаротам таксама для “Quest” пераклады вершаў Віктара Шніпа, якога я лічу адным з самых цікавых паэтаў Беларусі.

— Да чаго ў асноўным тэматычна прывязана сучасная чарнагорская літаратура? Раскажыце хаця б пра асноўныя тэмы сучаснай прозы...

— Пакуль старэйшае пакаленне пісала пра вайну і рэвалюцыю, маладыя апрацоўвалі новыя тэмы: вынаходлівасць у жыцці, клопаты пра тое, як увогуле выжыць у складаным свеце, пошукі ўласнага “я”, лёс новага пакалення, беспрацоўе... Моладзь адчувае сябе страча-

ным пакаленнем. Пра гэта і піша. Заўважу з гісторыі літаратуры, што якраз страчанае пакаленне і стварала ў розных абставінах найбольш запамінальныя, яркія творы. Бо ў страчанага пакалення абвостранае жаданне вызначыць свой час, абзначыць сістэму кардынат, у якіх даводзіцца жыць.

— Часта спрачаюцца на тэму, наколькі літаратура павінна адлюстроўваць рэальнасць, навакольную рэчаснасць... А вы асабіста што думаеце з гэтай нагоды?

— У мяне складваецца ўражанне, што нам, тым, хто пакаштаваў сацыялістычны лад жыцця, цяжка ўбачыць, разгледзець новы час, нават складана разабрацца ў ім. Пра гэта я гаварыў на пісьменніцкіх сустрэчах, “круглых сталах”, канферэнцыях у Мінску, Гомелі, Смаргоні. Мы, чарнагорскія пісьменнікі, не павінны пісаць тое ж, што пішуць у Расіі, Амерыцы, Францыі, Беларусі... Я пішу па-свойму, іншыя — так, як яны лічаць магчымым, як падказвае нацыянальны код. Багацце і развіццё ў тым, што мы ўсе розныя, не падобныя адзін да аднаго. Сумна штодня есці адны і тыя ж прысмакі, якімі б салодкімі яны не былі. Калі я гавару пра верханства электроннай кнігі, то не таму, што я станаўлюся выключна на пазіцыі яе развіцця. Я канстатую час, характар яго развіцця. Электронная кніга не зважае на маю і вашу волю. Некаторыя, праўда, пасля заўважылі, што я захапляюся электроннай кнігай, але гэта не так. Я проста прызнаю рэальнасць. Ніхто не здольны спыніць кола цывілізацыі. У мяне складваецца ўражанне, што ў нас, славян, ёсць асаблівы чып упартасці. А мо гэта чып большай ступені чуласці нашай душы? Мы не можам мірыцца з многімі фактамі, з некаторымі, здавалася б, ісцінамі. Чалавек — гэта кола, якое выпрацоўвае святло, выпрацоўвае і цемру, стварае радасць, боль, смутак. Чалавек сам усё прыдумвае і сам стварае...

— Нядаўна ў РВУ “Літаратура і Мастацтва” мы выпусцілі кнігу Халіля Джэбрана “Прарок”, якую пераклаў на рускую мову выдатны майстра слова Юрый Міхайлавіч Сапажкоў. Адтуль, з легендарнай паэмы арабскага мыслера, і наступныя радкі:

Народ Орфалеса, подумай: красота есть жизнь сама, когда она снимает покров с лица святого своего. Однако жизнь есть вы, и вы — покров. Еще сказал бы: красота есть вечность, что неотрывно в зеркало глядится. Но вечность — вы, и зеркало — вы тоже.

Як бы вы іх пракаменціравалі?

— Варта задумацца над гэтымі вершамі. Мы з’яўляемся часткай лютэтка; калі ў ім знаходзім прыгажосць, жыццё, вечнасць, то атрымліваецца, што мы знайшлі сэнс. Усё залежыць ад нас. І маладосць, і прыгажосць, і старасць, і сталасць — усё гэта складнікі нашага ўнутранага развіцця. Вялікі чарнагорскі паэт Пётр Петравіч Негаш гаварыў: “Стакан жоўці шукае стакан мёду, змяшанае лягчэй за ўсё піць”. Значыць, і творчасць — з мёду і горкасці, з радасці і суму. Хіба гэта не падобна да славянскай медавіны, медавухі?

Калейдаскоп

Чытаем разам

XV Міжнародная спецыялізаваная выстаўка “СМІ ў Беларусі” выдалася цікавай не толькі для дарослых, дзецім таксама было што паглядзець. Тут былі прадстаўлены часопісы і газеты для дзяцей і падлеткаў: “Бязрозка” “Вясёлка”, “Раніца”, “Знамя юности”, “Переходный возраст”. “Вясёлка”, якая атрымала ў гэтым годзе “Залатую ліцеру” як лепшае дзіцяча-юнацкае выданне, разам з “Бязрозкай” прэзентавалі сумесную акцыю “Чытаем разам”.

Намеснік галоўнага рэдактара “Вясёлкі” Анастасія Радзівічэвіч расказвала дзецям пра акцыю ў форме гульні. Гуляючы, маленькія чытачы даведліся пра жанры літаратуры. Сярод прысутных (а на прэзентацыі было шмат вучняў сярэдняй школы № 83 г. Мінска) вядучая правяла кароткае апытанне з мэтай высветліць, што сёння чытаюць школьнікі. Аказалася, у ліку выданняў для дзяцей і падлеткаў ёсць і “дарослыя” газеты. «Аргументы і факты», “ЛіМ”, — з годнасцю адказала пяцікласніца.

Рагнэд Малахоўскі, намеснік галоўнага рэдактара “Бязрозкі”, у чарговы раз прымусіў дзяцей задумацца, з чаго ўсё ж такі ро-

бяць бярозавую кашу. Але варыянты адказаў прапанаваў дасылаць у рэдакцыю. Рагнэд нагадаў, што “Бязрозка” з задавальненнем публікуе творы юных аўтараў, а таму запрасіў пачаткоўцаў прапанаваць свае вершы і апавяданні. Развагі над тым, патрэбна чытаць ці не, а таксама гульні і вясёлыя размовы, падтрымалі мастацкія нумары ад выхаванцаў студыі “Аванці”.

Нагадаем, што ў красавіку акцыя “Чытаем разам” распачалася ў Дзяржынску, наступным пунктам прыпынку “Вясёлкі” і “Бязрозкі” стала Рэчыца. Мэта акцыі — зацікавіць дзяцей, якія ўжо аддаліся ў рукі інфармацыйных тэхналогій, чытаннем і сапраўднымі кніжкамі. Спадзяёмся, яна насамрэч паспрыяе павелічэнню папулярнасці кніг. І гэтак ужо ёсць першыя становішчы прыклады: дзяржынскія школьнікі прызналіся, што кнігамі Уладзіміра Ліпскага яны зацікавіліся не толькі на адзін месяц, падчас якога праходзіла акцыя ў іх горадзе.

Марыя БАЗУЛЬКА, Вікторыя МПЦЬКО

Падзяка — ветэранам

У музеі гонару імя Г. К. Жукава СШ № 83 г. Мінска адбылася ўрачыстая сустрэча ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны са

школьнікамі і прадстаўнікамі РВУ “Літаратура і Мастацтва”, а таксама з супрацоўнікамі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Навучэнцы малодшых класаў прыйшлі павіншаваць і выказаць сваю падзяку ветэранам. Яны распавядалі пра тое, як іх прадзеі абаранялі Радзіму ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Паказвалі фотаздымкі з сямейных архіваў, чыталі вершы. Сярод хлопчыкаў і дзяўчынак быў аб’яўлены конкурс на лепшы малюнак на тэму “Мая сям’я супраць вайны”. Першае месца па выніках галасавання атрымаў малюнак вучаніцы 3 “А” класа Ірыны Жэймы. Усе малюны пераможцы конкурсу будуць надрукаваны ў часопісе “Бязрозка” — у нумары, прымеркаваным да Дня Незалежнасці краіны.

Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова “Літаратура і Мастацтва” разам з Беларускай дзяржаўнай музеем гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прадставілі сумесны праект — альбом “Рдзіна-Маці кліча! Плакаты Вялікай Айчыннай вайны”. Прадстаўнікі выдавецтва запэўнілі, што да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь плануецца выданне яшчэ аднаго альбома, які будзе называцца “Зброя Перамогі”. Кніга распавядзе пра самаробную зброю партызан.

Ганна ЛОЙКА

Беларускія замчышчы: на схілах

Ірына ТУЛУПАВА,
фота Кастуся Дробава

— Ёсць некалькі праграм, якія цяпер рэалізуюцца і датычаць пытанняў аховы спадчыны. У адной з іх закладзена, што за бягучую пяцігодку спіс павінен папоўніцца на тысячу аб'ектаў. Атрымоўваецца, што за год у сярэднім неабходна ўключыць 200.

У свой час у 1997 годзе на адной з калегій Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь была агучана патэнцыяльная колькасць — 15679 гісторыка-культурных каштоўнасцей і помнікаў гісторыі і культуры. Лічба, напэўна, не зусім дакладная, бо, магчыма, адбыўся двайны ўлік. У нас шэраг аб'ектаў — помнікаў гісторыі і культуры — уваходзіць у Дзяржаўны спіс помнікаў рэспубліканскага значэння, да таго ж яшчэ ў Беларусі было прынята 26 спісаў мясцовага значэння, яны зацвярджаліся рашэннямі абласных і Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў. Існаваў Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі — 8 тамоў. У іх часам уваходзілі адны і тыя ж аб'екты. Цяпер робіцца аналіз, каб убачыць, што ж з іх не ўвайшло ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей. Каб прыблізна да канца пяцігодкі быў сфарміраваны паўнаважны пералік. У перспектыве ж калі што і будзе дабаўляцца, то з новавыяўленых аб'ектаў, а не з тых, якія існавалі ў адным з ранейшых спісаў.

— Але некаторыя аб'екты за гэты час зніклі. Магчыма, некаторыя пабудовы не вытрымалі выпрабавання часам. Шмат было храмаў, якіх пазней не стала...

— Гэта ў большай ступені датычыць археалогіі. Мы цяпер праводзім інвентарызацыю археалагічных аб'ектаў і сапраўды бачым, што некаторыя не стала. Ды і раней дакладнай прывязкі аб'ектаў да мясцовасці не было. У некаторых выпадках выяўлена, што помнікі археалогіі з аднаго раёна былі запісаны ў суседні.

— На цяперашні час мы можам сказаць, якія з помнікаў увайдуча ў гэты спіс сёлета?

— Пакуль што сказаць цяжка. Ідзе аналіз і адбор па абласцях. Акрамя ўсяго, трэба ведаць, што сабою ўяўляе той ці іншы помнік: ці гэта будучы рэшткі нейкага будынка, ці фрагменты, ці паўнаважны аб'ект. Раней было проста запісана, да прыкладу, “Крэўскі замак”. Але яго сёння няма: ёсць рэшткі замка. І трэба правільна запісаць.

— Грамадскасць звычайна ведае тыя аб'екты, пра якія часцей гадваецца ў прэсе, на тэлебачанні. З адрэстаўраваных апошнім часам — палацава-паркавы комплекс у Гомелі, Мірскі замак, цяпер гаворым пра Нясвіжскі замак, які плануецца адкрыць сёлета. А дзе яшчэ па Беларусі актыўна вядуцца рэстаўрацыйныя альбо аднаўленчыя работы?

— Актыўна работы праводзяцца ў Чырвоным Беразе — там аднаўляецца сядзібны дом, працы набліжаюцца да завяршэння. Сярод больш вядомых аб'ектаў — Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы ў Мінску. Ужо гатовая праектная дакументацыя і сёлета распачаты работы. Актыўна вядуцца работы ў сталіцы і на будынку XIX ст. па Фрунзэ, 19, які прыстасоўваецца пад музей гісторыі Беларусі. На базе Нацыянальнага мастацкага музея акрамя таго, што шэраг яго будынкаў з'яўляецца помнікамі архітэктуры, плануецца стварэнне цэлага музейнага квартала. Вядуцца работы таксама на кінастудыі “Беларусьфільм”. Аднаўляецца Косаўскі палацава-паркавы ансамбль (пры ўдзеле рэспубліканскага і абласнога бюджэтаў), Ружанскі палацавы ансамбль, у фінансаванні якога, спадзяёмся, у наступным годзе будзе ўдзельнічаць долевы і рэспубліканскі бюджэт. А пакуль што выкарыстоўваюцца сродкі Брэсцкага абласнога вы-

Сёння ў Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь 5 тысяч 382 аб'екты. Толькі за мінулы год у спіс унесена 472 помнікі матэрыяльнай і нематэрыяльнай творчасці чалавека. Гэта, зразумела, не ўсе аб'екты, якія падлягаюць ахове. Паводле інфармацыі з Міністэрства культуры Беларусі, сёлета спіс павінен дапоўніцца як мінімум яшчэ 200 помнікамі беларускай мінуўшчыны. Што гэта будуць за аб'екты?

Як яны набываюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці?

Пра гэта — размова з начальнікам упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Беларусі Ігарам Чарняўскім.

канаўчага камітэта. Магу назваць яшчэ былы езуіцкі калегіум у Юравічах, Лідскі замак, Васкрасенскі сабор у Барысаве, манастыр у Пустынках Мсціслаўскага раёна, палац у Жылічах Кіраўскага раёна Магілёўскай вобласці. Вельмі значны аб'ект — Спаса-Праабражэнская царква ў Полацку. Да гэтага там вяліся работы па рэстаўрацыі жывапісу. А ён у храме выключны, нідзе ў свеце такога няма — як па мастацкіх якасцях, так і па аб'ёме ў адносінах да такой, здавалася б, невялікай царквы. А з гэтага года пачынаецца распрацоўка праектна-каштарыснай дакументацыі з тым, каб прыступіць і да рэстаўрацыі ўласна помніка архітэктуры. Згадаю яшчэ сядзібны комплекс Агінскіх у Залесці Смаргонскага раёна. Прыблізна такі пералік аб'ектаў... На самай справе ён яшчэ большы, са спісам можна азнаёміцца ў Міністэрстве культуры.

“Летась на Навагрудскі замак выдаткоўваліся бюджэтныя сродкі — 41,5 млн. рублёў, латарэя “Скарбніца” сабрала больш як 39 млн. рублёў і 21 млн. — гэта ахвяраванні прадпрыемстваў ды, часткова, грамадзян. Мяркуецца, што сёлета такіх сродкаў будзе значна больш. Толькі рэспубліканскі бюджэт плануе выдаткаваць 500 мільёнаў рублёў. Спадзяёмся, будуць больш актыўна паступаць сродкі ад ахвяраванняў.”

— Акрамя таго, што выдаткоўваюцца дзяржаўныя сродкі з рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў, якія крыніцы фінансавання аднаўленчых работ на сённяшні дзень найбольш верагодныя і рэальныя? І што можа перашкаджаць прыватным інвестарам укладваць свае сродкі ў рэстаўрацыю?

— У прынцыпе, нічога. І многія інвестары, калі ў іх ёсць на балансе ці ва ўласнасці помнік архітэктуры, выдаткоўваюць свае грошы. На самай справе штогод выдаецца каля 400 дазволаў Міністэрства культуры Беларусі на распрацоўку праектнай дакументацыі і амаль такая ж колькасць — на правядзенне работ. Такім чынам, работы вядуцца прыблізна на 900 аб'ектах.

— І наадварот, ці магчыма сёння, каб

уласнік гістарычнага аб'екта атрымаў дапамогу ад дзяржавы для рэстаўрацыі, калі ён жадае гэта зрабіць?

— Спецыяльна ў заканадаўстве гэта не прапісана. Хаця мы не выключаем, што ўмова такога дафінансавання можа прысутнічаць — на спецыяльных рэстаўрацыйных работы. Калі не закранаць будаўнічыя работы і інжынерныя камунікацыі, а менавіта весці гаворку пра спецыяльныя рэстаўрацыйныя работы. Напрыклад, па жывапісе, ляпніне. Для культуры Беларусі гэта вельмі важна. Царква, касцёл — гэта таксама прыватныя ўласнікі. І дзяржава тут якраз дапамагае — на работах па аднаўленні храмаў. Адну з цэркваў я назваў, мог бы пералічыць і некалькі касцёлаў, да прыкладу, будслаўскі, дзе вядзецца фінансаванне і пры ўдзеле Мінскага аблвыканкама. Або вядомая царква абарончага тыпу ў Сырковічах Зэльвенскага раёна, дзе работы фінансуюцца рэспубліканскімі асігнаваннямі.

— Навагрудскі замак — той гістарычны аб'ект, да клопату пра які далучаецца і грамадскасць. Праведзены ўжо многія акцыі з удзелам розных устаноў. На што найперш неабходны сродкі?

— Трэба сказаць, што ў 2000 годзе там ужо праводзіліся работы (абследаванне, вывучаліся гісторыя, археалогія замка), але яны былі перапыненыя. А ў мінулым годзе Міністэрства культуры выступіла з ініцыятывай пад дэвізам “Захаваем Навагрудскі замак разам!”. Ёсць лагатып, пад якім і будуць праходзіць усе акцыі. Летась на Навагрудскі замак выдаткоўваліся бюджэтныя сродкі — 41,5 млн. рублёў, латарэя “Скарбніца” сабрала больш як 39 млн. рублёў і 21 млн. — гэта ахвяраванні прадпрыемстваў ды, часткова, грамадзян. Мяркуецца, што сёлета такіх сродкаў будзе значна больш. Толькі рэспубліканскі бюджэт плануе выдаткаваць 500 мільёнаў рублёў. Спадзяёмся,

будуць больш актыўна паступаць сродкі ад ахвяраванняў. І калі такіх асігнаванняў будзе больш, чым неабходна на распрацоўку навукова-праектнай дакументацыі, то сёлета можна пачынаць работы і на тэрыторыі. У прыватнасці, адно з актуальных пытанняў — інжынерныя ўмацаванні схілаў замчышча. Бо ідзе вы-

мыванне грунту. Далей чакаюцца работы па адкрыцці рэшткаў абарончых муроў, вежаў, іх выяўленне і кансервацыя на паверхні замчышча. Напэўна, на тэрыторыі метадамі добраўпарадкавання будзе выяўлена планіроўка замка, страчаныя збудаванні, у прыватнасці, палац XVII ст. паміж Касцельнай вежай і Шчытоўкай. І я не выключаю, што ў замку будзе вельмі значны элемент музейна-эдукацыйны. Можна будзе размясціць макеты замка, якім ён быў у розныя перыяды, кансерваваць тое, што засталося. Па меркаванні навуковага кіраўніка работ на Навагрудскім замку Сяргея Друшчыца, у рэштках вежы-шчытоўкі ў ніжніх ярусах могуць быць уладкаваны памяшканні, дзе размесціцца музейная экспазіцыя.

Анкета пісьменніка

Народжаныя для натхнення

1. Як вы лічыце: ці павінна ў агульнай літаратурнай плыні прысутнічаць масавая літаратура? Ці згодны з думкай, быццам культура ўсяго грамадства абавязкова мае маскультуру сваім ценем?

2. Якія кнігі, на вашу думку, цікавіць чытача? Ці праўда тое, што поспех літаратара ўсё больш залежыць ад майстэрства фатографа і мастака, які афармляе кнігу, ад яе знешняга выгляду?

3. Якім ён ёсць, наш сучаснік? Што ў яго характары надае аптымізму?

Намеснік старшыні Брэсцкага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Любоў КРАСЕЎСКАЯ:

1. У чалавека заўсёды павінен быць выбар, і ва ўсім. А якія кнігі ён стане чытаць, залежыць ад узроўню яго культуры, выхавання, адукацыі. Масавая літаратура таму і масавая, што яна карыстаецца попытам у большасці тых, хто чытае. Яна запаланіла сабою паліцы, не пытаючыся, ці быць ёй у літаратурным працэсе. З ёю даводзіцца лічыцца, тым больш што не ўся яна “нізкапробная” — ёсць і вартыя ўзору. Напрыклад, творы Ю. Сямёнава і В. Пікуля з'яўляліся бестселлерамі 1970—1980 г. г.

Больш палохае іншае: тых, хто чытае, у век камп'ютараў і Інтэрнэта становіцца ўсё менш. Настаўнікі б'юць трыбогу: нашы дзеці перасталі чытаць! Больш таго, у школы прыйшлі настаўнікі, якія не чытаюць, яны, бясспрэчна, не затрымліваюцца там надоўга, але, чаго граху таіць, яны ёсць. Але ж я ведаю, шмат хто знайшоў сваю дарогу ў высокую літаратуру праз масавую. Гэта як у медыцыне: яд забівае, але ў малых дозах ён лечыць.

Я шмат гадоў працавала ў Палацы культуры завода медыцынскіх прэпаратаў г. Краснаярска загадчыцай культурна-масавога аддзела і ў каштоўнасці масавай культуры для ўсяго грамадства не сумняваюся. Як сказаў М. Гаспараў, “масавая культура — гэта ўсё-такі лепш, чым масавае бескультура...”

2. Які чытач, такі і яго інтарэсы. Ёсць не толькі таленавітыя паэты, пісьменнікі, але і таленавітыя чытачы, і вельмі добра, калі яны знаходзяць адзін аднаго. Шлях да да-сканаласці ў кожнага бясконцы. Хочацца верыць, што не знікне важнасць паняцця “густ”, што культура будучага выпрацуе сродкі для яго развіцця ў дачыненні да душэўнага складу кожнага чалавека. Радзе тое, што Міністэрства культуры Беларусі выступіла з прапановаю зноў увесці ў агульнаадукацыйных школах прадмет “Сусветная і айчынная мастацкая культура”, і пытанне гэта абмяркоўваецца.

Кнігі ўлюбёнага аўтара людзі могуць набываць і ў несамавітых вокладках, аднак калі ёсць выбар — купіць, бясспрэчна, у прыгожай. Няпісаная правіла “сустракаюць па адзэнні...” ніхто пакуль што не адмяняў.

3. Крытыцы падпадалі сучаснікі ўсіх эпох. Але ў абарону сваіх — гэта людзі ХХ — ХХІ стагоддзяў — хачу сказаць, што, нягледзячы на стагоддзе хуткасцей і найвышэйшых тэхналогій, камп'ютарызацыі і іншых яскравых прыкмет часу, агульначалавечыя каштоўнасці не згубілі сваёй значнасці. Асабліва хачу сказаць пра моладзь. Мне часта даводзіцца праводзіць з імі розныя мерапрыемствы: сустрэчы, святы, конкурсы, фестывалі, і не толькі літаратурныя. Сярод маладых людзей ёсць розныя, але надае аптымізму тое, што большасць юнакоў і дзяўчат добрыя, таленавітыя, сумленныя, якія ўмеюць сябраваць і... любіць. Любоў — гэта найвышэйшая Боская запаведзь. Сказана: чалавек прыйшоў на гэту зямлю, каб навучыцца любіць. Вырасла новае пакаленне тых, хто шчыра верыць у Бога. І ёсць спадзяванні, што людзі стануць больш духоўна багатымі, міласэрнымі, шчаслівымі. Хочацца пагадзіцца з А.С.Пушкіным:

Не для житейскаго волнения,
Не для корысти, не для битв,
Мы рождены для вдохновения,
Для звуков сладких и молитв.

Ірына МАСЛЯНІЦЫНА

Быць патрыётам

Ён сядзіць насупраць мяне — магутны, нават у свае 85 гадоў прыгожы чалавек з добрымі вачыма і спрацаванымі рукамі. Сапраўдны сімвал салдата Вялікай Айчыннай, салдата-пераможцы, салдата-месі... Письменнік-франтавік Уладзімір Федасенка апавядае пра тое, як загнула яго, хлопчыка, які ледзь паспеў скончыць восьмы клас, пачварная навала вайны. А я яму — пра свайго дзеда, якога ніколі не бачыла, бо зусім маладым загінуў ён у 1941-м недзе пад Ленінградам. Вайна сапраўды праехала праз душу і сэрца кожнага суайчынніка гусеніцамі варожых танкаў, стрэліла з фашысцкай снайперскай вінтоўкі ў нашчадкаў, якія мусілі б з'явіцца на свет, калі б вярнуліся з вайны палеглыя салдаты...

для маладога чалавека. Гэта даказвала, што ты — сапраўдны патрыёт, што ты не толькі хочаш штосьці зрабіць для сваёй радзімы, але штосьці ўжо канкрэтнае і зрабіў. Падрыхтаваў сябе для таго, каб стаць яе абаронцам. Ці то даў грошы — няхай невялікія, але ўсё ж такі — на ўзмацненне нашай арміі. Цяпер у хлопцаў і дзяўчат, на жаль, зусім іншыя памкненні...

— Моладзь стала горшая?

— Моладзь надта шмат увагі надае зарабленню грошай.

— Гэта так дрэнна?

— Гэта не павінна стаць мэтай усяго жыцця. Тым больш, што сёння, дзякуй Богу, пытанні пра тое, каб выжыць, для нашых сем'яў не стаіць. Дык чаму не супакойцца, не набыць добрую, цікавую для цябе самага прафесію, каб проста годна і чэсна працаваць? Не, будучы гнацца за мільяне-

рамі, алігархамі... А калі на шляху гэтым давядзецца зрабіць выбар: багацце коштам злачынства ці то адсутнасць багацця?

— Выберуць злачынства?

— Могуць. Тым больш, што шматлікія кнігі і фільмы, створаныя за апошні час, проста "запрашаюць" чалавека ў крымінальны свет. Прывучаюць да думкі, што не страшна забіць чалавека дзеля грошай. Што гэта вельмі звычайна і так робяць многія.

— Значыць, імкненне да багацця і патрыятызм — несумяшчальныя?

— Бывае багацце, нажытае правільным шляхам. Вось я, напрыклад, стары паляўнічы, заўжды захапляўся стрэльбамі, якія выпускаюць на нямецкім заводзе Заўэра. Гэта — лепшыя стрэльбы ў свеце. Заўэры выпускаюць іх, здаецца, з XVIII стагоддзя, — чатыры пакаленні свой бізнес развіваюць. Так, яны багатыя. Але я такое багацце шаную. Людзі розумам і працавітасцю дасягнулі таго, што маюць. І іх дзейнасць, між іншым, спрыяе іміджу дзяржавы, у якой яны жывуць. Але калі я даведваюся з перыёдыкі, што за ўвесь перыяд сваёй дзейнасці Заўэры зарабілі грошай меней, чым расійскі "нуварыш" за адзін месяц, я разумею: яго грошы нажытыя адназначна крымінальным шляхам. Ён проста апрабаваў сваю краіну! Патрыёт, скажу я вам, гэта не абавязкова той, хто выходзіць на ворага са зброяй у руках. Патрыётам можна быць і ў мірны час. Але злодзей, рабаўнік, хабарнік не можа любіць сваю радзіму. У яго калі сэрца і баліць, то толькі за ўласныя грошы.

— Такім чынам, патрыёт у мірны час — гэта сумленны чалавек, які думае пра багацце і прэстыж сваёй радзімы. А што яшчэ адрознівае яго ад іншых?

— Гатоўнасць да ўчынку. Не дзеля пахвалы, а таму, што інакш ён не ўяўляе сваё жыццё.

— Учынак — гэта з польмя чалавека ўратаваць, з вады таго, хто патанае, выцягнуць, стаць донарам...

— Неабавязкова. Можна абараняць прыроду, можна, урэшце, дзіця з дзіцячага дома ўсынавіць. Мая цётка, сястра матчына, напрыклад, прыняла на выхаванне шасцігадовага сироты, дала ім сваю любоў і клопат. Я, каб не ўзросць, цяпер таксама ўзяў бы ў дом сироту. Яны, як птушчкі зімой, туляцца да цяпла ласкавых чалавечых рук. І даць ім гэтае цяпло, і атрымаць іх любоў наўзамен — што можа быць лепш! Патрыёт павінны ж жадаць лепшае долі свайму народу. Ну дык зрабі лепшай долю хаця б аднаго дзіцёнка!

— Як вы лічыце, ці спрыяе выхаванню патрыятызму гістарычная літаратура?

— Значна больш — літаратура пра падзеі XX стагоддзя, чэсная літаратура пра нашу вялікую вайну і слаўную Перамогу. Такія кнігі ні пры якіх абставінах нельга выключыць са школьнай праграмы. Імёны Івана Мележа, Івана Шамякіна, Алеся Савіцкага — франтавікоў, салдат Вялікай Айчыннай — павінны быць вядомыя кожнаму маладому чалавеку. Менавіта па іх творах моладзь мусіць вучыцца жыць. Тады ў нас не перавядуцца патрыёты.

...У думках я далучаю да спісу прыгаданых пісьменнікам імянаў яго імя — Уладзімір Федасенка. Сумленныя і дыктоўныя кнігі майго суразмоўцы "Дубовая града", "Віхры на скрыжаваннях", "Пасля смерці", "Мутныя росы" літаральна акупаюць чытача ў драматычную эпоху вайны і першых пасляваенных гадоў, часу, калі так лёгка было пазнаць патрыёта па справах яго. Сённяшнім патрыётам цяжка. І адначасова лягчэй. Бо любіць і шанаваць краіну мірную, насытваную, радасную — зусім не тое ж самае, што ахвярна даказваць любоў сваю краю, захопленаму ворагам, як рабіла гэта накаленне Уладзіміра Федасенкі.

Мікалай КРЫЎКО

Моваю галаваломак

У рэдакцыйна-выдавецкай установе "Літаратура і Мастацтва" выйшла з друку чарговая кніга вядомага беларускага пісьменніка і мовазнаўца Міхася Пазнякова "Гульніслоў. Гульні з літарамі і словамі".

з'яўляюцца таксама вельмі цікавымі, займальнымі і галаваломнымі. Варта для чытачоў паказаць многія з іх: "новыя словы-анagramы", "адгадай загадкі-анagramы", "анagramа-галаваломка", "загадкавыя словы", "таямнічыя словы", "адшукай словы", "якое слова ў гэтых радках лішняе?", "ажыві слова", "халодныя" словы, "ператвары слова", "галасы ў словах", "шматлюдныя словы", "паўнаводныя словы", "матэматычная граматыка", "каламбуры", "магічны красворд", "адгадай загадкі на антонімы, амонімы" і інш.

Пададзім тут дзве наступныя ілюстрацыі на каламбуры:

Пакуль не спякотнае
Сонца над полем,
Мы дружна капусту
З сяброўкамі полем.

Дзень ходзіць па садзе
Садоўнік Пятроў.
На гэтай пасадзе
Ён — сорок гадоў.

Трэці раздзел кнігі Міхася Пазнякова, якая тут разглядаецца, мае назву "Сказ", а гэта азначае, што ў ім у зямальнай форме і мастацка, у асноўным паэтычна прыводзяцца заданні для дзяцей малодшага школьнага ўзросту па

такой моўнай сінтаксічнай катэгорыі, як сказ. Раздзел змяшчае чатырнаццаць заданняў і прыкладаў сорагаворак. З заданняў прывядзём наступныя: "прадоўжыць сказ", "складзі са слоў сказы", "складзіце сказы, выкінуўшы з кожнага радка лішняе слова", "дапоўні сказы словамі з правага слупка", "колькі сказаў у гэтым вершы?".

Асобнымі слупкамі і радкамі ў гэтым раздзеле падаюцца сорагаворкі, прыказкі з народных казак, крылатыя выразы. Напрыклад:

Бандэроль брат Браніслаў
Барысу з Браслава прыслаў.

Ехаў да сяброў Алег,
Вёз з сабою смеху мех.
У мяху смех расмяяўся,
І ад смеху мех парваўся.

Сярод крылатых выразаў назавём такія:

Са сном змагаўся я, як мог,
Але заснуў без задніх ног.

Заспявае — нельга слухаць,
Наступіў мядзведзь на вуха.
Наматай сабе на вус:
Дужы, шчыры — беларус.

І некаторыя прыказкі: ад крадзенага сытым не будзеш; у стральца дым густы, ды абед пуста; людзей слухай, а свой розум

май; у роднай старонцы і платы знаёмцы.

Завяршаюць кніжку Міхася Пазнякова два невялікія раздзелы — "Тэксты" і "Часціны мовы", з якіх вучні малодшых класаў пачэрпнуць для сябе карысны і пазнавальны матэрыял.

На вялікі жаль, у кароткай рэцэнзіі, якой бы змястоўнай і падрабязнай яна ні была, поўнаасцяжы ахарактарызаваць і паказаць такую разнастайна-багатую кнігу немагчыма. Выданне трэба набыць, знаёміцца з ім і выкарыстоўваць яго.

Кніга Міхася Пазнякова "Гульніслоў. Гульні з літарамі і словамі" дапаможа вучням пачатковых класаў добра, трывала засвоіць многія пытанні беларускай мовы, мовазнаўчыя катэгорыі і з'явы, глыбей развіць дзіцячую кемлівасць, знаходлівасць, пашырыць фанетычную, графічную, слоўную і граматычную эрудыцыю. Шмат карыснага для сябе знойдуць у гэтай кнізе і настаўнікі пачатковых класаў, спецыялісты-дыдактыкі, выхавальнікі дашкольных дзіцячых устаноў, бацькі дашкольнікаў і малодшых школьнікаў, усе, хто глыбока цікавіцца родным словам і займаецца яго вывучэннем.

Разлічаная ў першую чаргу на вучняў пачатковых класаў, кніга напісана займальна і надзвычай цікава. Падобных літаратурна-мовазнаўчых аўтарскіх кніг у Беларусі яшчэ не было.

Праца структурна складаецца з пяці раздзелаў. Першы называецца "Гукі і літары", ён уключае дваццаць адно заданне. Абсалютная большасць заданняў падрыхтавана і напісана Міхасём Пазняковым у паэтычнай, вершаванай форме. Як відаць з назвы першага раздзела, тут змяшчаюцца заданні на гукі і літары роднай мовы. Пяць заданняў пададзены ў форме загадак. У якасці ілюстрацый варта прывесці наступныя:

Сябры, пабраўшыся за рукі,
Вядуць усіх нас да навукі.
Яны — у кнізе, у газеце,
І іх павінны ведаць дзеці
(адгадка — *літары*).

Крылаў не мае,
Ды хутка лятае.
Выпусціш — рад ці не рад,
Ды не зловіш назад.
(адгадка — *слова*).

Стаіць у жыцце і здалёк
Сінечай вабіць...
(адгадка — *вапілёк*).

З першага раздзела трэба назваць яшчэ такія заданні, як "азбука-дабаўлянка", "слова па вертыкалі", "складзі з літар слова", "перастаў складзі", "што не так?" і інш. Увогуле, жанравая разнастайнасць кнігі надзвычайна багатая.

У першым раздзеле вельмі цікавым з'яўляецца дзевятае заданне: "устаў літару". Тут Міхася Пазнякова падрыхтаваў практыкаванне для вучняў малодшых класаў літаральна ў форме цэлай паэмы на словы ўсёй беларускай азбукі — ад А да Я. Заданне заключаецца ў тым, каб школьнік у паказаную ў тэксце клетачку ўстаў літару.

Другі раздзел кніжкі Міхася Пазнякова "Гульніслоў. Гульні з літарамі і словамі" мае назву "Слова". У ім дзецям прапануецца шэсцьдзесят два заданні. Многія з іх прыводзяцца ў форме вершаў. Сама назва раздзела — "Слова" — гаворыць пра тое, што заданні ў ім заключаюцца ў адгадцы слоў, а не гукаў і літар, як у першым раздзеле кнігі. Практыкаванні другога раздзела

80-гадовы юбілей Уладзіміра Караткевіча быў азначаны не толькі з'яўленнем цікавых выданняў, але і стварэннем першага помніка пісьменніку (скульптары Канстанцін Селіханавіч і Алег Варваішэня), які стаў дарам Беларусі Украіне. Не дзіўна, бо Караткевіч сем гадоў жыў ва Украіне: з 1949 г. вучыўся на філалагічным факультэце

Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Т. Р. Шаўчэнкі, два гады настаўнічаў у вёсцы Лесавічы Тараічанскага раёна Кіеўскай вобласці. Эса Караткевіча “Сон аб тым, што было”, якое пісьменнік прысвяціў свайму Кіеву, друкуецца ўпершыню: тэкст быў знойдзены даследчыкам творчасці Караткевіча Пятром Жаўняровічам

у адзеле рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук. Чытачам гэтага нумара “ЛіМа” прапануецца эса Караткевіча, аналіз твора, зроблены П. Жаўняровічам, інтэрв'ю з Канстанцінам Селіханавым і фотаздымкі помніка, ужо ўсталяванага ў сталіцы Украіны.

Пятро ЖАЎНЯРОВІЧ

У 1964 г. у “Малодосці” і ў 1971 г. у “Полымі” надрукаваны эса-партрэты “І будучы людзі на зямлі” і “Saxifraga”, у якіх пісьменнік грунтоўна прасачыў жыццёвы і творчы шлях Тараса Шаўчэнкі і Лесі Украінкі. Можна сцвярджаць, што ўжо ў той час у асобе У. Караткевіча беларуская літаратура ўзбагацілася таленавітым майстрам літаратурынага эса. У 1982 г. у “Малодосці” з'яўляецца эса-нарыв “Мой се градок!”, у якім, дзякуючы спалучэнню навуковага і эсаісцкага светабачання, У. Караткевічу ўдалося стварыць запамінальны вобраз Кіева. У тым жа годзе ў літаратурным зборніку “Братэрства” пісьменнік змяшчае эса-нарыв “Абрана”, прысвечаны Украіне. Гэтыя чатыры публіцыстычныя творы, напісаныя для беларускага чытача, дапамагаюць лепш зразумець Украіну і яе народ, больш даведацца пра яе нацыянальных геніяў, зразумець, паводле У. Караткевіча, галоўнае: “Калі ведаеш чужое як сваё, тады слоў не трэба. І каб усе ведалі пра ўсіх усё, як пра сябе, — не было б глебы для варожасці”.

Яшчэ адзін твор, прызначаны, аднак, украінскаму чытачу, выяўлены ў асабістым архіве пісьменніка — “Сон аб тым, што было”. Аўтограф з пазначэннем даты і месца напісання (28 ліпеня 1980 г., Друскенікі) захоўваецца ў адзеле рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (ф. 11, воп. 2, адз. зах. 327). Пра адраманасць эса-нарыва сігналізуюць дзве зноскі пасля выкарыстаных цытат з Тараса Шаўчэнкі: “[Для перакладчыка]. Пішу, не маючы змогі пакласці “Кабзара” перад сабою, па памяці. Таму праверце дакладнасць цытаты (можна і пашырыць яе). Гэта, здаецца, канец “Варнака”; “Перакладчыку: зверыць, бо зноў па памяці”. Таму патрабуецца далейшая даследчыцкая праца, каб выявіць, ці быў дасланы твор у Кіев, ці быў перакладзены і надрукаваны на ўкраінскай мове.

Здзіўляе талент У. Караткевіча па-іншаму пісаць пра Кіев, пра Украіну, знаходзіць у сваёй памяці новыя ўспаміны, выказвацца, не паўтараючыся, па разнастайных праблемах сучаснасці.

Зачын пачынаецца развагамі пра жанравую прыналежнасць твора: аўтар як сапраўдны даследчык сумняваецца ў вызначэнні жанру, што не саромеючыся адлюстроўвае ў гэтым і нібы раіцца з чытачом. Гэта не прымянае значэння навуковых росшукаў пісьменніка, бо, як слухна выказаўся званы еўрапейскі навукоўца Тэадор Адорна: “Бадай, ніколі ніводзін твор мастацтва, які валодае дастаткова высокай рэпутацыяй, не адпавядаў поўнаасцю нормам свайго жанру”. Урэшце, сама найменне жанру пісьменнік

«Тут адкрылася мне душа Украіны»

У публіцыстычнай спадчыне Уладзіміра Караткевіча адметнае месца займаюць творы, тэматычна звязаныя з Украінай, якая дала маладому чалавеку першыя ўрокі любові да роднай зямлі, узгадала сапраўднага патрыёта, загартавала ў змаганні з закасленымі, дагматычнымі тэорыямі другой паловы ХХ стагоддзя. Амаль выпадковая сустрэча з Кіевам у 1944 г. і потым свядомы выбар месца вучобы ў Кіеўскім дзяржаўным універсітэце імя Тараса Шаўчэнкі (1949 — 1954 гг.) у многім прадвызначылі творчы шлях У. Караткевіча ў імя слугавання Бацькаўшчыне, яе народу і ўсім людзям зямлі.

выносіць у заглавак, баючыся не ўкласціся ў “вызначаныя рамкі” пэўнай структуры, і гэтым у чарговы раз пацвярджае жанравую інтэграцыю, уласціваю ўсёй яго творчасці.

Адразу ж пісьменнік выкарыстоўвае рэдкаснасць, вельмі трапае параўнанне з узгаданнем Усяслава Чарадзея і падае тлумачэнне, мабыць, разумеючы, што гэты князь — асоба крыху легендарная і, бадай, супярэчлівая. Але аснова параўнання якая і выяўляецца ў развагах: аднолькавая любоў да дзвюх радзім і немагчымасць жыць без кожнай з іх. Завяршаючы зачын, аўтар не праймае сказаць і пра разнастайны падыход да кожнай падзеі, да кожнага сцвярджэння, такім чынам у чарговы раз праяўляе дэмакратызм мыслення.

Першая мажарыструктура асноўнай часткі ўключае аўтарскія развагі пра тое, які ж ён, Кіев Караткевіча. Але гэта не прывязаны да канкрэтнага горада словы, а словы чалавека, які ўмее зазірнуць і ў глыб стагоддзяў, і ў будучыню чалавецтва: “Аднолькава жывуць у нашых душах успаміны дзяцінства чалавецтва, дзяцінства племя, народа, дзяцінства свайго. І ўсё гэта аднолькава хвалюе нас у нашых прыстрасцах, нянавісцях, любовях”. Генітыўныя метафары з апорным словам *дзяцінства* выклікаюць адпаведную рэакцыю ў чытача, бо гэты перыяд у жыцці кожнага, які б ні быў цяжкі, — звычайна самы светлы і радасны ва ўспамінах.

У другой мажарыструктуры распавядаецца пра Кіев у 1944 г. Заўважаецца практычна поўная адрознасць апісання горада ад эса-нарыва “Мой се градок!”. Напрыклад, уражвае (праўда, аўтар таксама сігналізуе пра гэта) параўнанне вызваленага Кіева з горадам-курортам. І невыпадкова пісьменнік, які неаднойчы звяртаўся ў сваіх творах да апісання гарадоў, лічыць: “І калі я ў творах сваіх хаця крыху ўрбаніст, то гэта таму, што многія і многія гарады я зведаў, але Кіев быў адным з першых гарадоў, будынікі і плошчы якога ненавязліва вучылі

мяне гэтаму”. Веданне горада было ў пісьменніка іншым, бо ён адчуваў менавіта яго душу. А душа адкрывалася толькі дапытлівым і адданым сынам, якія і сёння хвалююцца пра аблічча Кіева.

Трэцяя мажарыструктура твора раскрывае погляд У. Караткевіча на змены ў тагачасным грамадстве (50-я гады), калі “стала святлей”. Аднак успаміны часам напоўнены горыччу, як, напрыклад, пры апісанні выставы твораў Урубеля. Пісьменнік, у той час пагартаўшы кнігу водгукаў, прыгадвае: “Якое гэта было (побач з водгукамі тых, хто разумеў і прымаў) мора абуранага непараўмення, ваяўнічага невуцтва, прывычкі знішчальна лаяць

“Мастак слова, вядомы ў 1980 годзе ўжо не толькі на Беларусі, робіць наступнае заключэнне пра сваё творчае крэда: “Кнігі ў бібліятэках і рыдлёўка зрабілі мяне тым, што я ёсць: пісьменнікам, які стараецца мысліць гістарычна (а гэта і азначае нацыянальна і сацыяльна), які ведае, што толькі гістарычнай свядомасцю чалавек і народ могуць ўсвядоміць сваё “сёння” і памагчы будучыні, што пайсці ад гісторыі, плюнуць на яе — гэта напляваць на сучаснасць”. Гэтае аўтарскае перакананне рухала У. Караткевічам, як бачым, з часоў вучобы ў Кіеве.

усё, што табе незразумела, і, прабачце, звычайнай тупасці”. Як арганічна гэтае сцвярджэнне стасуецца са словамі заснавальніка жанру эса Мішэля Мантэня з яго доследаў (“Essai”), напісаных чатырыста гадоў таму, менавіта ў 1580 г.: “Пагарджаць тым, што мы не можам спасцігнуць, — небяспечная слепата, якая мае вынікам самыя непрыемныя наступствы, не кажучы ўжо пра тое, што гэта бязглузда безразважнасць”. І такія вось, з дазволу сказаць, “людзі” шмат “папсулі нам маладой крыві, мне, маім сябрам, ды й не толькі ім”. Мастак слова, вядомы ў 1980 годзе ўжо не толькі на Беларусі, робіць наступнае заключэнне пра сваё творчае крэда: “Кнігі ў бібліятэках і рыдлёўка зрабілі мяне тым, што я ёсць: пісьменнікам, які стараецца мысліць гістарычна (а гэта і азначае нацыянальна і сацыяльна), які ведае, што толькі гістарычнай свядомасцю чалавек і народ

могуць ўсвядоміць сваё “сёння” і памагчы будучыні, што пайсці ад гісторыі, плюнуць на яе — гэта напляваць на сучаснасць”. Гэтае аўтарскае перакананне рухала У. Караткевічам, як бачым, з часоў вучобы ў Кіеве.

Не цураецца аўтар у сваім творы і іранічных нотак, якія, аднак, не парушаюць танальнасці аповеда, а характарызуюць пісьменніка як чалавека дасціпнага, з пачуццём гумару і самаіроніі (тое, што гэты якасці характэрныя для беларусаў, ён узгадваў неаднаразова). Напрыклад, распавядаючы пра студэнцкія заробкі (удзел яго ў доследах жонкі спевака Барыса Гмыры), У. Караткевіч завяршае фрагмент наступ-

Чацвёртая мажарыструктура твора — падзяка Кіеву за “сяброў і дзяўчат”, за “туманныя вечары”, за “беспрытульныя блуканні”; прабачэнні за некаторыя “кіеўскія” вершы; абяцанне напісаць верш, варты гэтага славутага горада. “Доўг вечна за мной”, у тым ліку і “за тое, што тут адкрылася мне душа Украіны”, — перакананы аўтар. А потым прыводзіцца парцэляцыя з метаніміяй — не раз скарыстаны пісьменнікам прыём. Наступныя вынесеныя ў асобныя абзацы кароткія, як бы на адным выдыху, выказванні ствараюць арыгінальнае завяршэнне мажарыструктуры — У. Караткевіч падводзіць кароткія высновы з усяго сказанага.

У заключнай мажарыструктуры, адасобленай большым інтэрвалам, аўтар вяртае чытача да сярэдзіны твора, дзе размова вялася пра ўлюбёны кіеўскі Караткевіча каштан. Шчырасць прызнання выклікае адпаведнае стаўленне ўмоўнага суразмоўцы — чытача, які думае, напрыклад, і пра сябе: а як будзе ў мяне, “калі мне зробіцца цяжка і пацягне мяне да Вытокаў”?

На першы погляд падаецца, што галоўнае ў творы — успаміны. Аднак гэта ўспаміны-разважанні мысляра, які ўсведамляе важкасць свайго слова, думае пра чалавека будучага стагоддзя, рупіцца пра тое, каб ён паспрабаваў зразумець погляды свайго папярэдніка. Акрамя таго, металагічная мова твора дазваляе пісьменніку стварыць некалькі ключавых сэнсавых дамінантаў, якія пашыраюць тэматычны абсяг эса і разгортваюць прадвызначаныя інтэнцыяй мажарыструктуры, накіраваныя на далучэнне чытача да суразважання і на ўсведамленне ім аўтарскіх меркаванняў.

“Сон аб тым, што было” з поўным правам можна залічыць да “публіцыстычнай лірыкі”. А ўкраінскі чытач не без падстаў павінен быць удзячны У. Караткевічу, як і ён быў удзячны Кіеву, Украіне і яе людзям. Між тым украінская падзяка Вялікаму Беларусу вось-вось увасобіцца ва ўсталяваным у Кіеве помніку

Уладзімір КАРАТКЕВІЧ

Сон аб тым, што было

Не ведаю, што гэта я такое прапаную Вашай усёдаравальнай увазе. Оду? Я ніколі іх не пісаў. Верш у прозе? Занадта ён абцяжараны рэаліямі. Успамін? Занадта ён размыты і фантастычны. Эсэ, роздум, твор аб усім і ні аб чым? Сон аб тым, што было? Бадай што так.

яе смак, хлеба — не нашмат болей.

Горад пусты. Ён падобны — прабачце за дзікае параўнанне — на курорт, з якога з'ехалі людзі, бо пачаўся мёртвы сезон (на самай справе ён якраз скончыўся, мёртвы сезон, але ў тое, што вернуцца, што прыедуць людзі, цяжкавата было паверыць).

Пустыя стадыёны і велатрэкі (мы смажылі на іх злоўленую рыбу), пустыя дамы, самотны бандурыст у лаўры. У раскошных дрэвах рэдкае і сумнае ценьканне **лясных** птушак. Але так, як заўсёды, спачатку цвітуць шурпатай пенай, а пасля ападаюць іржавым звонкім золатам каштаны. І пад іхнімі шатамі займаецца “вайноў і каханнем” маё патлатае пакаленне, учарашнія падлеткі, заўтрашнія юнакі. Яно шукае міны ў пустой каробцы ўніверсітэта (там я праз некалькі год буду вучыцца), дурэе з выбухоўкай (нам яшчэ мала) і часам гіне ад яе, як некаторыя мае сябры.

Урэшце, што гэта я кажу аб **тым** Кіеве. Аб ім мая аповесць “Лісце каштанаў”, і там усё голая праўда, за выключэннем пары нязначных адступленняў ад яе, зробленых дзеля праўды літаратурнай.

...Веданне мною гэтага горада — веданне не ўшырыню (новыя раёны я ведаю кепска), а **ўглыб**. Хто помніць, дзе былі найвялікшыя гаі безгаспадарчай шаўковіцы? Ня “хода пад мурам” у лаўры. Дзе быў, замураваны цяпер, “пад’езд для рамнінікаў”, апісаны ў “Лісцях...”? У доме 48 (?) па вуліцы Леніна. Дзе стаў нікому непатрэбны конны помнік Сувораву? У якой “Перукарні” рабіў гардэробшчыкам “Леў Талстой”, сівабароды георгіеўскі кавалер часоў ці не японскай вайны? Дзе і зараз стаіць у зарасцях бяздзейны фантан, басейн якога ўдае Чорнае мора? Дзе быў закапаны кіт-фінвал, падораны калісьці ўніверсітэту?

Дзе расце ў двары ліловы каштан (не бэзавы, такія хоць рэдка, але бываюць, а густа-ліловы, як сліва; або яшчэ, быў такі гатунак, — дакладна па колеры — ліловай кармавой бульбы), мой улюбёнец?

...Калі я зноў трапляю на кіеўскія вулікі і застаю кагосьці з такіх сведкаў на месцы, жывым і здаровым, — мне радасна і сумна. Радасна, бо памятаю не толькі я, але й яны. Сумна, бо ні яны, ні я не вечныя. Я — няхай ужо, але нашто ісці ў забыццё ім?

Зноў і зноў — калі праз год, а калі і праз сем — прыводзяць мяне ногі ў алеі кіеўскіх вуліц. І кожнае такое спатканне пасля вайны прыадхіляла перада мной яшчэ нейкі куток, яшчэ нейкую частку Вялікага Горада. А значыць, было ў нечым кожны раз яшчэ адным крокам да пазнання вялікага жыцця.

І калі я ў творах сваіх хаця крыху ўрбаніст, то гэта таму, што многія і многія гарады я зведаў, але Кіеў быў адным з

Помнік з пластыліну стаіць у рабочым цэху мінскага скульптурнага камбіната.

першых гарадоў, будынкi і плошчы якога ненавясціва вучылі мяне гэтаму.

І калі я пасрэдным, не зусім сапраўдным ўрбаніст, то і гэтаму прычына Кіеў. Бо ён яшчэ досыць доўга пасля вайны быў нібы пагружаны на дно празрыстага зялёнага возера (спаккой, хвалі і дрэвы спяваюць старую лірную песню), бо ён быў, у першую чаргу, не камяніцы, не шалёная карусель машын (пераходзячы Храшчацік, можна было чытаць газету), не вар’яцкія скокі неону.

Бо гэта было іншае. Гэта была душа мудрых вялікіх дрэў, душа жывёл і птушак (у пратоках ля Цялічкі вадзіліся чарапахі і пара крумкачоў вялася на адхонах недзе ў раёне, дзе цяпер пад’езд да моста Патона), душа людзей, якім, нават незнаёмым, можна было недзе на Чокалаўцы даць “добрыдзень” і атрымаць адказ. Зусім як у маіх Лесавічах, вёсцы пад Тарашчай, дзе я пасля настаўнічаў.

...Час дзеяння — позні кастрычніцкі вечар 1944-га... 1949-га... 1954-га... 197... Месца дзеяння — адзін і той жа адхон над Дняпром недзе ў раёне царскага палаца... Нізкі полаг хмараў навісае над Задняпроўем. Рэзкі вецер люта жартуе, сыпе ў твар рэдкі, сцюдзёны дажджавы шрот.

І — нібы гэта бог ужывае збіты кінапрыём — ...рэдка адзінкавыя агні, закінутыя ў непраглядную ноч (там яшчэ няма электрычнасці, там скупа і цьмяна свецяць у паасобных хатах спачатку “кацюшы”, зробленыя са снараднай гільзы, пасля — газоўкі)... Крыху боль-

вых інструментаў. Магутным казацім сном. Аж сценкі ад хрону раздзімаюцца, як паветраны шар.

...Так, святлей чалавечым вачам. Але я не ведаю, каго, якое такое неба мне маліць, каб не забудоўвалі хмарачосамі астатнюю частку Труханова вострава, пакінулі Кіеву частку таго абшару, у які глядзеў ён многімі стагоддзямі са сваіх стромаў у печанежскі, у палавецкі стэп.

Падумайце, на што многімі стагоддзямі звыкнуў глядзець Кіеў, горды баец-чартапалох, аб які да крыві ранілі храпы коні качэўнікаў.

Бо вось не падумалі і новабудоўлямі на заднім плане знішчылі неацэнны, лепшы, мабыць, на зямлі сілуэт лаўры, тое, на што, падыходзячы да Кіева, многімі стагоддзямі глядзелі людзі.

Тое, што бачыў адзін герой Шаўчэнкі, выйшаўшы з Броварскага лесу.

Тихо задзвонили
У Києві, мов на небі...
О боже мій милий!

...Святлей стала. А дзе святлей, там і разумней. Бо вось я помню (не памятаю толькі год) адну з першых, калі не першую, пасляваенную выстаўку Урубеля ў адным з музеяў на вуліцы Чудноўскага (цяпер — Рэпіна). Гэта былі рэчы, узятыя з Кірылаўскай царквы, некаторыя ў дзіўным матар’яле, маслам на блясе. Мяне не трэба было вучыць таму, што такое Урубель, але тут я ўбачыў твары некаторых з наведвальнікаў і пасля гэтага перагартуў кнігу водгукі (звычайна я не раблю гэтага, не люблю).

Якое гэта было (побач з водгукімі тых, хто разумее і прымаў) мора абуранага непаразумеання, ваяўнічага невуцтва, прывычкі знішчальна лаяць усё, што табе незразумела, і, прабачце, звычайнай тупасці.

Паняцце “тупы кіяўлянін” — такая ж рэдкасць, як “трохкутны круг”. Але — дзіўныя справы твае, пане божа! — здараліся тады, недзе на рубяжы саракавых і пяцідзсятых гадоў, і такіх. І шмат яны папсулі нам маладой крыві, мне, маім сябрам, ды й не толькі ім.

Цяпер, калі ўсё мінула (і юнацтва, на жаль, таксама), я нават аб іх успамінаю з пэўнай дозай сентыменту, і мне хочацца думаць, што гэта былі не мясцовыя людзі, а імпартаваныя аднекуль на маю галаву. Спецыяльна.

Бо калі ўжо здаралася такое і кіяўлянін рабіў глупствы, то ён рабіў іх — пірамідальныя, але шкодзілі яны толькі яму. У якасці ідэальнага прыкладу прыяду самога сябе (бо і я ж тады быў кіяўлянін).

Памятаеце перакідны мост ля стадыёна “Дынама”? Для іншых гэта мост маладога Патона, здаецца, ці не яго дыпломная работа. А для мяне гэта яшчэ і мост, які я (а было мне год дзевятнаццаць-дваццаць) перайшоў на руках па прылах. Вядома ж, на пары і, вядома ж, з адценнем выхвалання перад дзяўчатамі (адной). Не так даўно ішоў там з паэтам Іванам Драчом, раскажаў яму — і сам сабе не паверыў. Бо зірнуў уніз — валасы ўзнілі шапку на галаве. А я ж быў тады нямоцны, толькі спрытны, як кошка.

Кніжны свет

20 мая 2011 г.

Марына ВЕСЯЛУХА,
фота аўтара

Ці дапамогуць гульні і фантачыкі?

— Спадар Фолькерт, вы працавалі ў аддзелах маркетынгу як выдавецтваў, так і кнігарняў. Ці ёсць прынцыповая розніца арганізацыі распаўсюджвання прадукцыі ў гэтых установах?

— Розніца вялікая. Працуючы ў магазіне, маеш магчымасць выбіраць з мноства выданняў самых розных выдавецтваў асартымент, які ты хацеў бы прапанаваць пакупніку, самастойна яго складаць. Працуючы ў выдавецтве, даводзіцца разлічваць на больш доўгачасовую перспектыву, бо праца ладзіцца на аснове праграмы выдавецтва на год, а яна зусім не змяняецца. Пры гэтым у праграме 2—3 галоўныя кнігі, ад якіх чакаеш поспеху, ёсць выданні, поспех якіх магчымы, а ўжо потым — усе астатнія. І калі не спрацоўвае разлік на першыя кнігі, не працуюць і наступныя, то твае рукі ў плане маркетынгу звязаныя. Застаецца толькі чакаць новай праграмы.

— У Германіі прадаўцы і выдаўцы канкуруюць паміж сабой?

— Так, канкурэнцыя з’яўляецца ў асноўным з-за таго, што прадавец імкнецца як мага танней набыць кнігі ў выдавецтве, а выдавецтва зацікаўлена прадаць іх па як мага больш высокай цане. Пры гэтым у нас цана на кнігі фіксаваная на дзяржаўным узроўні, і выдавецтва мае права прадаць у кнігарні прадукцыю са скідкай прыкладна 40 працэнтаў. Калі гэта вялікая сетка крам, скідка можа скласці 50 працэнтаў. Але і выдавецтва, і магазін працуюць у цеснай звязцы, залежаць адно ад аднаго, таму вымушаныя шукаць кампрамісаў.

— Вы супрацоўнічаеце з саюзам незалежных кнігагандляроў. Калі ў Германіі ўсе кнігарні прыватныя, то незалежнасць ад каго падкрэсліваецца гэтым азначэннем?

— Незалежнымі называюцца кнігарні, што не ўваходзяць у склад буйных канцэрнаў. Але мне падаецца, што гэта не зусім карэктнае азначэнне для нямецкіх магазінаў такога тыпу, сам жа

У Беларусі сёння шмат гаворыцца пра стварэнне новага іміджу айчынных кніжных магазінаў, змену як іх знешняга аблічча, так і функцыянальнага нападнення. Але для вызначэння новых кірункаў развіцця важна апеляваць да станоўчага вопыту папярэднікаў, а таксама ўлічваць іх памылкі. Гэтым разам сакрэтамі паспяховай працы ў галіне кніжнага менеджменту з нашымі чытачамі (думаецца, больш цікавай і карыснай гутарка будзе для спецыялістаў у галіне кніжнага гандлю) дзеліцца Фолькерт Рогенкамп — менеджар па продажках і працы з ключавымі кліентамі мюнхенскага выдавецтва *Deutscher Taschenbuch Verlag* сябар Франкфуртскага камітэта па асартыменце, сябар-заснавальнік рабочай групы незалежных кнігагандляроў.

выраз запазычаны з англійскай мовы, дзе падобныя кніжныя крамы называюцца “independent bookstores”.

— Працуючы менеджарам па продажках, якія метады працы з кліентамі выкарыстоўваеце?

— Метады самыя розныя, выкарыстоўваем усе магчымасці, каб завязаць і падтрымліваць кантакт з пакупнікамі. Праца арганізаваная ў розных кірунках: ад апрацоўкі заявак і рэгулярнай рассылкі інфармацыі пра новыя кнігі па электроннай пошце, візітаў прадстаўнікоў выдавецтва ў кнігарні, дзе яны кансультуюць пакупнікоў і гандляроў, да спецыяльных імпрэз, што ладзяцца для вялікіх сетак крам.

— Не так даўно атрымалі распаўсюджанне відэаролікі, што прапагандуюць чытанне ў цэлым і распаўсюджаюць пра асобныя кнігі. Гэты спосаб кніжнай прамоцыі можа працаваць?

— Так, але толькі ў тым выпадку, калі глядач ужо пагэнцыяльна зацікаўлены кнігай. Калі ж такія ролікі дэманстраваць у кінатэатры ці па тэлебачанні ў прайм-тайм для аўдыторыі, зацікаўленай толькі відэапрацай, то,

натуральна, гэта не дапаможа. У цэлым жа лепшы спосаб прамоцыі — гутарка, прыватны расповед пра станоўчыя якасці таго, што прадаецца.

— А ці працуе нейрамаркетынг з кнігамі?

— Нейрамаркетынг функцыянуе паўсюль, дзе функцыянуе звыклы маркетынг. Гаворка ідзе толькі пра іншы падыход, іншую метадыку. Але ў гэтым выпадку важна адно — прадаць.

— Сёння шмат гаворыцца пра тое, што кнігарня не павінна быць проста магазінам, дзе можна толькі набыць кнігу. На вашу думку, якія яшчэ функцыі яна павінна выконваць?

— Думаецца, кнігарня ў першую чаргу — цэнтр камунікацыі, дзе ажыццяўляюцца зносіны паміж пакупнікамі. Але гутараць яны не толькі пра кнігі, могуць звяртаць увагу і на шматлікія іншыя тэмы. У ідэальным выпадку кніжны магазін павінен выконваць такую ж ролю, якую раней адыгрываў кірмаш у мястэчку ці ў горадзе.

— Але са з’яўленнем інтэрнэт-крам і распаўсюджваннем электронных кніг гэтая функцыя рызыкае быць цалкам страчана...

— Можа быць і так. Але я спадзяюся, што гэтага не здарыцца. Ёсць верагоднасць, што электронная кніга стане настолькі распаўсюджанай, што друкаваных выданняў будзе надна мала, каб увогуле варта было адчыняць кнігарню. У бліжэйшы час такі расклад падзей хутчэй неверагодны, чым магчымы, але не выключана, што сітуацыя можа развівацца і такім чынам.

— Спадар Фолькерт, будучы ў Мінску, вы наведлі нашы кнігарні. Якія ўражанні ў вас засталіся ад гэтых устаноў?

— Складана казаць адразу пра ўсе крамы, бо магазіны, што я наведаў тут, вельмі розныя. Што да вялікіх кнігарняў, то ўсе метады афармлення вітрын і прадстаўлення тавараў, папулярныя на Захадзе, тут не прадстаўлены. Але і пра гэта складана казаць адназначна, бо я зусім не хачу навізаваць беларускім гандлярам заходнія стандарты. Але мне адразу ж кінулася ў вочы, што мінскія крамы вялікіх сетак *Boss*, *Adidas* выглядаюць абсалютна гэтаксама, як, напрыклад, у Рыме. У параўнанні з імі кнігарні амаль незаўважныя з вуліцы. Але ёсць у тугэйшых кніжных магазі-

наў і станоўчыя рысы, што сёння ў Еўропе амаль страчаны. Я быў рады іх заўважыць. Усё пачынаецца з паху. Знаходзячыся ў беларускіх кніжных магазінах, маеш абсалютна станоўчае адчуванне, што ў гэтым памяшканні ў цэнтры ўвагі толькі кнігі, кнігі і кнігі. Я як чалавек, які любіць кнігі, зусім не хачу, каб у краме маю ўвагу ад іх адцягвалі нейкімі цацкамі, гульнямі, фантачыкамі. А ў Заходняй Еўропе гэта звычайная практыка.

— У кнігарні поруч з асноўным таварам часта можна пабачыць і іншыя рэчы: сувеніры, канцылярскія прылады, часам нават віно. На вашу думку, якія тавары лепш за ўсё выбіраць як суправаджальныя для кніг?

— Мяркую, што ў любым выпадку гэта павінны быць невялікія падарункі. А іх палітра — самая шырокая: прыгожыя каробачкі, куды можна пакласці кнігі, каменьчыкі, якія прыемна трымаць у руках, цацкі для дзяцей. Шакалад — таксама добры суправаджальны тавар, бо кнігі часта набываюцца ў падарунак. Добра, калі крама адразу можа штосьці прапанаваць у дадатак.

— Вы ўжо адзначалі, што ў кнігарнях Германіі часта ладзяцца прэзентацыі і аўтарскія чытанні. Такія імпрэзы садзейнічаюць стварэнню станоўчага іміджу крамы ці спрыяюць павелічэнню продажаў?

— Гэтыя аспекты непарыўна звязаныя. Але сама імпрэза патрабуе больш выдаткаў, чым прыносіць грошай. На яе можна прадаваць квіткі, падчас і пасля чытанняў распаўсюдзіць некалькі кніг, але не больш за тое. Аднак калі крама прапануе некалькі мерапрыемстваў на добрым узроўні, — гэта тое, з чаго яна можа жыць і атрымліваць прыбытак, але ў доўгачасовай перспектыве.

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА,
фота Кастуся Дробава

Беларусь–Францыя: вуліца з двухбаковым рухам

У мінскім “Кніжным салоне” прайшло чарговае пасяджэнне клуба бібліяфілаў.

Гэтым разам яно было прысвечана беларуска-французскім культурным стасункам у галіне літаратуры. Браў удзел у пасяджэнні саветнік па супрацоўніцтве і культуры пасольства Францыі ў Рэспубліцы Беларусь спадар Людовік Руайе.

“Радуе ўзаемная цікавасць да літаратуры нашых краін, — адзначыў спадар Руайе. — У рамках праграмы дапамогі публікацыям пасольства Францыі, якая носіць назву “Максім Багдановіч” і дзейнічае ўжо 15 гадоў, у Беларусі выйшла каля 70 кніг. Калі гаворка ідзе пра выданне

французскіх аўтараў на беларускай мове, няма ніякіх клопатаў з набыццём правоў. Сведчаннем таму — паспяховае супрацоўніцтва з выдавецтвамі “Макбэл”, “Зміцер Колас” і інш. Больш складана ладзіцца справы з выданнем на рускай мове”.

У рамках мерапрыемства адбылася прэзентацыя кнігі Уладзіміра Шчаснага, старшыні Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА, пасла па асобых даручэннях Міністэрства замежных спраў. Уладзімір Рыгоравіч, якому паводле дзейнасці часта даводзілася

наведваць сталіцу Францыі, стварыў своеасаблівы даведнік “Парыж. Малая падарожная кніжка для беларусаў”. У ёй пазначаны самыя цікавыя мясціны, звязаныя з беларускай культурай і гісторыяй. Першы маршрут запрашае прайсціся шляхамі Адама Міцкевіча, другі вядзе па слядах беларускай эміграцыі XIX стагоддзя (Ваньковіч, Напалеон Орда), трэці прысвечаны беларускім мастакам Парыжскай школы. “Ёсць ідэя выдавецтва “Четыре четверти” стварыць серыю кніг пра гарады, якія таксама маюць дачыненне да нашай культуры і гісторыі — Масква, Санкт-Пецярбург, Варшава, Вільнюс, Прага, Нью-Ёрк. Мой калега піша такую кніжку па Швейцарыі”, — распавёў У.Шчасны і выказаў спадзяванне, што хто-небудзь напіша і “вялікую падарожную”.

Прагучаў анонс электроннага каталога “Французскія аўтаграфы ў фондзе Нацыянальнай бібліятэкі Бе-

ларусі”, які пазнаёміць чытачоў з падпісанымі знакамітымі людзьмі Францыі кнігамі канца XIX — першай паловы XX стагоддзя, што апынуліся ў Беларусі пасля Другой сусветнай вайны. У ім будучы фота і звесткі пра 66 аўтараў аўтаграфу і 30 іх адрасатаў. Каталог прадстаўлялі намеснік дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Людміла Кірухіна, галоўны бібліяграф НББ Святлана Пахоменкава. Перад прысутнымі — супрацоўнікамі вядучых бібліятэк Беларусі, навуковымі супрацоўнікамі, выдаўцамі — выступіў прафесар, доктар філалагічных навук Уладзімір Макараў, аўтар уступнага слова да каталога “Аўтаграфы лёсу і лёс аўтаграфу”.

На здымку: Уладзімір Шчасны і саветнік па супрацоўніцтве і культуры пасольства Францыі ў Рэспубліцы Беларусь Людовік Руайе.

Маладзічок

Авечка, якая карыстаецца
электроннай поштайАлена МАЛЬЧЭЎСКАЯ,
фота Кастуся Дробава

— Прадстаўце сваіх герояў чытачам “ЛіМа”, калі ласка.

— Пачнём, канечне, з Адэлі, бо інакш быць не можа. Адэля працуе на ферме “Каляроўка”, працуе авечкай, таму што, у адрозненне ад людзей, жывёлы змушаны працаваць тым, кім яны нарадзіліся. З гэтага і пачынаецца наша кніга: Адэля распавядае мне, як ёй хочацца, акрамя таго, што яна працуе авечкай і вельмі старанна выконвае свае абавязкі (росціць шыкоўную воўначку, якой яна вельмі ганарыцца), прыкласці ўсе свае творчыя сілы, каб праславіцца. Адэля вельмі няўрымслівая, вельмі гламурная. Яна ўсё “вельмі”. Козачка Малімонка працуе на той жа ферме, што і Адэля, працуе, вядома, козачкай, яна больш далікатная асоба і, як лічыць Адэля, зусім пазбаўлена славалюбства.

— У прадове да сваёй першай кнігі “Прыгоды маленькай Машынкi” вы прызналіся, што на тое, каб яе напісаць, вас натхнілі сыны. А адкуль узялося натхненне для авечкі Адэлі?

— У маёй блізкай знаёмай ёсць мяккая цацка — авечка. Яна мае такі дуркаваты смешны выгляд: з аднаго боку безбаронная, а з другога — увесь свет гатова пад сябе падмяць (у добрым сэнсе: звездаць увесь свет, з усім светам пазнаёміцца). Гэты вобраз застаўся ў памяці, і я стала думаць пра авечку як пра жывую істоту, з якой магу размаўляць. Так пачала пісацца кніга, якая, нарэшце, атрымалася своеасаблівым дыялогам паміж мной і Адэляй. Мне хацелася напісаць вясёлую кніжку для дзяцей без яўнага мара-лізатарства.

— Але ж прыхаваныя маральныя высновы ў прыгодах Адэлі, безумоўна, ёсць. Дык чаму ж вашыя героі могуць навучыць чытачоў?

— Калі ты нечага хочаш, то для таго, каб гэта дамагчыся, трэба штосьці зрабіць, а не сядзець і марыць: “я хачу!” і “калі ж яно да мяне прыйдзе?”. У гэтым сэнсе ў Адэлі ёсць чаму павучыцца. Вось яна хоча стаць знакамітай: яна мяне раскатурхала, каб я пра яе кніжку напісала, яна ездзіць на выстаўкі, атрымлівае там першыя месцы. Яна нешта робіць для таго, каб дасягнуць сваёй мэты. Ну, а ў Малімонкі

Чытачам часопіса “Бярозка” няўрымслівую авечку Адэлю прадстаўляць не трэба. Зорка фермы “Каляроўка” з’явілася на яго старонках на пачатку года, адразу звярнула на сябе ўвагу і збіраецца завітаць да цікаўных разам з часопісам на працягу ўсяго 2011-га: ганяць па лужку цётак, якія выкідаюць смецце; чытаць часопіс “Гламур на кожны дзень” і электронныя лісты ад сваіх прыхільнікаў ды намагацца стаць знакамітай. Неўзабаве ў РВУ “Літаратура і Мастацтва” выйдзе кніга пра яе прыгоды — “Незабыўныя сустрэчы з авечкай Адэляй або Adeljastar@tut.by”. Занатавала гэтыя прыгоды казачніца Наталля Бучынская. Не так даўно яна зазірнула ў рэдакцыю “ЛіМа” разам са сваімі сябрамі авечкай Адэляй і козачкай Малімонкай — каб распавесці пра “Каляроўку” і незабыўныя сустрэчы падрабязней.

можна будзе павучыцца далікатнасці, уменню прывільна будаваць сяброўскія адносіны.

Што датычыць сяброўства ў дачыненні да Адэлі, то гэта хутчэй прыклад таго, як не трэба рабіць, таму што ўсю ўвагу авечка засяроджвае на сабе. Але адразу зазначу, што яе ні ў якім разе нельга ўспрымаць як адмоўны персанаж. У мяне пытаюцца: як можна любіць такую Адэлю — яна ж усім назале, з ёй жа жыцця няма? Але ж сярод нашых блізкіх сустракаюцца тыя, хто нам назале, а мы іх за нешта любім. Трэба шукаць у людзях самыя лепшыя рысы і на гэтым будаваць свае адносіны. Вось чаму можа навучыць Адэля.

— Адэля — прасунутая авечка: яна мае сваю электронную скрыню. Такая форма зносін з чытачом, калі ён можа напісаць электронны ліст улюбёнаму герою, новая для беларускай літаратуры. Якім чынам будучы развівацца гэтыя адносіны далей? Ці з’явіцца ў Адэлі свая старонка на Facebook, свой сайт?

— Лісты ўжо пачалі прыходзіць, на самыя цікавыя з іх Адэля дае адказы. Адэля не проста чакае лістоў, яна правакуе сваіх чытачоў пісаць. Напрыклад, кон-

курсамі, якія абвясчаюцца ў часопісе “Бярозка”. Так што прыхільнікі могуць атрымаць ад Адэлі не толькі адказ, але і падарунак.

Задумкі наконт сайта ў мяне таксама ёсць. Гэта вельмі цікава, калі чытачы могуць звязацца са сваімі любімымі героямі, нешта ім раскажаць, паведаміць пра сябе, штосьці запытаць у іх. Таму мне хочацца зрабіць Адэлі і сайт, і старонку. Я спадзяюся, што некаторыя чытацкія гісторыі абавязкова ўвойдуць у кнігу.

— Вашая кніга — сямейнае чытанне, яна здольная зацікавіць і дарослых, і дзяцей, але ж чытачам якога ўзросту вы найперш яе адрасуеце?

— Гадоў да 12-13 яна павінна быць цікавай. З якога ўзросту — цяжка сказаць, таму што дзеці развіваюцца па-рознаму. Для таго ўзросту, калі дзяўчаткі засяроджаны на сваіх першых адносінах з сяброўкамі, з сябрамі, сваіх першых “гламурных” выхадах... Мне здаецца, ім будзе цікава.

На здымку: Наталля Бучынская з Адэляй і Малімонкай.

Наталля БУЧЫНСКАЯ

Да мяне ў кватэру пазванілі. Я адчыніла дзверы. На парозе стаялі Баранчык і Малімонка з Даліктусяй. Усе ўстрывожаныя, разгубленыя.

— Спадарыня Наталля, — наўзавхаткі загаварылі яны, — Адэля знікла! Яе няма нідзе!

— Адэля пакінула на стала ў сваім загончыку цыдулку.

Баранчык працягнуў мне ружовую паперку з неахайным надпісам:

“Калі я вам не патрэбна, дык і я без вас абдысу! Бывайце!”

Баранчык збянтэжана патлумачыў:

— Гэта мы вінаватыя... Не ўзялі яе з сабой на пікнік. Хацелі навучыць яе быць больш далікатнай у дачыненні да сяброў. Вось яна і пакрыўдзілася...

— А раптам што-небудзь здарылася? — не вытрымала і Даліктуся.

Якія толькі версіі не прыходзілі нам да галавы. Даліктуся была ўпэўнена, што на Адэлю напалі злачынцы. Баранчык бажыўся, што яе скралі гаспадары якой-небудзь фермы-канкурэнта. Малімонка была на мяжы нервовага зрыўу: яна баялася, што з Адэляй здарылася нешта непапраўнае.

— Трэба тэлефанаваць у бальніцы, — я кінулася да тэлефона. Але званок мяне апярэдзіў.

— Пані Наталля? Вас турбуюць з міліцыі. Вы знаёмы з авечкай Адэляй з фермы “Каляроўка”?

Я расхвалявалася яшчэ больш:

— Так, але яна знікла! Я якраз збіралася яе шукаць! Вы ведаеце, дзе яна?

— Ведаем. Яна знаходзіцца ў міліцэйскім аддзяленні. Прыезджайце па сваю знаёмую. Не забудзьце ўзяць пашпарт.

Штраф за ружы

(Урывак з кнігі “Незабыўныя сустрэчы з авечкай Адэляй або Adeljastar@tut.by”)

У міліцыю мы прымчаліся таксоўкай усёй кампаніяй. Чамусьці ўсім нам уяўлялася, што Адэля ўжо сядзіць за кратамі і чакае нас як збаўлення...

Адэля сядзела ў мяккім крэсле на супраць дзяжурнага. Перад ёй стаяў слоік з букетам руж, кубачак з кавай і талерка з цестачкамі. Мы кінуліся да авечачкі з абдымкамі, але Адэля фыркнула і адварнулася ў другі бок.

— Вы толькі гляньце, — звярнулася яна да дзяжурнага, — ледзь са свету не зьялі бедную авечачку, а цяпер на шыю гатовы вешаць!

Напэўна, дзяжурнаму Адэля апавяла якую-небудзь вельмі шчымыя гісторыю свайго жыцця, бо ён глядзеў на нас з дакорам.

Мы павіталіся, дзяжурны спытаўся імя і прозвішча кожнага з нас, пагартаў мой пашпарт і суроова пачаў:

— Скажыце мне, ці ж можна быць такімі абьякавымі ў дачыненні да сваіх блізкіх? Ваша непрымірымасць і абьякавасць ледзь не загубілі няшчасную Адэлю.

— Прабачце, — пачала я, — але мы хацелі б ведаць, што здарылася? Чаму Адэлька трапіла ў міліцыю? Яе хто-небудзь пакрыўдзіў?

— Яе ніхто, апрача вас, не крыўдзіў. І я не ўпэўнены, што варта вам яе аддаваць.

Высветлілася, што Адэля адчула сябе такой няшчаснай, што пайшла гуляць

вуліцамі горада. Ёй вельмі хацелася, каб хто-небудзь пашкадаваў яе і паспакуваў. Але сярод паўсядзённай гарадской мітусні ніхто не звяртаў увагі на авечачку. Гэта давяло яе літаральна да распачы. Адэля ўзлезла на клумбу, засаджаную прыгожымі пунсовымі ружамі, і пачала іх ламаць. Неўзабаве каля яе прыпынілася міліцэйская машына. Адэлю, як парушальніцу парадку, разам з букетам руж у якасці рэчавага доказу даставілі ў аддзяленне міліцыі. За хуліганства яе чакала даволі суровае пакаранне: тры дні грамадска-карыснай працы, ліст на месца працы і штраф. Але, між намі кажучы, Адэля сваімі скаргамі на невыносныя ўмовы існавання так расчуліла дзяжурнага, што ён паабяцаў нічога не паведамляць гаспадарам і скасаваць ёй дні прымушовай працы. Заставалася вырашыць пытанне з аплатай штрафу. І тут Адэля ўзгадала пра мяне. Авечка дала нумар майго тэлефона дзяжурнаму, і вось я ўжо трымала ў руках квіток на аплату штрафу. А яшчэ я вымушана была напісаць заяву аб тым, што бяру Адэлю на парукі і абяцаю прыкласці ўсе намаганні, каб Адэля больш не парушала правілаў грамадскага жыцця. Калі з афіцыйнай часткай вызвалення Адэлі было скончана, яна з тэатральным пафасам звярнулася да дзяжурнага:

— Дзякую! Вы — мой выратавальнік! Не так часта ў нашым жыцці спат-

каеш сапраўднае рыцарскае стаўленне да пакрыўджаных лёсам! — Адэля ча роўна ўсміхнулася дзяжурнаму. — А ружы я забяру сабе, бо ўсё адно спадарыня Наталля за іх штраф заплаціла.

Адэля выплыла з пакоя дзяжурнага пераможцай. Мы паныла пацягнуліся за ёй. На вуліцы Адэля панюхала ружы і закаціла вочкі:

— Ах, які прыемны пах!

І тут Баранчык з Малімонкай не вытрымалі:

— Адэля! Што ўсё гэта значыць? Мы турбаваліся, перажывалі, што з табой нешта здарылася!

— Ну вось яшчэ! — запратэставала Адэля. — Не такая я ўжо бездапаможная!

— А чаго цябе на клумбы панесла? Навошта было кветкі рваць?! Вунь які штраф спадарыня Наталля за цябе заплаціла! — далучылася да дакораў Даліктуся.

— Варта вам! Не трэба было мяне крыўдзіць! Я адмыслова ўсё ўчыніла так, каб вы раскаяліся. І памятайце, гаспадары не павінны ведаць пра сённяшняе здарэнне.

Нам проста мову заняло ад такога нахабства, а Адэля шырока ўсміхнулася і прыязна паглядзіла Малімонку з Даліктусяй па рожках:

— Скажу па шчырасці — я і сама ўжо засулавала без вас. Ды і страшнавата было. Не так гэта проста — быць парушальніцай! Давайце лепш мірыцца!

Повод для хорошего настроения

Досуг... Это слово звучит по-разному. Кто-то мечтает о свободном времени, потому что спланировал множество интересных дел. А кто-то с ужасом ожидает это время, когда в гости придёт Её Величество Скука. Оградить себя от нежеланного визита помогут книги издательства «Харвест», представленные в этом выпуске, — энциклопедии для мальчиков и девочек, пособия по вязанию и вышивке лентами, приготовлению коктейлей, декупажу и т.д., и т.п. Книги вышли в серии «Издание для досуга» и имеют удобный формат — такое издание не займёт много места в сумочке. Яркие, красочные, с пошаговыми инструкциями, книги подарят вам не один повод вспомнить о свободном времени с удовольствием.

Ольга ПАВЛЮЧЕНКО,
Денис МАРТИНОВИЧ

Подарок начинается... с упаковки

Книга «Подарки. 100 лучших идей. Как упаковать и украсить. Бумага, ленты, фольга» Анны Мурзиной как нельзя более кстати в серии «Издание для досуга». Потому что одно из главных удовольствий в жизни — разворачивать упаковку, предвкушая, что под ней таится. Кстати, упаковка может многое рассказать о том, кому предназначен подарок, — мужчине, женщине классических вкусов или юным смелым экспериментаторам. «Умение преподнести подарок, — утверждает автор, — особое искусство. Это своего рода индикатор вашего отношения к человеку. Именно упаковка будет сигналом, что вы тщательно обдумали и приложили максимум усилий для оформления знака внимания».

В иллюстрированном пособии приводится несколько вариантов упаковок подарков разной формы. Внимательно ознакомившись с советами специалиста в области этого нового направления, не побойтесь сказать, декоративно-прикладное искусство, для начала устройте себе проверку. А именно: охарактеризуйте того, кому подарок предназначается (возраст, вкусовые пристрастия, профессиональные интересы). И — дерзайте!

А теперь о начинке правильно упакованного сюрприза. В том случае, когда у человека ну буквально всё есть, нечто эксклюзивное ручной работы прозвучит как нельзя более кстати.

Например, связанное. Среди книг по вязанию советуем «Вязание. 500 волшебных узоров на любой вкус» и «Вязание крючком. Вязание на спицах. Лучшие образцы и узоры» культового автора Марии Балашовой, а также «Вязание крючком» Екатерины Капрановой. Это универсальное руководство с пошаговым описанием основных приёмов вязания и техник выполнения ключевых элементов древнего, но не стареющего искусства. Основы вязания на шпильке, шапочки, игрушки и браслеты, схемы ажурных накидок и топов — чего только не предложит Екатерина Геннадьевна. Почитателям Марии Яковлевны это уже знакомо, им нужно совсем другое: образцы узоров и хитросплетения орнаментов. Схемы они отыщут в любом количестве.

Подделки из бисера могут служить и самостоятельным подарком, и частью упаковки, хранить которую будут годами. Книга Натальи Ликсо «Цветы и игрушки из бисера» представит различные техники низания и плетения «застывших слезинок моря, капелек росы и заблудившихся в ночи светлячков» — столько эпитетов получили бисеринки. Для создания цветов и деревьев из них необходимы всего три составляющие, предупреждает автор, — терпение, желание и наличие материалов. Инструментам и материалам в книге посвящена целая глава. Схем и вариантов сборки — предостаточно. Терпение

— ваше собственное, измеряйте его количество сами, выбирайте схему и, пожалуйста, вяжите. Хоть ветку ели, хоть глицинию, а хоть бы и денежное дерево. А пускай будет.

В серии «Издание для досуга» не обошли издатели вниманием и декупаж — увлекательный и вполне доступный вид искусства, так как занятие им не требует специального художественного образования. В отличие от батика декупаж нельзя назвать сильно затратным видом творчества, что немаловажно. Зато с его помощью преобразятся привычные глазу вещи: посуда, шкатулки, рамки для фотографий и другие предметы обихода. Книга «Декупаж. Красивый декор своими руками» расскажет об истории техники декупажа, которая ведёт отсчёт с XII века. Именно тогда восточные мастера стали создавать тонкую бумагу с изображением цветов, птиц, животных, людей и обклеивали ей отдельные фрагменты стен жилища, мебель, другие бытовые предметы. Покрытые несколькими слоями лака, рисунки создавали полную иллюзию художественной росписи. Имитация художественной росписи пользовалась спросом, ведь такие изделия стоили куда дешевле, а изготавливать их могли даже подмастерья, которые копировали работы известных художников. С мебели отделка декупажем перекочевала на шкатулки и другие мелкие предметы. Стали продаваться специально сделанные для декупажа рисунки. Впрочем, чтобы было понятней: когда наши бабушки брали картонную коробочку или вазочку, оклеивали её вырезанными из открыток цветами, а потом сверху покрывали прозрачной плёнкой (в ход шли смываемые рентгеновские снимки) и скрепляли нитками, они тоже занимались декупажем. Современные полиграфические технологии и огромный выбор лаков и клеев открыл второе дыхание у этого вида рукоделия. В книге подробно рассказано о необходимом для этого увлечения: наборе бумажных салфеток, клею ПВА, лаках — акриловом, «Кракелюр» и прочих, плоских кисточках и ножницах, с помощью которых из открыток и иллюстрированных журналов вы добудете уникальную отделку.

Впрочем, «Карманная иллюстрированная библиотека» (а в неё входит ещё и книга «Шёлковые ленты. Лучшие идеи вышивок»), сама по себе послужит отличным подарком, который скрасит долгие вечера. Даже полистать яркие иллюстрированные издания и полюбоваться чудом, созданным руками, — уже повод для хорошего настроения.

Реализация мечты

«Каждая маленькая девочка мечтает о большой любви...» Песенку с таким незамысловатым запевом крутили на каждой школьной дискотеке времён нашего детства. Слова практически забылись, мелодия ушла в прошлое, да и былой «хит» давно не в моде. Но вопрос-то остался. И так, о чём же мечтают девочки и мальчики, девушки и юноши, взрослые женщины и мужчины?

Начнём, пожалуй, с прекрасной

половины человечества. На субъективный взгляд мужчины, любая женщина мечтает как минимум о трёх вещах: выйти замуж, всегда вкусно накормить своего избранника и при этом не поправиться. Но как совместить несовместимое? Как заставить себя вместо ежедневных походов в рестораны и ночные клубы (каждый раз с новым молодым человеком) готовить самой? Как накормить эту голодную ораву, каждый день требующую блины и сырники, овсянку и манную кашу, и мясо, мясо, мясо! И как при этом сохранить свои 90—60—90, вызывающие зависть подруг и восхищённые взгляды мужчин?

Давайте разбираться не спеша. Первое, что понадобится любой уважающей себя девушке ещё в детстве, — это «Энциклопедия для девочек». «Читая настоящее издание, — утверждают его авторы, — ты окунешься в волшебство искусства, встретишься с мифическими героями, заглянешь в самые удивительные уголки Земли, узнаешь многое о различных вероисповеданиях и проследишь путь развития достижений человечества. Каждая страница энциклопедии подарит тебе знания, которые не раз пригодятся в жизни и помогут стать достойным собеседником».

Книга прочитана. Теперь перед нами умная и оригинальная интеллектуалка. Следующий шаг — издание «Девочки, книга для вас» Софьи Могилёвской. После его прочтения любая из читательниц сможет правильно убрать комнату и вымыть кухню, а также правильно позаботиться о своём здоровье.

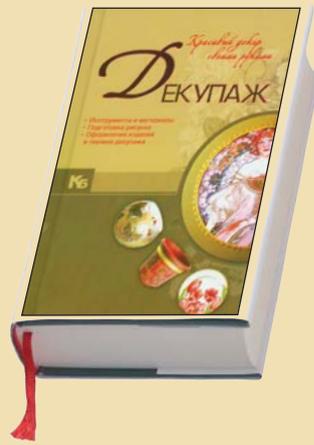
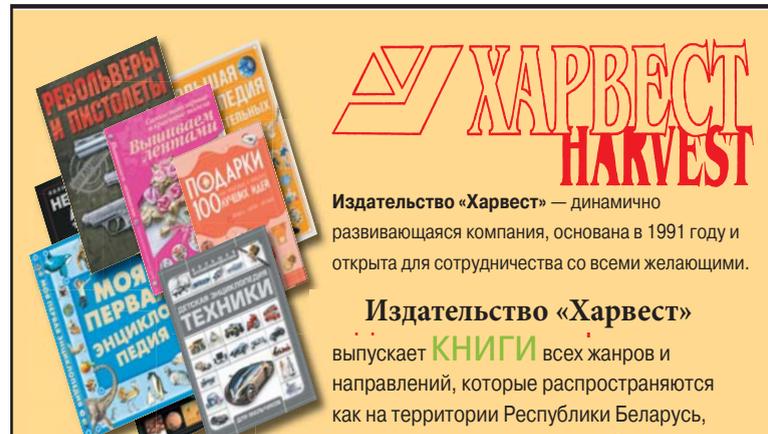
Самая обаятельная и привлекательная девушка, готовая сразить сердце любого мужчины, перед нами. Романтические встречи и прогулки под луной привели к желанию послушать марш Мендельсона. Вы и Ваш избранник теперь вместе. Но тут-то перед большинством женщин открывается горькая истина: «любовь приходит и уходит, а кушать хочется всегда». Нормализовать любые отношения поможет издание «100 лучших рецептов домашней кухни». Его основа — доступные продукты, несложные, но интересные рецепты.

Книга предлагает рецепты лёгких закусок и салатов, первых блюд, настоящих кулинарных шедевров из мяса и рыбы и, конечно же, нежнейших десертов.

Настоящим гурманам мы рекомендуем книгу «50 самых популярных коктейлей мира», написанную Дарьей Ермакович. Читатели узнают о вкуснейших и наиболее знаменитых коктейлях, а также о спиртных напитках, из которых они приготовлены. Познакомившись с изданием, практически каждый захочет изготовить коктейль сам. Приведённые рецепты с точным расчётом ингредиентов наверняка помогут в этом.

Еда едой, но прекрасная фигура — прежде всего. Сохранить её вам помогут «Полный справочник калорийности продуктов», составленный Анастасией Шепелевой, и «Счётчик калорий конкретных блюд» Елены Бойко. В них упомянуты практически все продукты и блюда, которые используются популярностью как в Беларуси, так и за её пределами. Благодаря книгам калорийности вы сможете придерживаться здорового образа жизни, зная, сколько калорий содержится в том или ином продукте или блюде. Издания станут лучшим помощником для людей, следящих за своим здоровьем, красотой и весом.

Ах да, у нас ещё остаются мужчины. Любая уважающая себя женщина знает, что их мечты одиночны и не всегда интересны. Ведь они стремятся лишь много зарабатывать и при этом ничего не делать. Но ради справедливости скажем несколько слов и о них. Нашим путешественником станет «Энциклопедия для мальчиков». Её читатели окупятся в мир компьютерных технологий, заглянут в самые удивительные уголки Земли, узнают, из чего состоит воздух, которым мы дышим, что такое сайт, как празднуется Хеллоуин и кто первым побывал на Луне. В этом им помогут разделы «Природа вещей», «Космос — безвоздушное пространство», «В мире компьютерных технологий», «Кино и телевидение», «Континенты Земли», «Геология — наука о Земле», «Архитектура — наука строить», «Назад в прошлое», «Религия», «Достижения человечества» и «Путешествием по городам и странам». Освоив их, любой подросток (в будущем мужчина) получит превосходное образование, а в перспективе — и высокую зарплату, благодаря которой сможет переложить все дела на подчинённых. Как поётся в одной из песен, «Стоит только захотеть, // Можно и звёзды, // Стоит только захотеть, // С неба собрать».

Издательство «Харвест» — динамично развивающаяся компания, основана в 1991 году и открыта для сотрудничества со всеми желающими.

Издательство «Харвест» выпускает **КНИГИ** всех жанров и направлений, которые распространяются как на территории Республики Беларусь, так и далеко за ее пределами. Это — книги **для детей, художественная литература, деловая литература, издания для досуга**, научно-популярные издания, **энциклопедии**, словари и многое другое. Кроме того, ООО «Харвест» **осуществляет оптовую торговлю книгами.**

220013, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Кульман 1/3, ком. 42.
Тел./факс: (017) 331-35-49, тел. 209-80-53
E-mail: harvest_torg@tut.by, harvest08@mail.ru, natalipoljoko@rambler.ru

Працяг. Пачатак у № 4, 6 — 19.

Сведения о субъектах хозяйствования, имеющих специальное разрешение (лицензию) на осуществление издательской деятельности, по состоянию на 1 января 2011 года

* 1—официальная литература, 2—научная, 3—научно-популярная, 4—производственно-практическая, 6—учебная, 7—массово-политическая, 8—справочная, 9—для досуга, 10—литературно-художественная, 12—духовно-просветительная.

Наименование лицензиата	Местонахождение лицензиата (юридический адрес)	Учётный номер плательщика (УНП)	Сведения о лицензии (№ бланка лицензии, дата и № приказа о выдаче)	Составляющие издательской деятельности: по тематическим направлениям	Срок действия лицензии
ИП Чернин Б.И.	210000, Витебск, ул. Кирова, 1-3	300126446	0494460 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	2, 3, 4, 6	30.04.2014
ИП Плешков Ф.И.	210000, Витебск, пр. Строителей, 8/1-77	300253542	0494461 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	4, 8, 9, 10	30.04.2014
ИП Байдак А.С.	220050, Минск, ул. Революционная, 1/11-17	190314688	0133205 выд.30.04.2004 №94, ан.16.03.2009 г. № 31	4	
УО «Гомельский государственный технический университет имени П.О. Сухого»	246746, Гомель, пр. Октября, 48	400073500	0549424 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	2, 3, 4, 6, 8	30.04.2014
УО «Гомельский государственный университет имени Ф. Скорины»	246699, г. Гомель, ул. Советская, 104	400011099	0549481 выд. 30.04.2004 №94, прод.14.05.2009 №56	2, 3, 4, 6, 8	30.04.2014
УО «Витебский государственный ордена Дружбы народов медицинский университет»	210023, Витебск, пр. Фрунзе, 27	300002704	0549444 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	2, 4, 6, 8, 9	30.04.2014
УП «Центр исследования институтов рынка», частное научное	246010, г. Гомель, ул. Советская, 126 – 312	490317459	0494490 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	2, 3, 4, 6, 8	30.04.2014
ООО «Асконто»	220073, г. Минск, ул. Мележа, д. 5, комн. 502-1	100828403	0494271 выд.30.04.200 №94, прод. 8.04.2009 №39	8	30.04.2014
ОДО «Равноденствие»	220004, Минск, ул. Освобождения, 9-14	190421632	0133212 выд.30.04.2004 №94 ан.11.06.08 г.	2, 4, 6, 8	
ОДО «Знамение»	220114, г. Минск, пр. Независимости, 98, к. 102	100387638	0494379 выд.30.04.2004 №94, прод. 16.03.2009 №31	3, 4, 6, 8, 9	30.04.2014
НП ООО «Икселент»	220005, Минск, пр. Ф. Скорины, 56, помещение на 1-м эт. корп. № 3	100181243	0133213 выд.30.04.2004 №94, ан. 11.10.2010 г. № 164	4, 8, 9	
ЧУП «Центр научно-технических услуг «Развитие»	246042, Гомель, ул. Исаченко, 38	400022893	0549495 выд.30.04.2004 №94, прод. 16.06.2009 №67	2, 4, 6, 8	30.04.2014
ООО «Биринг»	220002, Минск, ул. Коммунистическая, 17-7	101238586	0131905 выд. 3.01.2007 №1, ан. 11.10.2010 г. №164	8, 9	
ОДО «Тривиум»	220018, Минск, Новаторская, 35	100154405	0494279 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	3, 8, 9	30.04.2014
ООО «Международный центр культуры книги»	220004, Минск, пр. Машерова, 11, офис 920	100792841	0494495 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	3, 8, 9, 10	30.04.2014
Рекламно-информационное ЧУП «Артстайлер»	220030, Минск, пр. Ф. Скорины, 11, корп. 2, этаж 3, к. 324	101237990	0133220 выд.30.04.2004 №94, прекрат. действ.	8, 9	
ООО «Панграф»	220005, Минск, пр. Независимости, 58, к. 31А, к. 201	100844521	0494409 выд.30.04.2004 № 94, прод. 8.04.2009 № 39	4, 8, 9	29.04.2014
У «Издательство «Адукацыя і выхаванне»	220004, Минск, ул. Короля, 16-225	100626241	0133264 выд.30.04.2004 №94	2, 3, 6, 8, 10	
Республиканское производственно-коммерческое УП «Белсудмедобеспечение»	220015, Минск, 3-ий Короткий пер., 5-409	190125897	0133218 выд. 30.04.2004 №94, ан. 31.03.2008 г. № 3.4	2, 4, 8	
РУП «Победа»	222310, Молодечно, ул. Тавлая, 11	600074908	0494282 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	3, 4, 8, 9, 10	30.04.2014
ИП УП Коммунальное «Техническая книга»	247210, Жлобин, ул. Урицкого, 62	400071669	0549420 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	4	30.04.2014
Коммунальное УП «Пинская региональная типография»	225710, Пинск, ул. Ленина, 42	200181648	0549414 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	3, 4, 8, 9, 10	30.04.2014
УПП Гродненское областное «Лидская типография»	231300, Лида, ул. Ленинская, 23	500012142	0552924 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	8, 9	30.04.2014
ОДО «Барк»	246050, Гомель, пр. Ленина, 3-312а	400084989	0133226 выд. 30.04.2004 №94, ан.11.10.2010 г. № 164	3, 8, 9, 10	
Религиозная организация «Братство в честь Святого Архистратига Михаила в г. Минске Минской епархии Белорусской Православной Церкви»	220020, Минск, пр. Машерова, 82	100992365	0150224 выд.30.04.2004 №94, ан.16.03.2009 г. № 31	3, 12	
ОДО «Центр народной медицины «Сантана»	220040, Минск, ул. Некрасова, 22-2	100143874	0133230 выд.30.04.2004 №94, ан. 16.03.2009 г. № 31	2, 3	
УПП Гродненское областное «Гродненская типография»	230019, Гродно, ул. Полиграфистов, 2	500013667	0552822 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	3, 8, 9, 10	30.04.2014
ГУ «Республиканский центр гигиены, эпидемиологии и общественного здоровья»	220099, Минск, ул. Казинца, 50	100468797	0549478 выд.30.04.2004 №94, прод. 14.05.2009 №56	4	30.04.2014
ГНУ «Научно-исследовательский институт Министерства экономики Республики Беларусь»	220086, Минск, ул. Славинского, 1, корп. 1	100289117	0549413 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	2, 4, 8	30.04.2014
ОДО «Юнимедиа»	220113, Минск, ул. Мележа, 3-310	101157110	0494423 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	4, 8	30.04.2014
ООО «Полипринт»	220038, Минск, ул. Ботаническая, 5А-2П	100180474	0630749 выд.29.06.2004 №116, прод. 16.06.2009 №67	3, 4, 8, 9, 10	29.06.2014
«Технология», научно-производственный кооператив	220007, Минск, ул. Левкова, 19-19а	100008965	0133466 ан.11.10.2010 № 164	2, 3, 4, 6, 8, 10	
ЗАО «НПП Регула»	220036, Минск, ул. Волоха, 1-316	190133299	0549416 выд.30.04.2004 №94, прод. 8.04.2009 №39	4, 8	30.04.2014
ЗАО «Пропилеи»	220013, г. Минск, ул. Восточная, 32-1-1	100707040	0150331 ан.11.10.2010 № 164	2, 3, 8, 10	
УО «Европейский гуманитарный университет»	220030, Минск, пр. Ф.Скорины, 24-301	190153820	0133245 ан. 24.06. 2005 № 95	2, 6, 8, 11	
ООО «Ковчег»	220072, Минск, пр. Ф. Скорины, 68-19	100022376	0133239 ан. 11.10.2010 № 164	2, 8, 10	
ООО «Онигс»	223044, Минский район, д. Касынь	190323696	0133241 ан. 11.10.2010 № 164	8	
ИЧУП «ВЭВЭР»	220102, Минск, ул. Одинцова, 53-84	100003777	0549480 выд.30.04.2004 №94, прод.14.05.2009 №56	2, 3, 10	30.04.2014
ГНУ «Институт аграрной экономики Национальной академии наук Беларуси»	220108, Минск, ул. Казинца, 103-211	100571016	0133243 ан.10.05.2006 №72	2, 3, 4, 8	
РУП «БЕЛГЕО», научно-исследовательское геологическое	220141, Минск, ул. Купревича, 10	100217670	0150308 ан. 11.10.2010 № 164	2, 4, 8	
УО «Академия последипломного образования»	220040, Минск, ул. Некрасова, 20	100377863	0494403 выд. 30.04.2004 №94, прод. 16.03.2009 №31	2, 3, 4, 6, 8	30.04.2014
ГУ «Белорусский институт системного анализа и информационного обеспечения научно-технической сферы»	220004, Минск, пр. Машерова, 7	101179888	0549464 выд.30.04.2004 №94, прод. 22.04.2009 №6.6	2, 3, 4, 8	30.04.2014
У «Минский НИИ социально-экономических и политических проблем»	220050, Минск, пр.Ф.Скорины, 8	100581934	0494373 выд.30.04.2004 №94, прод. 16.03.2009 №31	2,4,8	30.04.2014
ИП Карандышев Ю.Н.	220077, Минск, пр.Голодеда, 7-1-111	101243070	0133251 выд.30.04.2004 №94	3	
ИП Сапожков Ю.М.	220035, Минск, пр. Машерова, 53-1-315	100551913	0133252 выд.30.04.2004 №94	3,4,8,10	
Научно-техническое РУП «Компьютерный центр»	220039, Минск, ул.Чкалова,14	100026514	0133247 выд.30.04.2004 №94, ан.02.09.2005 №128	4,8	

Навінкі кнігавыдання

Айчынныя выданні, зарэгістраваныя

Нацыянальнай кніжнай палатой

Беларусі апошнім часам

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. Мастацкія промыслы

Вышивка лентами. — Мінск: Харвест, 2010. — 157 с. — 7000 экз. — ISBN 978-985-16-6730-3 (в пер.).

Дэкупаж: самоучитель по стильному декору. — Мінск: Харвест, 2010. — 63 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-16-8657-1.

Ліско, Н. Л. Бисер: [от простого к сложному: оригинальные идеи, пошаговые инструкции, схемы] / Н. Л. Лиско. — Мінск: Харвест, 2010. — 255 с. — 7000 экз. — ISBN 978-985-16-4946-0 (в пер.).

Музыка

Аматарская творчасць XXI стагоддзя. Творчяя спадчына Г. І. Цітовіча: рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя [10 снежня 2010 г., г. Мінск / пад навуковай рэдакцыяй Т. Б. Варфаламеевай]. — Мінск: БДУ культуры і мастацтваў, 2010. — 91 с. — Частка тэксту на рускай мове. — 100 экз. — ISBN 978-985-522-016-0.

Ковалив, В. В. Музыка: 1-й класс: мои первые звуки: рабочая тетрадь: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с белорусским и русским языками обучения / В. В. Ковалив; Национальный институт образования. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 48 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-529-687-5.

Ковалив, В. В. Музыка: 2-й класс: мои первые ритмы и ноты: рабочая тетрадь: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с белорусским и русским языками обучения / В. В. Ковалив; Национальный институт образования. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 61 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-529-688-2.

Льнарские музыкальные вечера = Ja-nuar musical parties: XXIII Международный фестиваль классической музыки, 9–12 января 2011 г., г. Брест. — 2011. — 34 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 200 экз.

Junior Eurovision: song contest 2010, Minsk, Belarus: [official programme]. — Мінск, 2011. — 41 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 600 экз.

Забавы. Відовішчы. Гульні. Спорт

Кіно. Кінафілмы

Правила безопасной эксплуатации аттракционов: [утверждено Министерством по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь 13.10.09]. — Мінск: Діэжос, 2010. — 47 с. — 250 экз. — ISBN 978-985-6743-62-0.

Тэатр. Сцэнічнае мастацтва. Драматычныя прадстаўленні

Анисенко, В. Д. Исповедь дилетанта / Валерий Анисенко; [автор предисловия Лилиана Анцух]. — Мінск: Четыре четверти, 2011. — 166 с. — Часть текста на белорусском языке. — 300 экз. — ISBN 978-985-6981-32-9.

Крыжановский, Е. А. От аншлага до «Аншлага»: (записки юмориста) / Евгений Крыжановский. — Мінск: Макбел, 2011. — 284 с. — 1100 экз. — ISBN 978-985-6347-77-4 (в пер.).

Малей, А. А. Цвет — театр — хронотоп: монография / А. А. Малей, Т. В. Котович; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова. — Витебск: ВГУ, 2010. — 97 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-517-271-1.

Минский международный Рождественский оперный форум, 7–12 декабря 2010 г. — Мінск, 2010. — 33 с. — Часть текста на английском и белорусском языках. — 2000 экз.

Спорт. Гульні. Фізічная культура

Белорусский футбол, 2010 / [Ассоциация «Белорусская федерация футбола»; составители: С. Азаркевич и др.; фото: В. Нестерович и др.]. — 2011. — 46 с.

Велла, М. Анатомия фитнеса и силовых упражнений для женщин = Anatomy for strength and fitness training for women / Марк Велла; [перевод с английского выполнил С. Э. Борич]. — Мінск, 2011. — 139 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1220-7.

Грищенков, В. Н. Дзюдо: страницы истории: учебно-методическое пособие: [для студентов и слушателей: в 3 ч.] / В. Н. Грищенков; Министерство спорта и туризма Республики Беларусь, Белорусский государственный университет физической культуры. — Мінск: БГУФК, 2009–2010. — ISBN 978-985-6902-71-3 (в пер.). Ч. 3. — 2010. — 317 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6902-74-4.

Данилов, С. Волейбол на песке / Сергей Данилов; [фотографы: Маурицио Кайе и др.]. — Мінск: Типография Макарова и К, 2011. — 223 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6818-49-6.

История физической культуры и спорта. Россия, Республика Беларусь. Международное олимпийское движение: курс лекций: [для студентов] / Министерство образования Республики Беларусь, Мозырский государственный педагогический университет им.

И. П. Шамякина; [авторы-составители: Д. В. Анисимов, В. Ф. Дранец]; под редакцией Д. В. Анисимова. — Мозырь: МзГПУ, 2010. — 180 с. — 421 экз. — ISBN 978-985-477-418-3.

Лучшие силовые упражнения и планы тренировок для женщин / под редакцией Адама Кэмпбелла; [перевел с английского П. А. Самсонов]. — Мінск: Попурри, 2011. — 463 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-15-1291-7.

Лучшие силовые упражнения и планы тренировок для мужчин / под редакцией Адама Кэмпбелла; [перевел с английского В. М. Боженов]. — Мінск: Попурри, 2011. — 462 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-15-1290-0.

Республиканский центр олимпийской подготовки конного спорта и коневодства «Ратомка». — 2011. — 22 с. — 300 экз.

Совдаль, Ш. Анатомия велосипедиста / Шеннон Совдаль; предисловие Кристиана Ванде Вельде; [перевод с английского выполнил С. Э. Борич]. — Мінск: Попурри, 2010. — 199 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1196-5.

President’s Sports Club. — 2011. — 81 с. — На английской мове. Прэзідэнцкі спартыўны клуб

ЛІНГВІСТЫКА. ЛІТАРАТУРА

Агульная пытанні лінгвістыкі, літаратуры і філалогіі

Введение в славянскую филологию: учебно-методическое пособие: [для студентов] / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра общего и русского языкознания; [автор-составитель: А. Н. Деревяго]. — Витебск: ВГУ, 2011. — 75 с. — 120 экз. — ISBN 978-985-517-255-1.

Мовазнаўства і мовы. Лінгвістыка

Вопросы лингвистики и методики преподавания иностранного языка: сборник научных статей / Министерство образования Республики Беларусь, Гомельский государственный университет им. Франциска Скорины; [редколлегия: Н. И. Ефремова (отв. редактор) и др.]. — Гомель: ГГУ, 2009— Вып. 2. — 2010. — 187 с. — 35 экз. — ISBN 978-985-439-504-3.

Мовы

Даследаванні па германскай і славянскай філалогіі = Acta Germano-Slavica: зборнік навуковых артыкулаў / Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт ім. А. А. Куляшова. — Магілёў: МГДУ, 2007—

Вып. 4 / [рэдкалегія: С. І. Багданю і інш.]. — 2011. — 279 с. — Частка тэкста на англійскай, рускай і французскай мовах. — 60 экз. — ISBN 978-985-480-446-0. — ISBN 978-985-480-667-9. — ISBN 978-985-480-667-9 (памылк).

Английский язык: 4-й класс: рабочая тетрадь: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с белорусским и русским языками обучения / [Л. М. Лапичка и др.]. — 2-е изд. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 128 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-529-704-9.

Английский язык: 5-й класс: рабочая тетрадь: пособие для учащихся учреждений с белорусским и русским языками обучения / [Л. М. Лапичка и др.]. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 140 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-529-625-7.

Англо-русский и русско-английский словарь с грамматическими приложениями: [для школьников и абитуриентов / составитель И. Л. Бельская]. — Мінск: Юнипресс, 2011. — 668 с. — 7000 экз. — ISBN 978-985-532-440-0 (в пер.).

Бархатова, Ю. О. Лексикология немецкого языка: учебно-методический комплекс для студентов 3-го курса специальности 1-21 05 06 «Романо-германская филология», для студентов 4-го курса специальности 1-02 03 06-02 «Немецкий язык. Английский язык» / Ю. О. Бархатова, И. В. Чеботарская; Министерство образования Республики Беларусь, Полоцкий государственный университет. — Новополоцк: ПГУ, 2010. — 195 с. — 35 экз. — ISBN 978-985-531-170-7.

Бухтоярова, С. А. Интерпретация коммуникативного поведения: практикум для студентов специальности 1-23 01 02-02 «Лингвистическое обеспечение межкультурных коммуникаций (международный туризм)» / [Бухтоярова Светлана Алексеевна]. — Мінск: Современные знания, 2011. — 55 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-6885-92-4.

Вадоушина, Д. С. Французский язык: 3-й класс: рабочая тетрадь: приложение к учебному пособию «Французский язык. 3 класс» (автор Д. С. Вадоушина): пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с белорусским и русским языками обучения / Д. С. Вадоушина. — 2-е изд., доработанное. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 76 с. — 2100 экз. — ISBN 978-985-529-555-7.

Волшебная шкатулка: английский язык: учебное пособие для 1-го класса общеобразовательных школ и школ с повышенным уровнем изучения английского языка / [Н. М. Седунова и др.]. — 10-е изд. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 103 с. — 3100 экз. — ISBN 978-985-529-715-5.

Вороנים, А. Н. Основы экологии и энергосбережения = Basics of ecology and energy efficiency: конспект лекций для студентов специальности 1-21 05 06 «Романо-германская

филология» / А. Н. Вороנים; Министерство образования Республики Беларусь, Полоцкий государственный университет. — Новополоцк: ПГУ, 2010. — 80 с. — 80 экз. — ISBN 978-985-531-171-4.

Грецкая, Л. М. Английский язык: учебно-методическое пособие для самостоятельной работы слушателей магистратуры / Л. М. Грецкая; Вооруженные Силы Республики Беларусь, Военная академия Республики Беларусь. — Мінск: ВА РБ, 2010—

Ч. 2. — 2010. — 117 с. — 70 экз.

Гросвенор, Э. А. Английский за 24 часа: новый ускоренный аудиокурс: [уверенное общение: самоучитель / Гросвенор Эмили А.; перевод с немецкого выполнила А. С. Гамеза]. — 4-е изд. — Мінск: Попурри, 2010. — 478 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-15-1300-6.

Дубинская, И. В. Сборник тестов по английскому языку для подготовки к сдаче экзамена по аудированию в формате Stanag; [для слушателей интенсивных курсов Министерства обороны] / И. В. Дубинская; Вооруженные Силы Республики Беларусь, Военная академия Республики Беларусь. — Мінск: ВА РБ, 2010. — 61 с. — 60 экз.

Костючёнок, Т. М. Литература Франции: учебно-методический комплекс для студентов 4-го курса специальности 1-02 03 06-04 «Французский язык. Английский язык» / Т. М. Костючёнок; Министерство образования Республики Беларусь, Полоцкий государственный университет. — Новополоцк: ПГУ, 2010. — 175 с. — 30 экз. — ISBN 978-985-531-138-7.

Красюк, Н. И. С английским языком в дорогу: учебный справочник / Н. И. Красюк. — Мінск: ТетраСистемс, 2011. — 159 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-536-161-0.

Митрошкина, Т. В. Английские артикли: учебный справочник / Т. В. Митрошкина. — Мінск: ТетраСистемс, 2011. — 76 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-536-144-3.

Митрошкина, Т. В. Все времена английского глагола: учебный справочник / Т. В. Митрошкина. — Мінск: ТетраСистемс, 2011. — 64 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-536-140-5.

Первушина, Л. В. Эпоха Возрождения. У. Шекспир = The Renaissance. W. Shake-speare: материалы в помощь студентам заочного отделения МГЛУ, обучающимся по специальности «Иностранный язык» (английский) / Л. В. Первушина; Министерство образования Республики Беларусь, Минский государственный лингвистический университет. — Мінск: МГЛУ, 2011. — 51 с. — 180 экз. — ISBN 978-985-460-411-4.

Перевод. Практический курс. Грамматические аспекты: учебно-методическое пособие: [для слушателей ИПК и ПК] / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра социально-экономических и гуманитарных дисциплин ИПК и ПК; [автор-составитель: Ю. Г. Мандрич]. — Витебск: ВГУ, 2010. — 122 с. — 70 экз. — ISBN 978-985-517-262-9.

Пинюта, И. В. Основы межкультурной коммуникации: учебно-методический комплекс для студентов лингвистических специальностей / И. В. Пинюта. — Барановичи: БарГУ, 2010. — 207 с. — 95 экз. — ISBN 978-985-498-354-7 (в пер.).

Практика устной и письменной речи немецкого языка: учебно-методический комплекс для студентов 1-го курса специальности 1-21 05 06 «Романо-германская филология»: в 2 ч. / Министерство образования Республики Беларусь, Полоцкий государственный университет. — Новополоцк: ПГУ, 2009–2010. — ISBN 978-985-418-938-3.

Ч. 2 / И. В. Логвинова. — 2010. — 199 с. — 30 экз. — ISBN 978-985-531-147-9.

Практический курс немецкого языка (основной иностранный язык): учебно-методическое пособие: [для студентов] / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра немецкой филологии; [составители: Л. В. Гальченко, Ф. М. Кириллова, Е. А. Пилченко]. — Витебск: ВГУ, 2010. — 223 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-517-234-6.

Разноуровневые лексико-грамматические работы по немецкому языку для поурочного контроля: 3-й класс: пособие для учащихся учреждений, обеспечивающих получение общего среднего образования, с русским языком обучения: в 2 ч. / [составитель С. С. Вальковская]. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011— ISBN 978-985-538-185-4. Ч. 2. — 2011. — 45 с. — 37 экз. — ISBN 978-985-538-184-7.

Сидоренко, Г. И. Короткие рассказы для чтения и обсуждения = Short stories to read and discuss: учебное пособие [по английскому языку] для студентов специальности «Современные иностранные языки» учреждений, обеспечивающих получение высшего образования / Сидоренко Г. И., Клыс И. А. — 11-е изд. — Мінск: Лексис, 2010. — 308 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6932-15-4.

Сидоренко, Г. И. Сборник упражнений по грамматике английского языка / Г. И. Сидоренко, И. А. Клыс. — 4-е изд. — Мінск: Лексис, 2010. — 230 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6932-14-7.

Теоретическая фонетика английского языка: практикум: [для студентов] / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра английского языка; [составитель: Т. Н. Петрашко]. — Витебск: ВГУ, 2010. — 87 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-517-268-1.

Угликова, И. В. Английский язык в ситуациях социокультурного общения = Sociocultural English: пособие: [для студентов] / И. В. Угликова.

— Могилев: МГГУ, 2011. — 351 с. — 145 экз. — ISBN 978-985-480-681-5.

Французский язык: пособие по чтению и переводу текстов по специальности «Правоведение» для студентов юридического факультета / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра иностранных языков; [автор-составитель: А. В. Чистодарская]. — Витебск: ВГУ, 2010. — 125 с. — 95 экз. — ISBN 978-985-517-252-0.

Русская мова

Антипова, М. Б. Русский язык: 2-й класс: рабочая тетрадь: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с белорусским языком обучения / М. Б. Антипова. — 2-е изд., переработанное. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 93 с. — 2100 экз. — ISBN 978-985-529-622-6.

Анцух, М. В. Работа над ошибками на уроках русского языка: начальная школа: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с русским языком обучения / М. В. Анцух. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 66 с. — 213 экз. — ISBN 978-985-538-210-3.

Артемова, Ю. Ю. Русский язык: 2–4-е классы: памятки для работы над ошибками / Ю. Ю. Артемова, Л. П. Гапанович. — 5-е изд. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 32 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-529-707-0.

Балуш, Т. В. Русский язык на «отлично»: 9-й класс: [содержит рабочую тетрадь] / Т. В. Балуш. — Мінск: Харвест, 2011. — 253 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-16-9160-5.

Горбачевич, О. Е. Русский язык: тематический тренажер: орфография, культура речи: для подготовки к централизованному тестированию / О. Е. Горбачевич, Т. В. Ратько. — 7-е изд. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 144 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-529-706-3.

Дополнительный материал по русскому языку: 2-й класс: практикум для учащихся общеобразовательных учреждений / [составитель А. А. Самонова]. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 58 с. — 313 экз. — ISBN 978-985-538-191-5.

Дополнительный материал по русскому языку: 4-й класс: практикум для учащихся общеобразовательных учреждений / [составитель А. А. Самонова]. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 50 с. — 213 экз. — ISBN 978-985-538-199-1.

Лагун, Н. Е. Пиши грамотно: 3-й класс: упражнения для поддержки основных занятий по русскому языку / Н. Е. Лагун. — Мінск: Пачатковая школа, 2011—

2-е полугодие. — 2011. — 55 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6947-89-9.

Морфология русского языка: учебно-методический комплекс для студентов педагогического факультета / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра дошкольного и начального образования; [составители: О. В. Данич, М. Ф. Кунтыш, А. Е. Оксенчук]. — Витебск: ВГУ, 2010. — 139 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-517-243-8.

Морфология: глагол и его формы, наречие, категория состояния, модальные формы: учебно-методическое пособие для студентов факультета белорусской филологии и культуры / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра общего и русского языкознания; [автор-составитель: Е. Н. Горе-гляд]. — Витебск: ВГУ, 2010. — 109 с. — 80 экз. — ISBN 978-985-517-257-5.

Неборская, Т. А. Чitalочка: пособие для учащихся 1-го класса общеобразовательных учреждений с русским языком обучения: в 2 ч. / Т. А. Неборская. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011— ISBN 978-985-538-234-9.

Ч. 2. — 2011. — 61 с. — 313 экз. — ISBN 978-985-538-233-2.

Новикова, А. И. Русский язык: научный стиль речи (социально-гуманитарный модуль): учебно-методическое пособие по русскому языку для иностранных студентов / А. И. Новикова; Министерство образования Республики Беларусь, Минский государственный лингвистический университет. — Мінск: МГЛУ, 2011. — 174 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-460-414-5 (ошибоч).

Русский язык как иностранный: лексико-грамматический курс: учебно-методическое пособие для иностранных слушателей подготовительного отделения / Т. С. Денисенко [и др.]; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра русского языка как иностранного. — Витебск: ВГУ, 2010. — 272 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-517-258-2.

Самостоятельные работы по русскому языку: 3-й класс: практикум для учащихся общеобразовательных учреждений / [составитель А. А. Самонова]. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 34 с. — 313 экз. — ISBN 978-985-538-195-3.

Самостоятельные работы по русскому языку: 4-й класс: практикум для учащихся общеобразовательных учреждений / [составитель А. А. Самонова]. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 35 с. — 413 экз. — ISBN 978-985-538-200-4.

Червинская, А. И. Русский язык: уроки с репетитором: работа над ошибками: орфография, синтаксис, пунктуация: для подготовки к централизованному тестированию / А. И. Червинская. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 128 с. — 3100 экз. — ISBN 978-985-529-641-7.

Шафранович, С. И. Орфография: тренировочные задания для подготовки к централизованному тестированию: практикум для учащихся общеобразовательных учреждений / С. И. Шафранович. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 43 с. — 213 экз. — ISBN 978-985-538-220-2.

Беларуская мова

Анцух, М. У. Работа над памылкамі на ўроках беларускай мовы: пачатковая школа: дапаможнік для вучняў агульнаадукацыйных устаноў з рускай мовай навучання / М. У. Анцух. — 2-е выд. — Мазырь: Белы Вецер, 2011. — 54 с. — 313 экз. — ISBN 978-985-538-211-0.

Беларуская дыялекталогія: матэрыялы і даследаванні: зборнік навуковых артыкулаў / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры ім. Якуба Коласа і Янкі Купалы; [рэдактары: Л. П. Кунцэвіч, В. М. Курцо-ва]. — Мінск: Беларуская навука, 2010— ISSN 2219-9675.

Вып. 1. — 2010. — 314 с. — 100 экз.

Беларуская мова ў схемах і табліцах: дапаможнік для вучняў агульнаадукацыйных устаноў / [складальнік А. В. Ляўковіч]. — 2-е выд. — Мазырь: Белы Вецер, 2011. — 106 с. — 213 экз. — ISBN 978-985-538-214-1.

Беларускі правапіс: што змянілася: памятка-падказка. — Мінск: Аверсэв, 2011. — 26 с. — 3100 экз. — ISBN 978-985-529-683-7.

Бліц-тэсты па бел

Полле-Виллар, Ф. Человек, который ходил с пулей в голове = L'homme qui marchait avec une balle dans la tête: роман / Филипп Полле-Виллар; перевод с французского: [Холявский Г. Л.]. — Минск: Макбел, 2010. — 260 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6347-74-3 (в пер.).

Літаратура Беларусі на рускай мове

Ананьев, О. В. Радуга на белых крыльях: [сборник стихов] / Олег Ананьев, Анастасия Детинкина; Библиотека Гомельского отделения Союза писателей Беларуси. — Мозырь: КПУП «Колор», 2010. — 76 с. — 125 экз. — ISBN 978-985-6830-21-4.

Боровицкий, Ю. Е. Я — с других дорог... [книга поэзии] / Юрий Боровицкий. — Минск: И. П. Логвинов, 2010. — 150 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-6901-82-2.

Варакса, А. Э. Искалеченное поколение: повесть-исповедь / Александр Варакса. — Минск: Народная книга, 2011. — 306 с. — 250 экз. — ISBN 978-985-6772-27-9.

Володько, О. А. Сын земли: повесть / О. А. Володько. — Минск: Звезды гор, 2010. — 263 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-6780-62-5 (ошибоч.).

Гаврилов, Н. П. Разорвать тишину: [повести] / Николай Гаврилов. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2011. — 382 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6876-91-5.

Дударев, А. А. «Белые Росы» и другие киноповести / Александр Дударев. — Минск: Литература і Мастацтва, 2011. — 317 с. — 1300 экз. — ISBN 978-985-6941-41-5 (в пер.).

Журбин, И. В. Предухождение праздника: [стихи, рассказы] / Игорь Журбин; [редактор-составитель: Владимир Гаврилович]; Библиотека Гомельского адзядлення Саюза пісьменнікаў Беларусі. — Мозырь: КПУП «Колор», 2010. — 211 с. — 250 экз. — ISBN 978-985-6830-17-7.

Зимина, Е. Исполнение желаний: [роман] / Елена Зимина. — Минск: Современная школа, 2011. — 253 с. — 3050 экз. — ISBN 978-985-539-206-5 (в пер.).

Зимина, Е. Путь меча: [роман] / Елена Зимина. — Минск: Современная школа, 2011. — 250 с. — 305 экз. — ISBN 978-985-539-207-2.

Инолпу, Е. Высвобождение ядра. Возрождение: [поэтическая книга] / Ева Инолпу. — Гомель: Полеспечатать, 2011. — 151 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6632-96-2 (в пер.).

Кавалер и дамы: сборник поэзии и прозы / [иллюстрации Тамары Лисицкой; фотографии Валентина Свиягина, Валерия Сафонова]. — Минск: Кавалер, 2011. — 199 с. — Часть текста на белорусском языке. — 3100 экз. — ISBN 978-985-6053-45-3 (в пер.).

Куренова, Я. А. От любви до расставания: стихи / Ядвига Куренова. — Минск: Смэлток, 2011. — 219 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-6917-85-4.

Мельников, Н. Русский крест: поэма: с переводом на белорусский и украинский языки / Николай Мельников; [редактор-составитель: Владимир Гаврилович]; Библиотека Гомельского адзядлення Саюза пісьменнікаў Беларусі. — Мозырь: КПУП «Колор», 2010. — 71 с. — Часть текста параллельно на русском, белорусском и украинском языках. — 250 экз. — ISBN 978-985-6830-20-7.

Пред дверью вечности... сборник духовной поэзии / [составитель Е. И. Михаленко]. — Минск: Белорусская Православная Церковь Белорусский Экзархат Московского Патриархата, 2010. — 188 с. — Часть текста на белорусском языке. — 500 экз. — ISBN 978-985-511-307-3.

Сосновский, Л. А. Обнимаю любовью зарю... стихи / Леонид Сосновский; [автор вступительной статьи: Михаил Болсун]. — Минск: Белпринт, 2010. — 103 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-459-189-6.

Туров, В. Г. След: художественно-документальные очерки / Владимир Туров. — Брест: Брестская типография, 2010. — 279 с. — Часть текста на белорусском языке. — 300 экз. — ISBN 978-985-524-076-2.

Харитонов, Г. В. Его зовут Борис: повесть / Гелия Харитоновна. — Минск: Мон литер, 2010. — 191 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-90215-9-6.

Якубович, Е. И. Родниковые струи: стихи и поэмы / Евгения Якубович. — Минск: Четыре четверти, 2011. — 130 с. — 90 экз. — ISBN 978-985-6981-31-2.

Белорусская літаратура

Аляхновіч, М. Свято дарогі: вершы / Мікола Аляхновіч; [фотаздымкі А. Т. Жукоўскага]. — Брест: Альтэрнатива, 2010. — 96 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-521-206-6.

Баторын, Ф. Б. Чорны год: мастацка-дакументальная аповесць / Фелікс Баторын; [аўтар уступнага артыкула І. П. Герасімава]. — Минск: Чатыры чвэрці, 2011. — 277 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6981-17-6.

Гаўрыловіч, У. М. Выбраныя творы: у 2 т. / Уладзімір Гаўрыловіч; [рэдактар Уладзімір Саламаха]. — Мазырь: Калор, 2010. — ISBN 978-985-6830-22-1 (у пер.).

Т. 1. — 2010. — 632 с. — Са зместу: раманы: Забранае ішчасце; Цяло малаладкі; аповесці: Глыбокі карані; Анёлы не вяртаюцца; Маленькая каралева Еўдакія Тураўская; гістарычная драма. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6830-23-8.

Дубінка, В. А. Карацельскі / Вячаслаў Дубінка. — Минск: Кнігазбор, 2010 (2011). — 331 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6976-54-7.

Жырاندол: літаратурны альманах Брэсцкага абласнога адзядлення Саюза беларускіх пісьменнікаў. — 2008. — № 3 / [рэдаклегія: Лявон Валасюк (галуны рэдактар) і інш.; укладальнік: Аляксей Філатаў]. — Брест: Брэсцкая друкарня, 2010. — 319 с. — Частва тэксту на рускай і украінскай мовах. — Змяшчае аўтары: Аляхавіч Ю., Аляксандраў М., Аляхновіч М., Амальчук С., Анціян А., Арабейка І., Баграна А., Бакуменка А., Бакун-

Чытальная зала «Моё имя — белый свет, а в нём душа»

Литературная гостиная православной газеты «Воскресенье» — творческое объединение, которое возникло в 2004 году. Поэты, музыканты, артисты собираются здесь, объединённые стремлением нести людям свет веры с помощью своего творчества. Сборник духовной поэзии «Пред дверью вечности...» издан Белорусской Православной Церковью в 2010 году в серии «Библиотека Духовно-просветительской газеты «Воскресенье». В него вошли произведения разных по возрасту, характеру, образованию поэтов: Аллы Чёрной, иерея Георгия Романовского, Александра Беганского, Елены Михаленко, Сергея Ляпича, Марины Никифорович, Елены Симоновой, Сергея Шумко, Раисы Серовой. Открывают книгу стихи Николая Шипилова, лауреата премии имени Василия Шукшина. Поэта уже нет в живых, но сильной нотой этого сборника звучат его талантливые строки, бережно хранимые и исполняемые друзьями.

Ольга ПАВЛЮЧЕНКО

Кульбеда В., Барысік С., Беляр С., Белы А., Болка В., Бурдыка В., Бяласін Я., Вабішчэвіч В., Вакула В., Валасюк Л., Варонік С., Васільеў Д., Гарай А., Гізун А., Глазуў У., Горык Н., Грыгаровіч Я., Грышкевіч С., Гэй В., Данілюк У., Дземідовіч Т., Дрык Н., Жмінько К., Жуковіч В., Жылко В., Засім М., Зубовіч В., Лычочы М., Кавальчук А., Калеснік У., Капацкевіч А., Каско А., Корнеў А., Корсак І., Крываль С., Кукса В., Лагвіновіч І., Лебедзеў У., Мах П., Мельнічук І., Мішчанчук М., Мішчук Г., Мураўскі Я., Осіпава В., Папека М., Папова Н., Пархута Я., Парчук Н., Паталкоў Ю., Пацяюк М., Пашук А., Пестка В., Пракаловіч В., Праневіч Г., Пшанічны М., Рыбак Д., Стальмашук У., Сухарукаў У., Сцепусь Н., Сцяцко І., Сянкевіч М., Трафімчык А., Тураў У., Тэльчыка М., Усцілоўская А., Федарук М., Філатаў А., Хмарук В., Цяплюк С., Якімук М. — Змяшчае перакладчыкаў: Жуковіч В., Лагвіновіч І., Філатаў А. — 300 экз. — ISBN 978-985-524-077-9.

Зарэцкая, Ю. Ф. Шчаслівыя людзі: кніга сатыры і гумару / Юлія Зарэцкая; [мастак Аляксандр Каршакевіч]. — Минск: Літаратура і Мастацтва, 2011. — 222 с. — 1100 экз. — ISBN 978-985-6941-93-4 (у пер.).

Кунашка, В. А. Няумольны час: [вершы] / Віталь Кунашка. — Минск: Папуры, 2011. — 52 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-15-1307-5.

Разанаў, А. С. 3 Вялікіх Хлебніківа: [вершы] / Алякс Разанаў. — Минск: Логвінаў, 2011. — 75 с. — Частва тэксту паралельна на беларускай і рускай мовах. — 500 экз. — ISBN 978-985-6991-11-3.

Разанаў, А. С. І потым нанова пачаць: квантэмы, злётэ, вершы / Алякс Разанаў. — Минск: І. П. Логвінаў, 2011. — 98 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6991-14-4. — ISBN 978-985-6901-38-9 (памылк.).

Сіпакоў, Я. Малады вецер: мужчынскія апаваданні / Янка Сіпакоў. — Минск: Чатыры чвэрці, 2011. — 223 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6981-20-6.

Стадуб, А. Д. Скрыжалі: лірыка, сустрэчы / Алякс Стадуб. — Минск: Кнігазбор, 2010. — 118 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6976-53-0.

Станкевіч, Ю. В. П'яўка: раман / Юры Станкевіч. — Минск: Галіяфы: Ковчег, 2010. — 280 с. — 1000 экз. (дадат. тыраж). — ISBN 978-985-6906-40-7 (Галіяфы). — ISBN 978-985-6950-41-7 (Ковчег).

Чарняк, В. І. Гарыстава дарога: паэма / Васіль Чарняк. — Слонім: Слонімска друкарня, 2010. — 131 с. — 80 экз. — ISBN 978-985-6602-86-6.

Шамякін, І. Збор твораў: у 23 т. / Іван Шамякін; рэдаклегія: У. В. Гіламедаў (і інш.); Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы. — Минск: Мастацкая літаратура, 2010. — ISBN 978-985-02-1190-3 (у пер.). Т. 3: Аповесці, 1945–1970 / рэдактары тома: Т. С. Голуб, Т. І. Шамякін; [паэласлоўе Таццяны Шамякінай; падрыхтоўка тэкстаў і каментарыяў Таццяны Махнач]. — 2011. — 399 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-02-1223-8.

Мастацкая літаратура для дзяцей і юнацтва

Андерсен, Х. К. Гадкі утенок: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / Андерсен Ганс Христиан; художник Д. Е. Дивин. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-714-4.

Бычок — смольнян бочок: [украинская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составитель: Захарова Ольга; художник С. Боровик. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-153-2.

Волк и семеро козлят: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составитель: Захарова Ольга; художники: Д. Непомнящий, О. Попугаева. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-159-4.

Волшебное кольцо: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник О. Л. Почичка. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-704-5.

Волшебное кольцо. Волк и семеро козлят. Кот в сапогах: сказки: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник Е. М. Дидковская. — Минск: Минская фабрика цветной печати, 2010. — 46 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-454-573-8 (в пер.).

Гримм, Я. Бременские музыканты: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / братья Гримм; [составитель: Захарова Ольга]. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-152-5.

Гримм, Я. Волк и семеро козлят: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / братья Гримм; художник Л. М. Михайленко. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-705-2.

Гуси-лебеди: 3D сказка: ты увидишь все в объеме и цвете. — Минск: Харвест, 2010. — 18 с. — 10100 экз. — ISBN 978-985-16-9150-6.

Жил-был пес. Аленушка и Лиса. Морозко: сказки: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник Е. М. Дидковская. — Минск: Минская фабрика цветной печати, 2010. — 48 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-454-572-1 (в пер.).

Зимовье. Рукавичка. Колобок: сказки: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник Е. М. Дидковская. — Минск: Минская фабрика цветной печати, 2010. — 48 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-454-574-5 (в пер.).

Коза-дереза: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составитель: Захарова Ольга; художник С. Боровик. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-157-0.

Коза-дереза: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник Л. М. Михайленко. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-706-9.

Колобок: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составитель: Захарова Ольга; художники: Д. Непомнящий, О. Попугаева. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-155-6.

Кот, Козел да Баран: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник Е. Б. Белоцерцева. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-707-6.

Кощей Бессмертный: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник К. В. Остахов. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-713-7.

Крылатый, мохнатый да масляный: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник Е. Б. Белоцерцева. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-702-1.

Курочка Ряба: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составитель: Захарова Ольга; художники: Д. Непомнящий, О. Попугаева. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-156-3.

Лягушка-путешественница: сказки русских писателей: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составление Сергея Кузьмина; художники: Ирина и Владимир Пустоваловы. — Минск: Книжный Дом, 2011. — 46 с. — 8050 экз. — ISBN 978-985-17-0250-9 (в пер.).

Мамин-Сибиряк, Д. Н. Сказка про храброго Зайца — длинные уши, косые глаза, короткий хвост: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / Д. Н. Мамин-Сибиряк; [художник Л. М. Михайленко]. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-703-8.

Маша и Медведь: 3D сказка: ты увидишь все в объеме и цвете. — Минск: Харвест, 2010. — 18 с. — 10100 экз. — ISBN 978-985-16-9151-3.

Несмеяна-царевна: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник Л. М. Михайленко. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-708-3.

По щучьему веленью: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник К. В. Остахов. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-709-0.

Путешествие Мышонка: [сказка эскимосов Америки: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составитель: Захарова Ольга; художник Ю. Крупенков. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-158-7.

Пушкин, А. С. Евгений Онегин: роман в

стихах / А. С. Пушкин. — Минск: Мастацкая літаратура, 2011. — 228 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-02-1259-7.

Пушкин, А. С. Сказка о рыбаке и рыбке: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / А. С. Пушкин; [художник Л. М. Михайленко]. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-710-6.

Репка: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составитель: Захарова Ольга; художники: Д. Непомнящий, О. Попугаева. — Минск: Современная школа: ЮниверсПресс, 2011. — 10 с. — 8000 экз. — ISBN 978-985-539-154-9.

Теремок: [русская народная сказка: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / художник М. Г. Лагунова. — Минск: Сказ, 2011. — 14 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-712-0.

Теремок: сказки для самых маленьких: [для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / составление и обработка сказок Сергея Кузьмина; художники: Виктор Чайчук и Александр Ткачук. — Минск: Книжный Дом, 2011. — 46 с. — 8050 экз. — ISBN 978-985-17-0249-3 (в пер.).

Три зернышка: литовские народные сказки: [для чтения взрослыми детям] / составитель А. Н. Малей; художник С. А. Волков. — Минск: Белорусская Энциклопедия, 2011. — 114 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-11-0555-3 (в пер.).

Хрестоматия по чтению для начальной школы: 1-й класс / [автор-составитель Николай Владимирович Белов]. — Минск: Харвест, 2010. — 479 с. — 7000 экз. — ISBN 978-985-16-9005-9.

Что кому нравится: для самых маленьких: [для чтения взрослыми детям] / художник — Алена Дрозд; использованы стихи Саши Черного. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2011. — 16 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6876-95-3.

Літаратура Беларусі на рускай мове

Дашкевич, Т. Н. Про добрую Пчелку: [для чтения взрослыми детям] / Татьяна Дашкевич; [художник — Елена Карпович]. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2011. — 16 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6876-93-9.

Дашкевич, Т. Н. Про добрую Сову: [для чтения взрослыми детям] / Татьяна Дашкевич; [художник — Елена Карпович]. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2011. — 16 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6876-92-2.

Екимова, Е. А. Мяу-мяу, просим вас: не пройдите мимо нас: [для чтения взрослыми детям] / Елена Екимова; иллюстрации Ирины Зенюк. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2011. — 21 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6876-96-0.

Жабко, Я. Г. От зимы до осени: загадки, стихи, скороговорки, шарадки: [для младшего школьного возраста] / Янина Жабко. — Минск: Литература і Мастацтва, 2011. — 36 с. — 1600 экз. — ISBN 978-985-6994-01-5.

Загадочная раскраска малышам: [книжка-раскраска: для дошкульнаго і маладшаго школьнаго возраста] / стихи: М. Б. Чистякова; художник К. В. Остахов. — Минск: Сказ, 2011. — 8 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-400-723-6.

Исмаилова, Э. Р. Полезные привычки: обучение в стихах / [Исмаилова Эсмира Ризвановна; художник Юрий Якунин]. — Минск: Современная школа, 2011. — 48 с. — 5050 экз. — ISBN 978-985-539-103-7 (в пер.).

Кастричын, В. А. Лети, бабочка!: [для младшего школьного возраста] / Валерий Кастричын; [художник Виталий Дударенко]. — Минск: Литература і Мастацтва, 2011. — 39 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-6994-06-0.

Родченкова, Е. Мне уже почти пять лет: [для чтения взрослыми детям] / Елена Родченкова, Татьяна Шипилова; [художник — Елена Карпович]. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2010. — 28 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-6876-89-2.

Севивончик: приложение к альманаху детского творчества «Севивон» / Еврейское культурное общество «Эмуна»; [редактор-составитель: В. Л. Лясковский]. — Минск, 2010. — 35 с. — 100 экз.

Сила непобедима: рассказы о житиях святых воинов: [для младшего и среднего школьного возраста] / Белорусская православная церковь, Белорусский Экзархат Московского Патриархата; иллюстрации Игоря Беличенко; [пересказ Дмитрия Харченко].

— Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2010. — 35 с. — 7000 экз. — ISBN 978-985-68-76-70-0.

Харченко, Д. В. По тропинке прямо в небо: [для чтения взрослыми детям] / Дмитрий Харченко; [художник — Ирина Зенюк]. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2011. — 18 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6876-97-7.

Харченко, Д. В. Про маленького Волчонка: [для чтения взрослыми детям] / Дмитрий Харченко; [художник — Елена Карпович]. — Минск: Издательство Дмитрия Харченко, 2011. — 16 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6876-94-6.

Шамрова, Е. А. Мамина помощница: стихи: [для чтения взрослыми детям] / Шамрова Елена Александровна. — Брест: Религиозная миссия «Христианское миссионерское общество «Благовест» Союза евангельских христиан баптистов в Республике Беларусь, 2010. — 24 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-6853-09-1.

Белорусская літаратура

Беларускія народны

ный исполнительный комитет]. — Гродно: Радус, 2011. — 26 с. — 500 экз.

Район, в котором хочется жить и работать: Первомайский район — 70 лет. — Витебск, 2011. — 17 с. — 50 экз.

Рогачевский район. Между Друтью и Днепром / [Рогачевский районный исполнительный комитет; фото: С. М. Плытквич]. — Минск: Рифтур, 2011. — 24 с. — 1000 экз.

Агульная геаграфія. Сістэматычная геаграфія

Оценка природно-ресурсного потенциала Республики Беларусь: учебно-методический комплекс: [для студентов] / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машиера, Кафедра географии; [составитель: М. Ю. Бобрик]. — Витебск: ВГУ, 2010. — 63 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-517-261-2.

Гісторыя. Усеагульная гісторыя

Керэн-Кроль, Ш. Мулік-жулік: пераклад з англійскай [Ганны Чакур] / Шмуэль Керэн-Кроль. — Минск: Логвінаў І. П., 2010. — 211 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6991-02-1.

Гісторыя сярэдніх вякоў, новага і найноўшага часу

Воронович, В. М. На пороге Нового времени: XIV–XV вв.: 7-й класс: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с белорусским и русским языками обучения / В. М. Воронович; Национальный институт образования. — Минск: Асар, 2010. — 247 с. — 4100 экз. — ISBN 978-985-6984-13-9.

Гісторыя Расіі. Гісторыя СССР у цэлым

Абу-Али Ахмед Бен Омар Ибн-Дада. Известия о хозарах, буртасах, болгаргах, мадыарах, славянах и руссах: [перевод] / Абу-Али Ахмед Бен Омар Ибн-Дада. — Факсимильное изд. — Минск: Ковчег, 2010. — 199 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-6950-15-8 (в пер.).

Актуальные проблемы Второй мировой и Белой Отечественной войн (к 65-летию Великой Победы): материалы V Международной летней школы молодых историков стран СНГ (Минск, 14–23 июня 2010 г.) / [редакционный совет: О. А. Чубарьян, А. А. Коваленя (сопредседатели) и др.]. — Минск: Беларуская навука, 2010. — 430 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-08-1234-6.

Стволюгин, К. В. Отказы от военной службы вследствие убеждений в Российской империи: монография / К. В. Стволюгин. — Минск: РИВШ, 2010. — 246 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-500-423-4.

Гісторыя Беларусі

Львица памяти рака: з гісторыі Калінкавіцкага раёна 2-й паловы XX ст. / [аўтар-складальнік Аляксандр Века]. — Мазыр: КПУП «Калор», 2010. — 841 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-6830-24-5 (у пер.).

Новік, Я. К. Гісторыя Беларусі: ад старажытных часоў па 2010 г.: вучэбны дапаможнік для студэнтаў устаноў, якія забяспечваюць атрыманне вышэйшай адукацыі / Я. К. Новік, І. Л. Качалаў, Н. Я. Новік; пад рэдакцыяй Я. К. Новіка. — 3-е выд., папраўленае. — Минск: Вышэйшая школа, 2011. — 512 с. — 2500 экз. — ISBN 978-985-06-1965-5 (у пер.).

Паноў, С. В. Гісторыя Беларусі: білеты: 9-ты клас / С. В. Паноў. — 4-е выд. — Минск: Аверсэв, 2011. — 95 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-529-709-4.

Алексеев, Л. В. Полоцкая земля / Л. В. Алексеев; [вступительная статья Л. Ф. Данько, А. И. Судника]. — Полоцк: Полоцкое книжное издательство, 2010. — 50 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6936-26-8.

Героически сражались, добросовестно трудились.... мемориальная книга о людях Мозырищины, принимавших активное участие в защите Отечества, имевших простое человеческое счастье возвратиться живыми домой, восстанавливать страну и работать... / Мозырицкий районный исполнительный комитет и районный Совет депутатов; [составители и автор текстов: М. А. Копач; редактор: Т. М. Гончаренко; фотоснимки Я. Н. Шляги, К. Н. Кашкова, А. В. Солодкова]. — Мозырь: КПУП «Колор», 2010. — 183 с. — Часть текста на белорусском языке. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6830-15-3 (в пер.).

Гордость нации: знаменитые евреи — выходцы из Беларуси / [Посольство Государства Израиль в Республике Беларусь, Белорусское общество дружбы и культурной связи с зарубежными странами]. — 2011. — 20 с. — 500 экз.

Деды: дайджест публикаций о белорусской истории / [составитель и редактор Тарас Анатолий Ефимович]. — Минск, 2009. — Основан в 2009 г. — ISSN 2075-5376. Вып. 3. — А. Н. Вараксин, 2010. — 198 с. — 150 экз. Вып. 5. — Харвест, 2010. — 199 с. — 350 экз.

Женщины Гродненщины: прошлое, настоящее, будущее / Гродненская районная женская организация «Надежда», ОО «Белорусский союз женщин», Отдел образования Гродненского райисполкома; составители: С. А. Калугина, Л. В. Кашенкова; [редколлегия: С. А. Калугина и др.]. — Мозырь: Белый Ветер, 2010. — 160 с. — Часть текста на белорусском языке. — 212 экз. — ISBN 978-985-538-179-3.

Жукова, М. И. Война причиняет мне боль: [документальные свидетельства бывшей узницы Минского гетто] / Мария Жукова; [под редакцией К. И. Козака]; Минский международный образовательный центр им. Йоханнеса Рау, Дортмундский международный образовательный центр, Историческая мастерская ММОЦ им. Йоханнеса Рау. — Минск: Логвинов И. П., 2010. — 211 с. — Часть текста на белорусском языке. — 300 экз. — ISBN 978-985-6991-09-0 (в пер.).

История Беларуси в контексте мировых цивилизаций: учебно-методическое пособие: [для студентов] / В. И. Толубович и др.; под редакцией В. И. Толубовича, Ю. Н. Бохана. — 3-е изд. — Минск: Эксперспектива, 2011. — 464 с. — 750 экз. — ISBN 978-985-469-370-5.

Кожедуб, А. Русь и Литва: исторические миниатюры / Алякс Кожедуб. — Минск: Літаратура і Мастацтва, 2011. — 231 с. — 1100 экз. — ISBN 978-985-6994-02-2 (в пер.).

Панов, С. В. История Беларуси: 9-й класс: билеты / С. В. Панов. — Минск: Аверсэв,

2011. — 95 с. — 10100 экз. — ISBN 978-985-529-703-2.

АГУЛЬНЫ РАЗДЗЕЛ. НАВУКА І ВЕДЫ. ІНФАРМАЦЫЯ. ДАКУМЕНТАЦЫЯ. БІБЛІЯТЭЧНАЯ СПРАВА. АРГАНІЗАЦЫІ

Навука і веды ў цэлым. Арганізацыя разумовай працы

Гарская, Н. П. Основы научных исследований: конспект лекций: для студентов специальности 1-50 01 02 «Конструирование и технология швейных изделий» заочной формы обучения / Гарская Н. П.; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный технологический университет. — Витебск: ВГТУ, 2011. — 49 с. — 317 экз. — ISBN 978-985-481-226-7.

Информационное обеспечение стратегий инновационного развития науки и производства: материалы научно-практической конференции, Минск, 12–13 октября 2010 г. — Минск, 2010. — 224 с.

Каталог высокотехнологических товаров Республики Беларусь = High-tech products of the Republic of Belarus catalogue / Государственный комитет по науке и технологиям Республики Беларусь. — Минск: Белорусский институт системного анализа и информационного обеспечения научно-технической сферы, 2007.

Вып. 3 / [разработчики: Н. Е. Скуратович, А. Е. Черныш]. — 2010. — 251 с. — Обложка и текст параллельно на русском и английском языках. — 115 экз. — ISBN 978-985-6874-12-6.

Каталог инновационных проектов и разработок: по итогам выполнения государственных научно-технических программ и инновационных проектов по социальным проблемам и созданию новых технологий, машин и материалов ... / Государственный комитет по науке и технологиям Республики Беларусь, Научно-инновационная ассоциация «Инпромтех». — Минск, 1995.

Вып. 16: ... за 2009 год / [под общей редакцией Войтова И. В.]. — 2010. — 297 с. — 750 экз.

План реализации Государственной программы инновационного развития Республики Беларусь на 2007–2010 годы: (утверждено постановлением Совета Министров Республики Беларусь 23 ноября 2010 г. № 1713). — 4-е изд., переработанное и дополненное. — Минск: Белорусский институт системного анализа и информационного обеспечения научно-технической сферы, 2010. — 420 с. — 115 экз.

Планы-графики реализации проектов Государственной программы инновационного развития Республики Беларусь на 2007–2010 годы: (утверждено постановлением Совета Министров Республики Беларусь 23 ноября 2010 г. № 1713). — 4-е изд., переработанное и дополненное. — Минск: Белорусский институт системного анализа и информационного обеспечения научно-технической сферы, 2010. — 250 с. — 115 экз.

Республиканский конкурс инновационных проектов: каталог инновационных проектов и разработок / Государственный комитет по науке и технологиям Республики Беларусь; [под редакцией И. В. Войтова]. — Минск: Белорусский институт системного анализа и информационного обеспечения научно-технической сферы, 2010. — 213 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6874-11-9.

Catalogue of innovation projects and products: on results of completion of state scientific and technical programs and innovation projects on social problems and creation of innovative technologies, machines and materials ... / Republic of Belarus State Committee on Science and Technologies, Scientific Innovation Association "Inpromtech". — Minsk, 1998. — На английском языке. Iss. 16: ... for 2010 / [edited by I. V. Voitov]. — 2010. — 207 с. — 100 экз.

Каталог інавацыйных праектаў і распрацовак

Сістэмы пісьма і пісьменнасці. Знакі і сімвалы

Словарь символов / [автор-составитель Мирослав Вячеславович Адамчик]. — Минск: Харвест, 2010. — 223 с. — 4000 экз. — ISBN 978-985-16-7996-2 (в пер.).

Інфармацыйныя тэхналогіі

Архитектура ЭВМ: учебно-методическое пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высшего образования по специальности «Автоматизированные системы обработки информации» / [О. М. Демиденко и др.]; Министерство образования Республики Беларусь, Гомельский государственный университет им. Франциска Скорини. — Гомель: ПГУ, 2011. — 163 с. — 500 экз. (1-й изд. 100). — ISBN 978-985-439-513-5.

Бракович, А. И. Работа в Microsoft Office 2010: курс лекций для студентов всех специальностей / А. И. Бракович, Е. В. Кабак; Белорусский государственный технологический университет. — Минск: БГТУ, 2011. — 87 с. — 600 экз. — ISBN 978-985-530-047-3.

Использование информационных технологий в курсе вузовской математики: учебно-методическое пособие для студентов математических специальностей вузов: в 3 ч. — Минск: БГУ, 2010. — ISBN 978-985-518-272-7 (в пер.).

Ч. 2: Решение задач в пакетах MathCad и Mathematica / Г. А. Расолько [и др.]. — 2010. — 277 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-360-1.

Казаков, В. Е. Информатика. Программирование на алгоритмическом языке: конспект лекций для студентов специальности 1-50 01 02 «Конструирование и технология швейных изделий», 1-50 02 01 «Конструирование и технология изделий из кожи», 1-54 01 01-04 «Метрология, стандартизация и сертификация (легкая промышленность)» / [Казаков Вадим Евгеньевич]; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный технологический университет. — Витебск: ВГТУ, 2011. — 91 с. — 167 экз. — ISBN 978-985-481-221-2.

Кобайло, А. С. BPWIN как средство проектирования информационных систем: учебно-методическое пособие для студентов учреждений, обеспечивающих получение высшего образования по направлению специальности «Информационные системы и технологии (издательско-полиграфический комплекс)» / А. С. Кобайло, Н. А. Жиляк; Белорусский государственный технологический университет. — Минск: БГТУ, 2010. — 244 с. — 130 экз. — ISBN 978-985-530-032-9.

Компьютерные информационные технологии (СУБД MS Access): учебно-методический комплекс по дисциплине «Компьютерные

информационные технологии» для студентов специальности 1-25 01 07 Экономика и управление на предприятии, по дисциплине «Информационные технологии» для студентов специальности 1-26 02 02 Менеджмент / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет, Кафедра экономической информатики; [составители: Т. В. Ероховец, Е. Г. Гриневич]. — Минск: БГАТУ, 2011. — 203 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-519-348-8.

Миронович, А. В. Информатика: конспект лекций для студентов специальности 1-53 01 05 «Автоматизированные электроприводы»: в 2 ч. / А. В. Миронович; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Электропривод и автоматизация промышленных установок и технологических комплексов». — Минск: БНТУ, 2011. — ISBN 978-985-525-462-2.

Ч. 1: Основы вычислительной техники. — 2011. — 120 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-461-5.

Овчинникова, Л. Г. Информатика: рабочая тетрадь для 6-го класса: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений с белорусским и русским языками обучения / Л. Г. Овчинникова. — 5-е изд. — Минск: Аверсэв, 2011. — 139 с. — 3100 экз. — ISBN 978-985-529-735-3.

Открытые семантические технологии проектирования интеллектуальных систем = Open semantic technologies for intelligent systems: OSTIS-2011: материалы международной научно-технической конференции (Минск, 10–12 февраля 2011 г.) / [редколлегия: В. В. Голенков (отв. ред.) и др.]. — Минск: БГУИР, 2011. — 539 с. — 120 экз. — ISBN 978-985-488-683-1.

Прикладный пакет динамических презентаций MS Powerpoint. Графический пакет Adobe Photoshop. Компьютерные вычислительные сети: учебно-методический комплекс по дисциплинам «Компьютерные информационные технологии» и «Информационные технологии» для студентов специальности 1-25 01 07 Экономика и управление на предприятии специализации 1-26 02 02 Информационный менеджмент / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет, Кафедра экономической информатики; [составители: Л. Е. Сошников, Е. А. Гриневич, Н. А. Сырковащ]. — Минск: БГАТУ, 2011. — 170 с. — 220 экз. — ISBN 978-985-519-340-2.

Семенов, А. Н. Управление проектами развития информационных систем: монография / А. Н. Семенов; Белкоопсоюз, Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации. — Гомель: БТЭУПК, 2011. — 175 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-461-825-8.

Спиридонов, А. В. Информатика и компьютерная графика: учебно-методический комплекс для студентов специальности 1-48 01 03 «Химическая технология природных энергоносителей и углеродных материалов» заочной формы обучения / А. В. Спиридонов; Министерство образования Республики Беларусь, Полоцкий государственный университет. — Новополоцк: ПГУ, 2011. — 206 с. — 75 экз. — ISBN 978-985-531-168-4.

Управление информационными ресурсами: материалы VIII Международной научно-практической конференции (Минск, 10 февраля 2011 г.) / [редколлегия: А. В. Ивановский и др.]. — Минск: Академия управления при Президенте Республики Беларусь, 2011. — 203 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-527-023-3.

Кіраванне. Менеджмент

Аношко, Я. И. Бизнес-администрирование: пособие для студентов факультета международных отношений специальности 1-26 02 02 «Менеджмент» специализации 1-26 02 02 10 «Менеджмент в сфере международного туризма» / Я. И. Аношко. — Минск: БГУ, 2010. — 303 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-518-400-4.

Глушаков, В. Е. Коучинг — развитие потенциала человеческих ресурсов / Владимир Глушаков. — 3-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 85 с. — 33 экз. — ISBN 978-985-538-248-6.

Глушаков, В. Е. Управление изменениями в бизнесе / В. Е. Глушаков. — Минск: Дикта, 2011. — 211 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-494-557-6.

Забара, И. В. Психология управления. Деловое общение, конфликты и управление ими: учебно-методическое пособие: [для студентов] / И. В. Забара, Р. А. Макаревич; Частный институт управления и предпринимательства. — Минск: Частный институт управления и предпринимательства, 2010. — 93 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-6971-09-2.

Клименко, В. Н. Охрана труда в офисе / В. Н. Клименко. — 2-е изд. — Минск: Центр охраны труда и промышленной безопасности, 2011. — 33 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6915-35-5.

Кудрявцева, Т. В. Инновационный менеджмент: курс лекций для студентов специальности 1-26 02 02 «Менеджмент» / Т. В. Кудрявцева, Е. В. Ермолович, Е. М. Гурская; Белкоопсоюз, Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации. — Гомель: БТЭУПК, 2011. — 91 с. — 120 экз. — ISBN 978-985-461-818-0.

Методические рекомендации по составлению таблицы унифицированных форм документов организации — Метадычная рэкамендацыя па сааўтэнцічнай табеляі уніфікаваных форм дакументаў арганізацыі: утворджэно Дэпартаментам по архівам і дэлепраізавадству Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь 29.12.10. — Минск: БелНИИДАД, 2011. — 155 с. — Часть текста на белорусском языке. — 300 экз. — ISBN 978-985-6733-52-2.

Седель, О. Я. Управление проектами: производство, бизнес, сфера услуг: учебно-методическое пособие: [для студентов] / О. Я. Седель; Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина. — Брест: БрГУ, 2011. — 103 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-473-668-6.

Янчевский, В. Г. Системное управление бизнесом: [пособие] / В. Г. Янчевский. — Минск: Тесей, 2011. — 218 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-463-392-3.

Стандарты. Тэхнічныя патрабаванні

Гусинский, А. В. Введение в статистику метрологии: [монография]: в 2 ч. / А. В. Гусинский, Г. А. Шаров, А. М. Кострикин. — Минск: Бестпринт, 2009–2010. — ISBN 978-985-6227-98-4.

Ч. 2: Статистические методы в метрологии. — 2010. — 294 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-6873-28-0.

Метрология: каталог документов: по состоянию на 1 января 2011 г. / Государственный комитет по стандартизации Республики Бела-

русь, Республиканское унитарное предприятие «Белорусский государственный институт метрологии». — Минск: БелГИМ, 2011. — 225 с. — 80 экз. — ISBN 978-985-6726-42-5.

Цывілізацыя. Культура. Прагрэс

Шыдлоўскі, С. А. Культура прывілеяванана саслоўя Беларусі: 1795–1864 гг. / С. А. Шыдлоўскі; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 167 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-08-1241-4.

Бібліяграфія і бібліяграфіі. Каталогі

Беларускія пісьменнікі-юбіляры 2011 года: біябібліяграфічны паказальнік: 1-е паўгоддзе / ДУ «Мінская абласная бібліятэка імя А. С. Пушкіна», АДДзел бібліятэказнаўства; [складальнікі: Дзітлава В. А., Міткewіч В. В.]. — Мінск, 2010. — 65 с. — 40 экз.

Міхайі Іосіфавіч Мушыньскі: да 80-годдзя з дня нараджэння / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы; [складальнікі Т. Ф. Мушыньска; навуковы рэдактар Т. С. Голушка]. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 92 с. — Часть тэксту на рускай мове. — 200 экз. — ISBN 978-985-08-1236-0.

«Тэхналогія», навукава-вытворчая кампанія Іосіфавіч Мушыньскі: да 80-годдзя з дня нараджэння / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы; [складальнікі Т. Ф. Мушыньска; навуковы рэдактар Т. С. Голушка]. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 92 с. — Часть тэксту на рускай мове. — 200 экз. — ISBN 978-985-08-1236-0.

Барановіцкі гасударственный университет. Тематический план издания научной, научно-популярной, учебной, учебно-методической и справочной литературы на 2011 год / Министерство образования Республики Беларусь, Барановичский государственный университет. — Барановичи: БарГУ, 2011. — 23 с. — 20 см. — Часть текста на белорусском языке. — 80 экз.

«Белорусская наука», издательский дом (Минск). Тематический план выпуска литературы и периодических изданий РУП «Издательский дом «Белорусская наука» на 2011 год / Национальная академия наук Беларуси. — Минск: Беларуская навука, 2011. — 73 с. — 150 экз.

Научные труды кандидата технических наук, доцента Сесьюкова Валерия Ефимовича / Научно-исследовательское республиканское унитарное предприятие по строительству «Институт БелНИИ». — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 42 с. — 74 экз. — ISBN 978-985-538-268-4.

Технические условия, 2011: каталог: ну-мерационный указатель: [по состоянию на 01 января 2011 г.] / Государственный комитет по стандартизации Республики Беларусь (Госстандарт), Научно-производственное республиканское унитарное предприятие «Белорусский государственный институт стандартизации и сертификации» (БелГИСС). — Минск: БелГИСС, 2011. — 512 с. — 45 экз. — ISBN 978-985-6812-86-9.

Техническое нормирование и стандартизация: указатель отмененных и замененных технических нормативных правовых актов: (по состоянию на 1 января 2011 г.) / Государственный комитет по стандартизации Республики Беларусь (Госстандарт); [составители: Гришкевич О. А., Новикова О. Н.]. — Минск: Белорусский государственный институт стандартизации и сертификации, 2011. — 301 с. — 130 экз.

Ученый и педагог: личность в жизни и профессиональной деятельности. Риза Ибраимович Фурунжиев: к 70-летию со дня рождения / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет. — Минск: БГАТУ, 2011. — 79 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-519-350-1.

Бібліятэчная справа. Бібліятэказнаўства

Бібліятэчны вестнік: зборнік артыкулаў / Нацыянальная бібліятэка Беларусі; [рэдкалегія: Р. С. Матульскі (старшыня) і інш.]. — Минск: НБ Беларусі, 2010.

Вып. 2 / [складальнікі: Л. Г. Кірухіна, М. Г. Пшыбытка]. — 2010. — 220 с. — Часть тэксту паралельна на рускай і англійскай мовах. — Часть тэксту на англійскай і рускай мовах. — 150 экз. — ISBN 978-985-6879-46-6.

Калейдоскоп бібліялагічных урокаў / [рэдактар-составитель Л. В. Нестерович]. — Минск: Красико-Принт, 2011. — 170 с. — 1600 экз. — ISBN 978-985-405-610-4.

Выданні змешанага зместу. Зборнікі

Беларусь в современном мире = Беларусь у сучасным свеце: материалы IX Международной научной конференции, посвященной 89-летию образования Белорусского государственного университета, Минск, 29 октября 2010 г. / [редколлегия: В. Г. Шадурицкий и др.]. — Минск: Издательский центр БГУ, 2010. — 302 с. — Часть текста на белорусском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-476-879-3.

Белорусский государственный университет (Минск). Факультет международных отношений. Труды факультета международных отношений: научный сборник / Белорусский государственный университет; [редколлегия: В. Г. Шадурицкий (главный редактор) и др.]. — Минск: Тесей, 2010. — ISSN 2219-2085.

Вып. 1. — 2010. — 212 с. — Часть

Teenbook

Книгуру — симпатичный зверёк

Евгения ПАСТЕРНАК

Некоммерческим партнёром «Центр поддержки отечественной словесности» и Федеральным агентством по печати и массовым коммуникациям России проводится Всероссийский конкурс на лучшее литературное произведение для детей и юношества под названием «Книгуру». На хитрый вопрос, как выглядит этот зверь, организаторы отвечают, что Книгуру каждый представляет себе по-своему.

Началось всё несколько месяцев назад, когда был объявлен приём рукописей. На конкурс было прислано ни много ни мало 403 произведения! Все тексты были прочитаны экспертным советом. В его состав вошли: Ксения Драгуникова, драматург, искусствовед, сценарист, писатель, Ксения Молдавская, критик детской литературы, Валерий Воскобойников, председатель секции детской и юношеской литературы Союза писателей Санкт-Петербурга, член Исполкома Совета по детской книге России, Татьяна Рудишина, куратор Клуба детских писателей, редактор газеты «Библиотека в школе», Мария Порядина, старший научный сотрудник научно-исследовательского отдела государственной библиографии Российской книжной палаты, Людмила Степанова, главный библиотечный Ленинградской областной детской библиотеки, преподаватель кафедры детской литературы Санкт-Петербургского института культуры и искусств. И вот, после долгих споров, утверждён короткий список конкурса.

Перед вами 14 произведений, написанных для подростков. 14 лучших рукописей из огромного числа присланных работ. Это та самая современная литература, о нехватке которой так долго говорили, говорят... и больше не будут говорить. Потому что все эти 14 произведений теперь выложены абсолютно бесплатно и совершенно законно на сайте <http://книгуру.рф>

Дорогие учителя!
Дорогие родители!

На сайте «Книгуру» идёт уникальный эксперимент. Любой человек может зайти на сайт и прочитать заинтересовавшие его произведения. Но особенно повезло тем, кому на сегодняшний день уже исполнилось 10 лет, но ещё не исполнилось 17! Они могут не только прочитать, но и оценить все эти книги. То есть в прямом смысле слова решить их судьбу.

Я точно знаю: читающие подростки есть! И я точно знаю, что эти 14 книг им стоит прочитать! Пусть что-то понравится, а что-то нет. Но у них есть возможность прочитать, высказаться, поспорить, поругать, похвалить... У них есть возможность сказать своё веское слово. И у нас, товарищи взрослые, есть уникальный шанс прочитать эти книги вместе с ребятами. Поговорить с

Как часто я слышала в последнее время, что издатели, мол, далеки от народа, что издадут они совсем не то, что нужно людям вообще и подросткам в частности. Читатели говорят, что можно только мечтать о том, чтобы судьбу детской книги решали непосредственно потребители книг. Не издатели, не критики, не взрослые дяди и тёти, а сами подростки. Так вот, мечта сбылась!

ними. Понять, что им нужно, чего им не хватает, стать с ними немножко ближе.

Итак... Трам-пара-рам! Список!

Ая ЭН. «Библия в SMSках». Веркин Эдуард. «Друг-апрель».

Жвалевский Андрей, Пастернак Евгения. «Время всегда хорошее».

Кошель Пётр. «Как люди учились понимать время».

Кравченко Ася. «Перелётные дети».

Лаврова Светлана. «Занимательная медицина».

Мазурова Анна. «Филя».

Назаркин Николай. «Рассказки о Нижних Землях».

Нечипоренко Юрий. «Пенки».

Пасечник Владислав. «Мод».

Петрова Ася. «Волки на парашютах».

Понорницкая Илга. «Сто лет, или Цепочка из рукопожатий».

Попова Елена. «Удивительные приключения мальчика, который не называл своего имени».

Салгун Григорий. «Ныкалка, или Как я был миллионером».

« На сайте «Книгуру» идёт уникальный эксперимент. Любой человек может зайти на сайт и прочитать заинтересовавшие его произведения. Но особенно повезло тем, кому на сегодняшний день уже исполнилось 10 лет, но ещё не исполнилось 17! Они могут не только прочитать, но и оценить все эти книги. То есть в прямом смысле слова решить их судьбу.

Среди этих произведений — три изданные книги и однанадцать рукописей.

Заседания экспертного совета проходили не всегда в атмосфере полного взаимопонимания, но эксперты, похоже, этому только рады:

— Это даже хорошо, что мы сильно спорили, — говорит координатор Экспертного совета «Книгуру» Ксения Молдавская. — Получается, что каждый текст в Лонг-листе был интересен, раз они вызвали столь жаростные дискуссии. Надеюсь, наш весьма разноплановый и разножанровый выбор позволит каждому найти себе произведение, что называется, по душе и по сердцу. Но вообще, если честно, каждый из нас жалеет об одном или нескольких текстах, которые в финал не прошли. Ничего не поделаешь: при принятии коллегиальных решений приходится чем-то жертвовать.

Теперь эксперты передали эстафетную палочку подросткам — детскому жюри. И если у вас есть сомнения в его компетентности, предлагаю зайти на сайт «Книгуру» и почитать отзывы, которые оставляют читатели.

«Слог — хорош. Но, чёрт возьми, что же вы думаете о нашем поколении! Разочарую автора: сегодняшние подростки — не скопление имбецилов и иже с ними. Всё так утрировано, так пошло... Истории сами по себе интересны, но вот то самое, что активно позиционируется как «мир современного подростка» — провал, полнейший, абсолютный, безоговорочный провал. Этот сленг — ну где такое видели? «Тыканье» через слово, откровенная тупость — в крайнем случае, удел 10—12-летних ребят года 4(!) назад. Сегодня другой сленг, другие разговоры. Что же касается Библии... Пожалуй, тоже явно загнули. В таком свободном пересказе явный антирелигиозный уклон. А решать, верить ли подростку или нет, точно не автору книги. Это не для юношества. Это не о юношестве. Не оскорбляйте нас, пожалуйста».

«Абсолютно не согласна с... Суть произведения не уловлена, отсюда и всё возмущение. На мой взгляд, цель используемой лексики была скорее ирония. Благодаря Интернету

в среде подростков действительно царит абсолютная безграмотность и коверкание слов, причём абсолютно необоснованное, и в книге это очень хорошо подчеркивается. Очень рада, что наконец-то хоть кто-то ткнул нас всех в это носом. «Не оскорбляйте нас» — чёрт, современную молодежь оскорбить таким отношением? Смеётся? Она сама себя оскорбляет. Просто по определению. Здорово, конечно, что есть отдельные личности, выбивающиеся из этого правила, но по себе судить обо всех — пролёт. Поколение катится ко всем чертям. С этим не поспоришь».

А по поводу Библии и религии — каждый имеет право на свою собственную их интерпретацию и высказывание своего мнения. Так что и тут не считайте, что есть к чему придраться. При прочтении книги никогда нельзя забывать, что это всего лишь фантазия автора. Да и тоже больше похоже опять-таки на иронию. У тебя много знакомых ровесников, которые читали Библию? Всю, от начала и до конца. Выводы напрашиваются сами.

Зато, кроме всего прочего, действительно интересный сюжет.

В общем, «Библия в SMS» действительно понравилась».

Интересно? Хотите продолжить этот разговор?

Присоединяйтесь!

Ребята, тут нет домашних заданий и сочинений, тут не нужно любить или не любить героев произведений, потому что так написано в «критике», вы можете писать то, что на самом деле думаете. Писать честно, откровенно и прямо. Нет правильных и неправильных отзывов. Нет правильных и неправильных ответов. Единственный вопрос, на который вы должны ответить (ответить полно, развёрнуто), — понравилась книга или нет. Вам лично.

Что нужно сделать, чтобы принять участие в голосовании?

1. Зарегистрироваться на сайте.
2. Заполнить все поля анкеты.
3. Обязательно в домашнем адресе указать город.
4. Если у вас есть страничка ВКонтакте, её адрес указывается копированием из адресной строки, т.е. прямой ссылкой.
5. Учитываются голоса только тех пользователей, статус которых проверен и изменён администратором на «участник».

6. Голос учитывается, если вы оставили к прочитанному тексту информативный комментарий. Комментарий «Круто» или «Чушь» администратором одобрены не будут за малой информативностью.

Надавно на сайте «Книгуру» сочный участник получил право голосовать. Это Настя Хмыз, ученица 8 класса гимназии № 13 города Минска. Мы поздравляем Настю и с нетерпением ждём, что к ней присоединятся все читающие подростки нашего города и всей страны! Потому что читатели из самого активного региона, откуда будет больше всего членов жюри «Книгуру», получат удивительный приз. К ним (здорово, если бы к нам!) в гости, на встречу с читателями и библиотекарями, приедет экспертный совет конкурса. А может, и авторов, и книжки привезёт?

И ещё. Самый активный член жюри, тот, кто интереснее всех прокомментирует больше всего книг, получит приз. Букридер!

Так что читайте! Комментируйте!

И учтите, что у вас не так много времени. Победители конкурса будут объявлены 1 июня, в День защиты детей. Голосование на сайте продлится до конца мая.

Пад вокладкай

Марына ВЕСЯЛУХА

За мостом моего детства: эссе / сост. Людмила Рублевская. — Минск: Літаратура і Мастацтва. — 2011. — 216 с.

Усё часцей і часцей газетныя праекты становяцца асобнымі кніжнымі выданнямі. Так сталася і з гэтай кнігай. Яна распачалася з праекта газеты «СБ. Беларусь сегодня» «Што ні край, то звычай». У кнізе пра свае родныя гарады, мястэчкі і маленькія вёсачкі распавядаюць вядомыя беларускія літаратары, распавядаюць цёпла, натхнёна, з любоўю і замілаваннем. Са старых фотаздымкаў пазіраюць на чыгача сваякі, аднавяскоўцы пісьменнікаў, фота расказваюць і пра мінулае гарадоў, вёсак... На старонках кнігі ажывае гісторыя, ажывае не ў лічбках і згядках навукоўцаў — а з расповедаў. Ёсць тут згядка і пра маю родную вёсачку Мілашова, што ў Мёрскім раёне. І шмат яшчэ хто знойдзе ў ёй аповед пра свае родныя мясціны, бо геаграфія выдання сапраўды ўражвае.

Германовіч, Я. Як Казюк сабраўся да споведзі / Язэп Германовіч. — Полацк: Грэка-каталіцкая парафія Святамучаніка Язафата, 2010. — 68 с.

Гэтая кніжка ўпершыню выйшла надрукаваная беларускай лацінкай у Вільні, у выдавецтве «Хрысціянская думка» ў 1928 годзе. Яе напісаў айцец Язэп Германовіч, які ўжо 15 гадоў быў святаром і веў урокі Закона Божага для беларускай моладзі ў Друі (Браслаўскі раён). Гэта быў час, калі пачыналася катэхізацыя дзяцей і моладзі на беларускай мове. Для тых, хто хадзіў і не хадзіў на заняткі, і прызначалася кніга. Цяпер яна (ужо надрукаваная ў беларускай трансліграцыі) можа стацца крыніцай ведаў па гісторыі хрысціянскай адукацыі на Беларусі.

Арабей, Л. Горкія ягады / Лідзія Арабей. — Минск: Кнігазбор, 2011. — 292 с.

«Теніяльня людзі — як далёкія зоркі. Зорка тая даўно пагухла, а святло ад яе струменіць і струменіць», — так разважае пісьменніца ў адным са сваіх абразкоў. А яшчэ разважае пра розум, шчасце і гора, пра значнасць вывучэння замежных моў і душу народа, пра чырвоную кнігу і пісьменніцкі талент... У кнігу ўвайшлі таксама аповесці, апавяданні і нарысы, якія таксама прымусяць чыгача задумацца над жыццём і месцам чалавека ў ім.

Рубанов, А. В. Психодел / Андрей Рубанов. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 349 с.

Андрэя Рубанава, моднага сёння расійскага пісьменніка, многія лічаць майстрам рэалістычнай прозы. Магчыма, так яно і ёсць, але мяне яго апошні і вельмі «раскручаны» раман не ўразаў. Няма вастрыні канфілікту, сюжэт прасты, вобразы амаль умоўныя. Мяне ён завабіў назвай. Ёсць ён — «салодкі прынец», паспяховае бізнесовец, які займаецца цюнінгам машын. Ёсць Яна — «прыгожая і разумная», якая працуе бухгалтарам. Паміж імі ўзнікае Яго сябар з турэмнай мянушкай «Кактус», ён хоча шляхам псіхалагічнай маніпуляцыі адабраць у Яго ўсё. Але ці атрымаецца «псіхадэл» і хто абароніць «салодкага прынца»? Чытайце, і ўсё ўбачыце самі. Магчыма, вам раман спадабаецца.

Водзукі дасылаіце на электронны адрас аўтара: hitarina@tut.by

Кнігі для агляду прадастаўлены магазінам «Кніжны салон». Тэл. 385-60-89.

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 8).

Нікому не раю паўтараць тачко. Хай гэта застаецца толькі маім “подзвігам”. І дадатковай фарбай на палітры нейкага гіда XXI стагоддзя:

— Мост пабудаваны... Мост славу ты яшчэ і тым, што яго, па пярэлах, перайшоў на руках малавядомы беларускі паэт ХХ стагоддзя Уладзімір Караткевіч... Астатнія кіяўляне не рабілі гэтага, бо яны разумныя. Нават пасля гасцін у кума.

Вось каб зрабіцца разумным, я і паступіў пасля школы ва ўніверсітэт. У які? Вядома, у Кіеўскі. І шмат папраседжваў крэслаў у аўдыторыях, і яшчэ шмат перамераў нагамі тваіх гарбатых завулкаў, Кіеў. І шмат разоў уцякаў з “жыццёва неабходных” лекцый, каб пасядзець на іншых, “не такіх неабходных”, ці ў акадэмічнай бібліятэцы (з першага курса выпрасіў туды пропуск праз акадэміка А. І. Бялецкага). І біты быў за гэта і за “выбрыкі ў паводзінах і ў светаадчуванні”. Затое ўзятае мною на “не неабходных жыццёва” лекцыях, у архівах і бібліятэках патрэбна мне ў маёй працы і дагэтуль, і патрэбна будзе да канца (некалькі сот запісных кніжак, і за імі — кнігі), не забылася, не стала непатрэбным багажом.

Выкладчыкі (такія як Бялецкі, С. І. Маслаў, Гудзіў, А. А. Назарэўскі, Л. А. Панамарэнка і многія-многія іншыя) разумелі гэта, не шкадавалі на мяне часу па-за лекцыямі, стараліся навучыць метаду работы і даць напрамак пошукам, часам не заўсёды такі, як было прынята. Жывыя хай жывуць яшчэ доўга і шчасліва. Астатнія хай спяць спакойна ў кіеўскай зямлі, якой яны так многа і бескарысліва служылі.

Некаторых іншых я і ўспамінаць не буду. Нывартыя нават узмаху рукой. Але нават і ім зараз — дзякуй. Не за тое, што яны “хранили юность нашу” (яны яе ахранялі), і не таму, што “не помня зла, за благо воздадим” (для іх, вядома, нагадваю, што гэта Пушкін, а не...), а таму, што без іх, без непрыемнасцяў, якія мы, часцей чым трэба, ад іх цяпелі, мы ўсе не далі б ні сапраўдных песень, ні сапраўдных кніг. Нізкі ім паклон... Хай спяць спакойна... на сваіх дачах. Яны былі тачылам, на якім мы вастрылі наша непрыняцце навуковай і жыццёвай

фальшы, нашу грэблівасць да няпраўды, наша сумленне, наша жаданне служыць вялікай Бацькаўшчыне працай і ісцінай (як мы гэта рабілі і робім — хай скажа час).

...Пры такім нястрымным кнігаедстве ў мяне не хапала часу на тое, чым павінен, на мой погляд, займацца кожны паўнацэнны студэнт, на тое, каб падрабляць на жыццё. А я быў тады, не хвалячыся, досыць-такі бедны. Гэтая беднасць, між іншым, аднойчы ўрагавала мне жыццё. Напярэдадні стыпендыі кандуктарка трамвая, будучы ў злым гуморы і не слухаючы маіх запэўніванняў, што заўтра вазьму два білеты (а добра ж ведала мяне ў твар), высадзіла мяне з трамвая. Трамвай пайшоў са спуска і разбіўся, здалі тармазы.

Няма тут ніякай маёй віны, але мне і дагэтуль сорамна перад тымі людзьмі, якія паехалі далей. І вельмі балюча за іх.

...Дык вось, кнігаедства дало мне і адзін з першых заробкаў. Сядзеў я ў “акадэміцы” цэлымі днямі, і аднойчы мяне “завербавала” прыемная жанчына-біёлаг. Яна пісала работу па стамляльнасці людзей. А паколькі я быў самы верны (і заядлы) чытач на ўвесь Кіеў (яна прыглядалася і заўважыла), то і ўзяла мяне за пятнаццаць рублёў (старымі грашыма) у дзень

у якасці самага прыдатнага для вопытаў экзэмпляра. Раніцай, удзень і ўвечар мяне бралі ў асобы пакой, надзявалі на галаву марсіянскі шлем, паказвалі на экране рознай формы зайчыкі і пры гэтым дзьмухалі з трубки ў вока. Я не падводзіў Паўлаўскага вучэння аб умоўных рэфлексах, спраўна міргаў. А пасля яшчэ былі розныя тэсты... Доўга я так рабіў. І лёгка. Галава ў мяне і без таго кожны вечар была як запарожскі куранны казан. А тут яшчэ і грошы плоцяць.

Канец гэтай гісторыі быў нечаканы. Дэлегацыя студэнтаў універсітэта накіравалася на кватэру вялікага нашага спевака (а пазней выявілася ў размове, што нейкім чынам, праз кагосьці з продкаў, і майго земляка) Б. Р. Гмыры прасіць аб канцэрце. На чале дэлегацыі паставілі мяне, “давіць на абаяху” (гэта не мая рыса; нездарма самы абаяльны актор нашага кіно, Пятро Алейнікаў, зусім блізка мой зямляк).

І вось нам адчыніла дзверы... мой біёлаг. Выявілася, што яна — жонка спевака.

Так што калі каму-небудзь трапіць у рукі яе дысертацыя (а можа, і кніга), і ён сустрэне там імя падвопытнага трусіка “студэнта К.”, то — дазвольце адрэкаментавацца — К. гэта я.

Помнік Караткевічу ўсталяваны ў Кіеве, побач з помнікам — Алег Варваішэня.

Кіеў мяне не выдаў, не даў перажыць пасля “серпня” месяцы “тэрпень”, “пухонь” і “здэxonь”. Мы з ім, у розныя часы, разам бедалі і радаваліся, смяяліся і плакалі, недадалі і чыталі вершы і спявалі, і жартавалі так, што ўсе навакольныя рагаталі да поўнай знямогі. Ён мне брат, бо дзяліўся апошнім кавалкам хлеба і ніколі не даваў у крыўду ў бойцы.

А калі ён пачаў то там то сям адкрываць археолагам сваё ўлонне, я быў на многіх раскопках (гэта без платы) вельмі азартным рабочым-энтузіястам. Шмат я пасля сустракаўся з гэтым улюбённым мною племам, шмат (і ўсё ж недастаткова) пісаў пра яго. Але адны з першых уражанняў — кіеўскія.

Кнігі ў бібліятэках і рыдлёўка зрабілі мяне тым, што я ёсць: пісьменнікам, які стараецца мысліць гістарычна (а гэта і азначае нацыянальна і сацыяльна), які ведае, што толькі гістарычнай свядомасцю чалавек і народ могуць усвядоміць сваё “сёння” і памагчы будучыні, што пайсці ад гісторыі, плюнуць на яе — гэта напляваць на сучаснасць.

Мала таго, той, хто плюе ў вочы бацькам — немінуца дачкаецца, што яму плюнуць у вочы ўласныя дзеці і ўнукі, хай сабе нават у сучасным ён быў някепскі працаўнік.

Нават і тады будучыня, плюючы, будзе мець рацыю.

*Бо хто матір забувае,
Того бог карае,
Того діти цураються,
В хату не пускають.*

Але аб гэтым не раскажаш у кароткім слове. Як раскажаць пра тое, што ў сорок чацвёртым у камянях Залатых варот вадзіліся яшчаркі, такія ж, здаецца, старажытныя, як і камяні, — жывая сувязь часоў. Або пра апельсінавыя (сонца ўзыходзіць) верхавіні хвалы Дняпра каля Выдубецкага манастыра.

За ўсё гэта таксама дзякуй табе, Кіеў.

За сяброў і дзяўчат, якіх я любіў і якія (што прыбядняцца) часам мяне любілі. За туманныя вечары, калі вакол ліхтароў вяслэкавыя колы — і за слотныя асеннія вечары, калі ўся лістота на каштанах зляцела і толькі ля кожнага ліхтара, што забыта ў галінах, яшчэ трымаецца жоўтая купка неабляцельных лісцяў (уначы там крыху цяпле).

За беспрытульныя блуканні начнымі вуліцамі, калі сэрца як не разарвецца ад нямых рыдан-

няў — і за хвіліны найвышэйшага шчасця, — дзякуй.

Прабач мне. Толькі юнацкім нахабствам можна расстудмачыць такія мае “кіеўскія” вершы тых часоў, як “Зімняя элегія”, “Размова з Кіева-Пячэрскім сланом” і іншыя.

Зараз бы не рашыўся іх выдаць: вялікае і сталае каханне ўмее маўчаць. І як добра, што ваенныя кіеўскія часы (“Лісце каштанаў”) успомніліся не тады, калі не ўмеў сказаць, а пазней, калі ўжо сёе-тое ўмеў.

Доўг вечна за мной. Калі лёс дасць мне час, я яшчэ зраблю верш пра цябе, горад. Аддзякую за вечер стагоддзяў, якім ты ведаў у мае валасы, за дабрыню і шчырасць вячэрніх тваіх агнёў, за ўсе нязмерныя пакуты і за ўсё бязмежнае шчасце, якія ты мне, ніколі не шкадуючы, дарыў.

За тое, што тут адкрылася мне душа Украіны, якую я вольна ўжо блізка сорок год (з дня першага спаткання) так утрапена і так пашчотна люблю.

Украіны цяжкай палявой і сечавай працы, Украіны песняў і дум (не раманоўных), Украіны вялікай духоўнасці, Украіны маладога гумару і іроніі з сябе і сівой мудрасці. Украіны не балбатуноў і не старшынь-сверхсрочнікаў, а Украіны працаўнікоў для славы народнай, Украіны Шаўчэнкі.

Яна мне другая маці пасля Беларусі, даражэйшая за якую няма ў мяне нічога на зямлі.

Я нарадзіўся на Дняпры, і ён плыве ў Кіеў з майго сэрца.

...Частка маёй душы. Аддай яе — і мяне, такога як я ёсць, няма.

Я ведаю: калі мне зробіцца цяжка і пацягне мяне да Вытокаў, я пайду не толькі ў той кут, дзе я нарадзіўся, не толькі ў тую куткі, дзе нарадзіліся продкі і дзе ступалі іхнія ногі, — я пайду і ў бязведамны кіеўскі двор да свайго ліловага каштана і скажу яму:

— Дзень добры, каштан. Я прыйшоў.

А калі я ўжо не застаю таго дрэва (усё мінае), я ўсё адно прыйду туды і скажу:

— Вечар добры, успамін каштана.

28 ліпеня 80 г. 22 г. 11 хв. Друскенікі. Агні. Хлопцы ў суседнім двухпавярховым дамку шпараць на гітарах з тахтам у дно, спяваюць і рагочуць.

Публікацыя
Пятра Жаўняровіча

Алеся ЛАПШКАЯ

— Спадар Канстанцін, як вам падаецца, наколькі вядомы сёння Уладзімір Караткевіч ва Украіне?

— Караткевіч быў бясспрэчна вядомы ў СССР: усе глядзелі фільмы па яго кнігах, яго перакладалі — у тым ліку, наколькі я ведаю, і на ўкраінскую мову. Спачатку Міністэрства культуры абвясціла пра стварэнне помніка Скарыне, але па ініцыятыве міністра культуры Паўла Латушкі вырашылі рабіць помнік Караткевічу. Натуральна, Караткевіча на Украіне ведаюць лепш: ён скончыў універсітэт у Кіеве, прысвядзіў выдатныя ўспаміны гэтаму гораду.

— Якім чынам вы звярнуліся да працы над помнікам Караткевічу?

— Міністэрства культуры абвясціла рэспубліканскі конкурс на стварэнне помніка. Звычайна я не ўдзельнічаю ў такіх праектах, але калі мой калега Алег Варваішэня прапанаваў далучыцца да працы, я не стаў адмаўляцца. Караткевіч быў знакавай фігурай для майго пакалення. Ён адкрыў нам беларускае слова, гісторыю, ствараў выдатную, таленавітую літаратуру. Асоба Караткевіча па маштабе абсалютна адэкватная Тарасу Шаўчэнку, помнік якога падавала нам Украіна.

Мы ішлі ад асобы

Нядаўна ў сталіцы Украіны быў усталяваны помнік Уладзіміру Караткевічу. Пра гісторыю яго стварэння карэспандэнту “ЛіМа” распавёў адзін са скульптараў — Канстанцін Селіханаў.

— Як вы ацэньваеце перамогу на конкурсе?

— Як несумненную, крыху нечаканую удачу. Конкурс складаўся з двух тураў. Мы не спадзяваліся на перамогу, бо канкурэнцыя была велізарная, удзельнічалі народныя, вядомыя мастакі. У нейкім сэнсе гэта была канкурэнцыя пакаленняў...

Творцы галоўным чынам ішлі ад літаратуры. Безумоўна, Караткевіч — гэта рамантык, але ўнутраны драматызм у ім быў таксама, асабліва напрыканцы жыцця. У гэтым сэнсе на конкурсе былі надта літаральныя працы Караткевіча — скачуць коні, ляцяць птушкі і г.д. Мы ж ішлі ад асобы, нават ад фатаграфічнасці, — Караткевіч быў знешне не надта эфектны, але ягоны ўнутраны свет быў вельмі змястоўны, і мы імкнуліся гэта спалучыць. На маю думку, цікавай была работа Аляксандра Каструкова (другое месца ў конкурсе) — аўтар добра трапіў у

вобраз, але гэтая работа не зусім адпавядала прызначанаму архітэктурнаму асяроддзю. Бо напачатку для самога помніка было адведзена не надта ўдалае месца, у замкнёнай прасторы.

— А як вы вырашалі гэтую праблему?

— Мы прыйшлі да думкі стварыць для фігуры асабістае асяроддзе з дапамогай архітэктурна-скульптурнага элемента — разгорнутае кнігі, дзе на адной старонцы змешчаны на беларускай і на ўкраінскай мовах урывак з верша Караткевіча са зборніка “Быў. Ёсць. Буду.” Тэкст выбіраў з некалькіх варыянтаў, але прадстаўнікі Акадэміі навук, Міністэрства культуры, Манументальны савет канчаткова зацвердзілі менавіта гэтыя радкі.

Фігура Караткевіча стаіць без пастамента, у яе максімальная сувязь з зямлёй. Вышыня кнігі 3,5 м, фігуры — 2,3 м. Фігура і кніга зробленыя з бронзы — можна было

ўзяцца і за камень, але баяліся не паспець, таму вырашылі ляпіць. Спадзяюся, што помнік атрымаўся, бо ў самой фігуры няма пафаснага настрою, звыклага, крыху савецкага, позірку ў невядомую далечыню. Справа яшчэ і ў тым, што помнік Караткевічу дагэтуль не было — быў бюст у Оршы, зроблены напярэдняй, без конкурсу, але ад гэтага яго значэнне не меншае... Але наш помнік — гэта вельмі значная з’ява, значная і тым, што мы ўжо пачынаем рабіць помнікі фактычна нашым сучаснікам.

— Калі помнік Караткевічу можа з’явіцца і ў беларускай сталіцы?

— Мне здаецца, што гэтая справа недалёкага часу: Павел Латушка вельмі турбаваўся аб працы над помнікам, прысутнічаў на Манументальным саўеце, не пасрэдна цікавіўся працэсам працы. Гэта дае падставы для аптымізму. Тым больш, што пасля Кіева Мінску павінна быць крыху сорамна...

Святлана БЕРАСЦЕНЬ, фота аўтара

Адмысловыя выстаўкі; яркія, часам эпатажныя імпрэзы; арыгінальная канцэптуальная дамінанта-падзея ў цэнтры агульнага сцэнарыя свята, што разгортаецца ў музеях да поўначы, а то і да надыходу наступнай раніцы, — магчымасць прывабіць нават выпадковых мінакоў, прыцягнуць увагу самых розных людзей да музейных каштоўнасцей, выклікаць цікавасць неабазнаных гледачоў да нашай агульнай культурнай і гістарычнай спадчыны, раскрыць значэнне музеяў для кожнага сучасніка ды іх ролю ў жыцці грамадства... Сёлета беларускія музейшчыкі скарысталіся гэтай магчымасцю 14 мая. Так што ў мінулую суботу непаўторная крэатыўная ноч ахапіла і самыя буйныя айчынныя музеі — нацыянальныя, дзяржаўныя (а такіх у нашай краіне больш як паўтары сотні), і рэгіянальныя. Паводле інфармацыі Міністэрства культуры Беларусі, да міжнароднай акцыі "Ноч музеяў" спрычынілася больш як 60 музеяў краіны. "Ад станцыі да горада" — імпрэзу, прысвечаную 140-годдзю Баранавічаў, наладзілі ў мясцовым краязнаўчым музеі. Мотальскі музей народнай творчасці запрасіў гасцей на вачоркі "Хата абрадамі багата", падчас якіх згадваліся традыцыі народных вясновых святаў. Акцыя "У шляхціца Грабоўскага" ды касцюміраваная экскурсія "Вандроўка ў Сярэднявечча" пазнаёмілі наведвальнікаў Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея з адметнасцямі ды рэліквіямі шляхецкай сядзібы XIX стагоддзя, з бальным этыкетам і старонкамі гісторыі моды. Скарбонку сваіх фондаў прачыніў Калінкавіцкі краязнаўчы музей, арганізаваўшы мерапрыемствы да 20-годдзя гэтай установы. У Германавіцкім музеі культуры і побыту імя Я. Драздовіча разгарнулася выстаўка "Святыні Беларусі". Тэатралізаваную імпрэзу "Партызанскі касцёр" падрыхтавалі супрацоўнікі Віцебскага абласнога музея Героя Савецкага Саюза М. Ф. Шмырова. Сваімі праектамі парадавалі і месцічаў, і турыстаў нацыянальныя гісторыка-культурныя музеі-запаведнікі ў Нясвіжы і ў Полацку...

А што ж адбывалася ў сталіцы? Сюрпрызы "музейнай ночы" спаквалі расакрэчаліся тут ужо днём. У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа ці не на тры гадзіны разгарнуўся заключны канцэрт II фестывалю юных талентаў "Сымонкавы нашчадкі", дзе выступілі лепшыя выхаванцы музычных школ Мінска. А гэта — больш як 20 калектываў, каля 200 прадстаўнікоў 17 навучальных устаноў! Прайшлі прэзентацыі выставачных праектаў, патрыятычная акцыя "Званы Вялікай Перамогі", літаратурныя чытанні. Дождж, які завітаў у Мінск, лічы, на цэлыя суткі, не замінаў і мастацкаму пленэру з ўдзелам студэнтаў БДПУ імя М. Танка. Праўда, творцы мусілі маляваць свае фантазіі на тэму "Блакит незабудак", працуючы ў пакоях Коласавага дома. Як патлумачыла дырэктар музея Зінаіда Камароўская, пленэр атрымаў сваю паэтычную назву невыпадкова: "Калі памерла яго жонка, Якуб Колас у памяць пра яе пасадзіў на сваёй мінскай сядзібе гэтыя кветкі, якія імкліва разрасліся. Кожны год яны шчодро цвітуць, і традыцыйна менавіта ў такі майскі час сядзіба песняра набывае казачнае аблічча ад блакітнага мора

18 мая адзначаўся Міжнародны дзень музеяў. Як вядома, гэтае прафесійнае свята з'явілася ў календары з 1978 года дзякуючы ініцыятыве савецкай дэлегацыі на 11-й генеральнай канферэнцыі Міжнароднага савета музеяў. Традыцыя супрацоўнікаў музейнай галіны святкаваць дзень 18 мая разам з шырокай публікай, гасцінна расчыняючы дзверы экспазіцыйных залаў для бясплатнага наведвання, прыжылася ў больш як паўсотні краін. А на аснове гэтай традыцыі пры канцы мінулага стагоддзя ў Луўры нарадзілася яшчэ адна: напярэдадні Міжнароднага дня музеяў ладзіць для іх наведвальнікаў усяночную імпрэзу. Беларусь далучылася да штогадовай еўрапейскай акцыі "Ноч музеяў" у 2005 годзе.

Бяссонне па-музейнаму

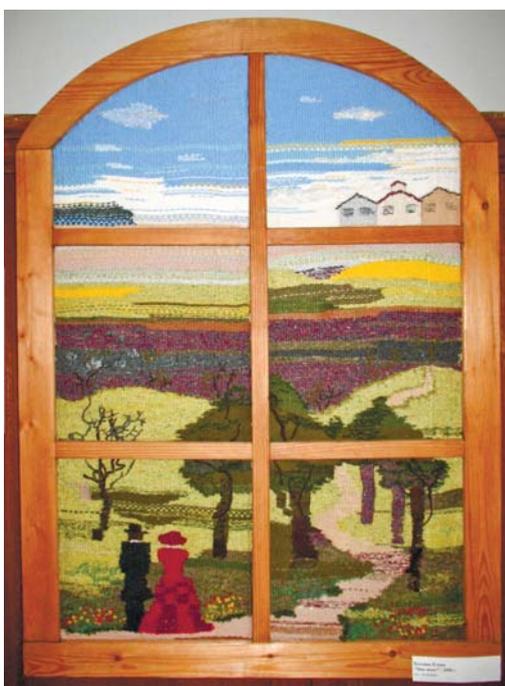
іх квецені. Магчымасць палюбавацца на Коласавы незабудкі, можна сказаць, адметная традыцыя нашага музея.

Тут адбылася і каларытная імпрэза "Сяброўства вузы кроўныя" з удзелам армянскага і татара-башкірскага фальклорных ансамбляў, з прэзентацыяй нацыянальных сувеніраў, з пачастункам нацыянальнымі прысмакамі. З аншлагам прайшоў вечаровы дабрачынны канцэрт ансамбля "Камерныя салісты Мінска" пад кіраўніцтвам Д. Зубава "Шэдэўры еўрапейскага барока". Сродкі ад канцэрта будуць накіраваныя на ўсталяванне ў сядзібе песняра скульптурнай кампазіцыі А. Заспіцкага "Якуб Колас. Роздум".

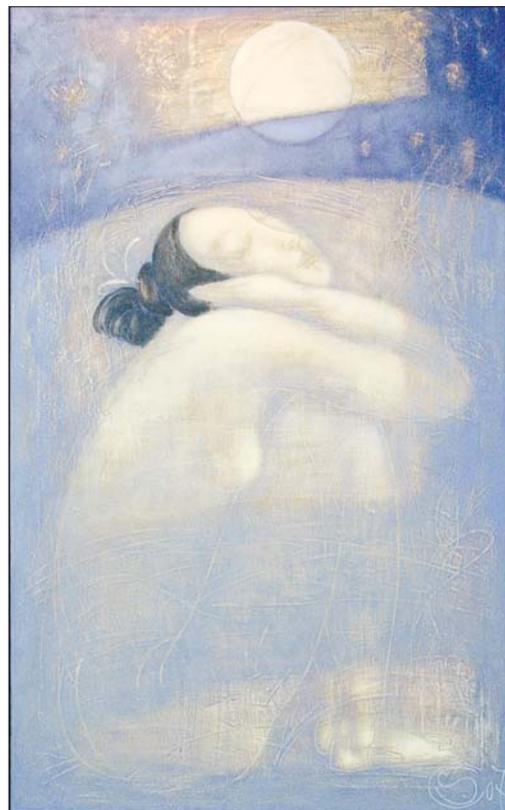
Аднак дождж усё ж такі ўмяшаўся ў планы музея: "Ноч стыляг" на адкрытай рэтра-танцапляцоўцы "а ля 1950-я" давялося замяніць сустрэчай у музейнай зале.

Што ні музей — то свой выбітны праект. Напрыклад, у Мемарыяльным музеі-майстэрні З. І. Азгура "начная акцыя" пачалася з 22 гадзін 14 мая і працягвалася да 6.30 новага дня. Пад гучным дэвізам "Мастацтва замест сну" тут адбываліся разнажанравыя імпрэзы, паяднаныя

“Карані самога паняцця “музей” — у грэчаскім слове “*mu-seion*”, што значыць “храм муз”. Хаця статус кво сённяшніх музеяў даўно ўжо не стасуецца з артадаксальнымі уяўленнямі пра антычныя традыцыі. Прыродазнаўчыя і этнаграфічныя, ваенна-гістарычныя і мастацкія, археалагічныя і літаратурныя. Навукова-асветніцкія, даследчыя і вучэбныя. Нацыянальныя, грамадскія, прыватныя...

тэмай "Мастацтва Афрыкі. Рытмы і рытуалы". Нацыянальны гістарычны музей наладзіў тэатралізаванае свята "Музейная ноч, якая ажыла", падчас якога "ажывалі" жывапісныя партрэты, напісаныя Андрэем Смаланком з вядомых асоб; экспанаваліся фондавыя ўнікаты; ладзіліся вясёлыя конкурсы. У Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі ўладарыла "Вечная магія музыкі" — канцэрт сусветнай вакальнай класікі. Як і год,

і два таму, сотні людзей узялі ў аблогу Нацыянальны мастацкі музей Беларусі. Тут дамінаваў праект "Прастора жанчыны", а ў яго межах, сярод іншага, была прадстаўлена творчасць Сержука Цімохава — персанальная выстаўка мастака "Чары ночы".

Зусім нечакана падышоў да музейнай акцыі Дом прыроды, што ў Траецкім прадмесці. У абноўленай пасля рамонтнага выставачнай зале ўпершыню размясцілі... мастацкую выстаўку! "Дымкі" (з націскам на першым складзе, гэтак завецца традыцыйны беларускі арнамент ткацтва "ў шашчкі") — так назвалі яе арганізатары: Саюз пісьменнікаў Беларусі, Беларускі фонд культуры ды рэдакцыя часопіса "Вясёлка" — і прысвяцілі 100-годдзю з дня нараджэння Васіля Віткі. Экспазіцыя знаёміць з дзівасветам творчасці зямлячкі нашага цудоўнага дзіцячага пісьменніка — случкай мастачкі Алены Хатэнкі.

Цішыню Купалаўскага парку парусіць хіба толькі шум дажджу ды перастук абцасаў на сцяжынках, што вядуць да прыкметнага дома. А вось у самім гэтым доме — Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы гучалі скрыпкі, цымбалы, саксафон ды фартэпіяна. Захапляльны фестываль беларускай, не зусім беларускай і зусім не беларускай рэкламы прывабіў сюды і сталых мінчукоў, і шматлікую студэнцкую моладзь, і сямейныя пары з дзецьмі...

Дождж набліжае прыцемкі. Дождж наганяе дрымоту. І хоць змяркалася ў той дзень раней, многім было не да сну! Наша сяброўская кампанія ўжо кіравалася дахаты, зразумеўшы, што і ў майскую ноч, напоўненую прахалодай дажджу, бэзавай свежасцю, разнаквеццем прыгожых і значных падзей, — што і ў такую чарадзейную ноч неабходна ўстаць і ўдзячнае. Чародкі моладзі шпацыравалі па праспекце, і нам даводзілася раз-пораз адказваць на пытанне: "Як патрапіць у музей Янкі Купалы?"

На здымках: так выглядала рэклама ў газетах 1904 года; Сяргук Цімохаў "Грацыя 7" (з серыі "Чары ночы"); Алена Хатэнка "Што там?".

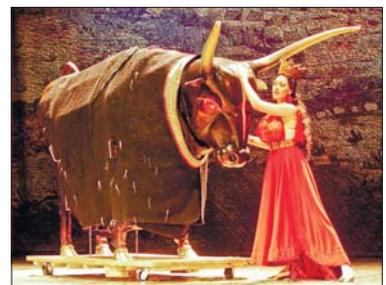
ART-нацёркі

Лана ІВАНОВА, фота Аляксандра Дзмітрыева

319 па 22 мая ў Арменіі праходзяць Дні культуры нашай краіны. У праграме — выступленні Дзяржаўнага ансамбля танца Рэспублікі Беларусь, вакальнай групы "Чысты голас" і акардэаніста-віртуоза Ігара Квашэвіча. Як паведамілі з Міністэрства культуры Беларусі падчас Дзён абудуцца майстар класы беларускіх майстроў народнай творчасці ды выстаўка-кірмаш іх вырабаў (ганчарства, выцінанка, ткацтва, саломаліценне). Армянскія гледачы змогуць падзівіцца на "Ювелірыку" — экспазіцыю ўзораў эмальернага мастацтва, сярод якіх і адмысловыя карціны, і жаночыя ўпрыгажэнні. У кінапраграме прадстаўлены работы Беларускага відэа-цэнтра, мастацкія, дакументальныя і анімацыйныя стужкі вытворчасці Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм", у тым ліку "Ваўкі", "Масакра", "Настасся Слуцкая", а таксама сумесны беларуска-расійскі праект "Брэсцкая крэпасць".

На час адкрыцця тэатральнага сезона 2011—2012 гадоў запланаваны заключны конкурсны этап Нацыянальнай тэатральнай прэміі. Пры канцы верасня пройдзе конкурсны тыдзень: на вядучых тэатральных пляцоўках Мінска будуць паказаны спектаклі-намінацыі. Пераможцы вызначацца ў наступных намінацыях: "Лепшы спектакль", "Лепшая рэжысёрская работа", "Лепшая мужчынская роля", "Лепшая жаночая роля", "Лепшая работа мастака-пастаноўшчыка", "Лепшае музычнае афармленне спектакля", "Лепшая сучасная беларуская пастаноўка". Нацыянальная тэатральная прэмія заснаваная Міністэрствам культуры Беларусі сумесна з Беларускім саюзам тэатральных дзеячаў, Беларускім саюзам кампазітараў і Беларускім саюзам літаратурна-мастацкіх крытыкаў — з мэтай падтрымкі айчыннага тэатральнага мастацтва і заахвочвання тэатральных дзеячаў, што паказалі найбольш яркія вынікі сваёй творчай працы на працягу 2009 — 2010 гадоў.

Прэм'ера спектакля "Выкраданне Еўропы, альбо Тэатр Уршулі Радзівіл" папоўніла рэпертуар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Пастапоўка ажыццёўлена паводле п'ес княгіні Францішкі Уршулі Радзівіл, якая лічыцца заснавальніцай прафесійнага тэатра ў Беларусі. Сцэна

нічная адаптацыя здзейснена С. Кавалёвым, рэжысёр — М. Пінігін. Над спектаклем, які складаецца з трох частак (балет "Дасціпнае каханне", опера "Выкраданне Еўропы", камедыя "Распуснікі ў пастцы") і ўяўляе сабой спробу рэканструкцыі святачнага вечара ў Нясвіжскім замку, працавалі таксама кампазітар А. Зубрыч, мастак-пастаноўшчык В. Мацкевіч, балетмайстар Н. Фурман. Сярод удзельнікаў імпрэзы — вядомыя акцёры В. Манаеў, Г. Маляўскі, А. Падабед, С. Журавель, прафесійны артыст балета А. Фурман, студэнты Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжа.

На здымку: сцэна са спектакля "Выкраданне Еўропы, альбо Тэатр Уршулі Радзівіл".

**Анатоль ВАРЛАХІН,
сугаршыня Асацыяцыі
кіраўнікоў хароў хлопчыкаў
і юнакоў Беларускага саюза
музычных дзеячаў,
Алена АБРАМОВІЧ**

Спяваюць хлопчужкі

“І мы цяпер з душой светла, радасна пяём”. Гэтыя праніклівыя словы беларускага канта звяртаю першаму Рэспубліканскаму фестывалю хароў хлопчыкаў і юнакоў з пажаданнем векавых гадоў гучання і квітнення». Такой тэлеграмай вітаў удзельнікаў гэтага мерапрыемства заслужаны артыст Расіі, пачынальнік харавога руху хлопчыкаў у Беларусі Ігар Жураўленка. Адбыўся першы Рэспубліканскі фестываль хароў хлопчыкаў і юнакоў у цяжкія для краіны дні, звязаныя з трагічнымі падзеямі ў Мінскім метро. І адбыўся ўжо не як свята дзіцячага мастацтва, а як грамадзянская, патрыятычная акцыя ў падтрымку палітыкі нашай дзяржавы. Выступілі больш як 500 удзельнікаў 22 калектываў краіны.

Завяршаўся фестывальны дзень выступленнем эстонскага хору Пярнускага Дома мастацтваў пад кіраўніцтвам Марыкі Пярк і Эвелін Мэй. Вельмі ўразлілі прафесіяналізм і асабліва манера выканання гасцей з Эстоніі, уласцівая менавіта прыбалтыйскім харам і пазнавальная амаль з першых гукаў. Нам рэдка выпадае такая чужоўная магчымасць паслухаць прадстаўнікоў іншай вакальна-харавой школы. Гэта было не толькі цікава, але і захапляльна, прыгожа, пазнаваўча і высокапрафесійна.

Кожнае выступленне ўдзельнікаў канцэрта ўдзячна і бурнымі апладысмантамі прымалася глядачамі, сярод якіх было шмат бацькоў, сяброў, знаёмых і проста прыхільнікаў харавога выканальніцтва хлопчыкаў. Канцэрт прайшоў у вельмі цёплай прыемнай атмасферы сапраўднага свята. Пасля заканчэння дзякуючы клапатлівасці гаспадары гэтага чужоўнага храма, ксяндза-магістра У. Завальнюка, для ўсіх удзельнікаў быў арганізаваны салодкі стол.

Цэнтральнай падзеяй фестывалю стаў канцэрт хароў хлопчыкаў і юнакоў у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. З прывітаннем да ўдзельнікаў звярнулася першы намеснік старшыні праўлення Беларускага саюза музычных дзеячаў Н. Вітанка. Прысутныя ўшанавалі хвілінай маўчання памяць трагічна загінуўшых на станцыі метро “Кастрычніцкая”, а Капэла хлопчыкаў Рэспубліканскага каледжа пры БДАМ выканала «Lacrimosa» з “Рэквіема” В. А. Моцарта. А ў канцэртнай праграме калектываў была абавязковая ўмова: выкананне твораў беларускага аўтара або апрацоўкі беларускай народнай песні і выкананне твораў асапела.

Адкрыў канцэрт хор хлопчыкаў ДМШ г. Слуцка (кір.

Г. Бруй), а працягвалі яго Узорны хор хлопчыкаў “Зубраня” СШ № 8 г. Слоніма (кір. М. Валадковіч), хор хлопчыкаў ДШМ № 1 г. Магілёва (кір. А. Чайкоўская), хор хлопчыкаў “Пеўнікі” ДШМ г. Маладзечна (кір. В. Бялько), вакальны ансамбль хлопчыкаў і юнакоў, а таксама Узорны хор хлопчыкаў і юнакоў ДШМ г. Светлагорска (кір. абодвух калектываў Г. Ур’еўская-Еўсюкова) і Узорны хор хлопчыкаў “Пеўнікі” ГДК г. Брэста (кір. А. Нярода).

Уражлівым фіналам стала выступленне Канцэртнага хору хлопчыкаў і юнакоў Беларускага саюза музычных дзеячаў (кір. А. Варлахін), у склад якога ўвайшлі лепшыя спевакі з харавых ансамбляў хлопчыкаў “Солерс” ДМШ № 8 (кір. Л. Папова) і “Элідэл” СШ № 183 (кір. Л. Буракова), хору хлопчыкаў і юнакоў “Каравела” МДПДМ (кір. А. Варлахін), “Суворавскага хору” МВСВ (кір. Л. Канстанцінава), узорных хароў хлопчыкаў і юнакоў ДШМ г. Светлагорска і ГДК г. Брэста. Хор з 300 спевакоў выканаў “Крылатую песню” Л. Захлеўнага, спецыяльна напісаную для фестывалю (дырыжор А. Нярода), “Мальчышкі” А. Астроўскага (дыр. Г. Ур’еўская-Еўсюкова), “Многолетие Патриаршее” (дыр. Л. Папова) і “Беларусь мая” Г. Струвэ (дыр. Анатоль Варлахін). Лагічнай кропкай у канцэрте з’явілася выкананне Дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам дэкана вакальна-харавога факультэта БДАМ прафесара В. Аўраменкі.

У апошні фестывальны дзень, які прайшоў у Малой зале імя Р. Шырмы Белдзяржфілармоніі, выступілі хор хлопчыкаў і юнакоў Беларускага Экзархата (кір. Т. Міронава), малодшы хор хлопчыкаў Рэспубліканскага каледжа пры БДАМ (кір. Ю. Казаке-

віч), харавыя ансамблі хлопчыкаў “Элідэл” і “Солерс”, хор хлопчыкаў і юнакоў «Каравела», Узорны хор хлопчыкаў і юнакоў “Ветразь” ДМШ № 2. Упрыгажэннем апошняга дня фестывалю зноў стала выступленне Дзмітрыя Шчалкунова, які пранікнёна выканаў “Ave Maria” Дж. Качыні. А на завяршэнне фестывалю спяваў Канцэртны хор хлопчыкаў і юнакоў Беларускага саюза музычных дзеячаў.

У цэлым фестываль пра-дэманстраваў вялікі прагрэс у колькасным і якасным выканальніцкім росце хароў хлопчыкаў у краіне, гарачае жаданне кіраўнікоў калектываў павышаць творчы ўзровень. Трэба адзначыць вялікую арганізатарскую працу ініцыятара фестывалю — артдырэктара прадзюсарскага цэнтры “Класіка” БСМД В. Уколава. Ды разам з тым фестываль зноў выявіў трыя праблемы, якія былі ўзняты ў рэзалюцыі ўдзельнікаў сёлета семінара-практыкума, праведзенага ў Мінску прафесарам Расійскай акадэміі музыкі імя Гнесіных Уладзімірам Семенюком:

- *засілле масавай пап-культуры, якое выўляецца ў перайманні хлопчыкамі невысокіх узораў эстрадных выканаўцаў;*
- *нівеліраванне выхаваўчай ролі класічнай музыкі;*
- *адсутнасць мэтанакіраванай праграмы развіцця харавой культуры ў краіне;*
- *скасаванне колькасці навучальных гадзін па хоры ў музычных і агульнаадукацыйных школах, праз што знішчаецца харавы рух, які быў закладзены ў 60—70-х гадах мінулага стагоддзя.*

Маем надзею на лепшае і будзем рыхтавацца да наступнага Рэспубліканскага фестывалю хароў хлопчыкаў і юнакоў.

На здымку: зводны калектывы ўдзельнікаў фестывалю.

«Лілея» заўсёды сучасная

Вера ГУДЗЕЙ-КАШТАЛЬЯН

Ансамбль цымбалістаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі “Лілея” адзначыў сваё 45-годдзе яскравым канцэртным выступленнем у Вялікай зале сталічнай філармоніі. Шматлікія прыхільнікі калектыву, аматары і прафесіяналы, знаўцы цымбальнага выканальніцкага мастацтва атрымалі чужоўную магчымасць зноўку ацаніць нязменна высокі прафесійны ўзровень выканаўцаў, пачуць улюбёныя творы і пазнаёміцца з новай музыкай беларускіх кампазітараў. Дарэчы, большую частку рэпертуару ансамбля складаюць менавіта творы айчынных аўтараў, якія пішуць спецыяльна для “Лілеі”.

У канцэрте прагучалі п’есы “Туканне гор” і “Майстар-клас” наваполацкага кампазітара В. Малых, “Добры вечар” і “Смешная музыка” В. Кузняцова, “Стары гадзіннік”, “Галоп” і “Сеанс адначасовай гульні” У. Кур’яна, Паэма для ансамбля цымбалаў, скрыпкі і камп’ютарнай фаннаграмы “Беларусь — мая Атлантыда” В. Войціка, “Вяртанне да спадчыны” В. Іванова, “Quo vadis” У. Каральчука.

Дзякуючы такой свядомай скіраванасці выканальніцкай практыкі “Лілея” заўсёды сучасная, адкрытая для нава-вядоўных традыцый і развіваюць традыцыі. Таму ў юбілейным канцэрте ансамбля невяпадкова прагучала “Беларуская мелодыя” Юсіфа Жыноўчыка — заснавальніка прафесійнага цымбальнага выканальніцтва ў Беларусі, вучнем якога быў Яўген Гладкоў. Менавіта Жыноўчык даў пачаць у жыцці студэнцкаму ансамблю цымбалістаў, які складаўся на той час толькі з пяці чалавек, даверыўшы яго кіраўніцтва свайму вучню, нядаўняму выпускніку кансерваторыі. Вядомы цымбаліст, народны артыст Беларусі, прафесар, загадчык кафедры струнных народных шчыпкова-ўдарных інструментаў БДАМ, член прэзідыума праўлення БСМД Яўген Гладкоў кажа: “Мне вельмі хацелася, каб на сцэне ў юбілейным канцэрте панавала “Лілея”, бо раней традыцыйнай формай былі выступленні нашага ансамбля і салістаў-цымбалістаў, 50 на 50. Хацелася паказаць тое, што працавана за 45 гадоў: багаты і разнапланавы рэпертуар, разнастайныя выканальніцкія магчымасці, узровень выканаўцаў”.

Нашы юбіляры

Ларыса Фёдарова МУРАШКА — кампазітар, дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, намеснік старшыні Рэвізійнай камісіі Беларускага саюза музычных дзеячаў.

Мікалай Канстанцінавіч ЛІТВІН — кампазітар, дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Ларыса Леанідаўна ДЗЯДУК — дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі.

Вольга Паўлаўна БЯЛЬКО — настаўнік Маладзечанскай дзіцячай школы мастацтваў.

Сябры! На вашы пытанні, якія датычаць падрыхтоўкі матэрыялаў для гэтай старонкі, адкажа першы намеснік старшыні праўлення Беларускага саюза музычных дзеячаў Наталія Васільеўна ВІТЧАНКА. Тэлефоны: (017) 222-37-33 — *працоўны*; (029) 507-55-05 — *МТС*; (029) 699-32-00 — *Velcom*.

Той народ жыве, які свае песні мае

Уладзімір БАЦКАЛЕВІЧ

Ці слухалі вы, як спявае “Церніца”?
Ці бачылі вы, як танцуе “Церніца”?
Ці чулі вы, як яе сустракае і праводзіць удзячная публіка?

Не? Але ж як шмат вы страцілі! Упэўнены, калі б пабывалі хоць на адным канцэрце — вас зачаравалі б звонкія, пранікнёна-светлыя галасы Ганны Глыбоўскай і Марыі Анкуды, Кацярыны Мядзведзевай і Віктарыі Еднацэвіч... Вы былі б у захапленні ад палымных, іскрамётных танцаў, віртуознай ігры музыकाў. Іх яркіх, адмысловых касцюмаў. А калі б да сталых артыстаў далучыўся ўзорны дзіцячы ансамбль “Цернічка”, на сцэне — прыгажосць, радасць, надзея... Цуд, ды і толькі!

Больш як чвэрць стагоддзя радуе глядачоў сваім майстэрствам заслужаны аматарскі калектыў Беларусі ансамбль беларускай песні “Церніца” Мінскага Палаца культуры і спорту чыгуначнікаў. Лаўрэат II ступені рэспубліканскага конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю” (2010 г.). Лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь за значныя творчыя дасягненні і актыўную канцэртную дзейнасць у 2010 годзе.

Гэты суладна творчы калектыў даўно варты такой узнагароды. Мяркуюце самі: толькі легася ён даў 76 канцэртаў! Усе прайшлі з аншлагам. І не толькі ў Беларусі. Германія, Польшча, Кітай, Паўднёвая Карэя, Расія, Малдова — далёка не поўны пералік краін, праз якія пралягалі песенныя маршруты “Церніцы”. Яна ўдзельнічала ў міжнародных фестывалях народнай творчасці “Садружнасць”, “Сонца свеціць усім”, “Дняпро — рака дружбы”, “Апельсінавы рай” і многіх іншых, якія праходзілі ў гарадах Расіі, Прыбалтыкі, а таксама ў Італіі, Ізраілі, Германіі, Аўстрыі, і адусюль ансамбль вяртаўся з высокімі ўзнагародамі.

За 26 гадоў існавання ён неаднаразова здзіўляў глядачоў усё новымі пераўтварэннямі: стыльвай палітрай, пластыкай, тэатральнымі элементамі. Літаральна з першых дзён ансамбль імкнуўся да аўтэнтчных спеваў. Ён увогуле ніколі не прытрымліваўся наіўна-святочнай патэтыкі лубка, якая яшчэ ўласціва некаторым фальклорным гуртам.

Рэпертуар “Церніцы” — бязмежны: беларускія песні, танцы, музыка, абрады, вакальна-харэаграфічныя кампазіцыі... Музыкі іграюць на ліры, дудзе, цымбалах, жалейцы, дудачцы, скрыпцы, баяне, бубне... І кожная рэч у іх выкананні — выключная музыкальнасць, высокае майстэрства, нектар беларускай душы, які сабраны ў працы, пакутах і радасці. Вось гучыць “Зямля маёй матулі” (муз. У. Будніка, сл. М. Трацякова) і, здаецца, сцены залы расступаюцца. Зазвінелі трушчынныя галасы, і звонкія крыніцы напоўнілі свет сваёй чысцінёю. І штосьці пшчотна-сумнае дакранулася да сэрца.

Як вядома, хваляваць сэрцы людзей — галоўная задача мастацтва. Час сцвярджае, што “Церніца” выконвае яе на “выдатна” дзякуючы прадавітасці, мэтанакіраванасці, таленту і прафесіяналізму артыстаў. Іх — 23, амаль усе з вышэйшай музычнай адукацыяй. У калектыве ўдала спалучаецца багаты вопыт ветэранаў і заўзятасць маладых. Будаўнік Юрый Гур’еў спявае ў ансамблі з дня яго заснавання. Некаторыя артысты знаходзяць іншую працу. Напрыклад, першая запявала Паліна Смоліца вырашыла шукаць шчасце на эстрадзе. Не ў ансамблі спяваюць Жанна

Піваварава і Вольга Вронская. Былы таленавіты саліст Сяргей Мядзведзеў узначальвае аддзел культуры Адміністрацыі Савецкага раёна Мінска.

Вакансіі займаюць студэнты і выпускнікі ўніверсітэта культуры і мастацтваў, якія ўмеюць пранікнуць у вобраз песні і танца і ўвасобіць яго на сцэне. Іх заробкі дробязныя. Але ж не ўсё вымяраецца грашыма. Галоўнае — займацца сваёй любімай справай. Яны бачаць сэнс свайго жыцця ў творчасці, самадэятковай і бязмежнай.

Безумоўна, “Церніца” шмат увагі надае захаванню і развіццю беларускай песні, з’яўляецца базай павышэння кваліфікацыі кіраўнікоў аматарскіх калектываў. Тут праводзяць семінары, адкрытыя заняткі, аказваюць метадычную дапамогу. Выдавецтва ўніверсітэта культуры і мастацтваў выпусціла ў якасці вучэбнага дапаможніка зборнік, у якім змешчаны 120 песень з рэпертуару калектыву.

Ёсць, ёсць чаму павучыцца ў “Церніцы”. Нездарма ж яе неаднаразова запрашалі, так бы мовіць, пад дзяржаўнае крыло, увайсці ў склад філармоніі. І займаець такія ўмовы працы, як “Свята”, “Харошкі”, іншыя ансамблі.

— Мы адмовіліся ад прывабнай прапано-

вы, — тлумачыць музычны кіраўнік ансамбля Іосіф Несцяровіч. — Хадзіць з працягнутаю рукою — перспектыва незаўздорная. Дзякуючы дапамозе кіраўніцтва беларускай чыгункі ў нас ёсць неблагая матэрыяльна-тэхнічная база. Набываем новыя сцэнічныя касцюмы, музычныя інструменты. Як кажуць, жыць можна. Калі б мы сталі “дзяржаўнымі”, магчыма, нас зрэдку паказвалі б айчынныя тэлеканалы, — працягвае Іосіф Аляксандравіч, — а пакуль на іх мільгацяць “зоркі эстрады”.

З такімі творчымі прынцыпамі, ды яшчэ і са скептычным стаўленнем да сучаснай эстрады і тэлебачання, жыццё Несцяровіча не назавеш салодкім. Але зразумець яго варты. Чалавек душой хварэе за беларускую песню, яе далейшы лёс. Бо як па твары пазнаюць чалавека, так і па песні, асабліва народнай, пазнаецца цэлая нацыя, яе характар і душа.

Музыка “Церніцы” вельмі простая. Але жывая, сапраўдная, якая ідзе ад сэрца. Адным людзям яна напамінае тыя дні, калі яны былі маладымі, здаровымі і шчаслівымі. Другіх адцягвае ад паўсядзённых і гэсконных турбот. А трэцім ненадакучліва гаворыць, што трэба любіць жыццё і сваю родную зямлю. Кожны адчувае ў ёй сваё, а ўсе разам — радасць.

Дарыць гэту радасць людзям дапамагаюць ансамблі кампазітары і паэты, сярод якіх Мікалай Трацякоў, Алег Чыркун, Іван Цітавец, Уладзімір Буднік, Яўген Дзеравянка, іншыя творцы.

Мастацкі кіраўнік ансамбля “Церніца” — заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Галіна Дзмітрыеўна Несцяровіч, а музычным кіраўніком з’яўляецца яе муж Іосіф Аляксандравіч, пра якога мы згадвалі вышэй. Ён нарадзіўся ў Баранавічах, скончыў там музычную школу, затым вучыўся ў Мінску. Цудоўна іграе на баяне! Працаваў разам з Генадзем Цітовічам. Затым у танцавальным ансамблі “Харошкі”. Несцяровічы былі арганізатарамі і стваральнікамі самабытных і каларытных “Церніцы” — аднаго з вядомых калектываў беларускай песні ў нашай краіне.

Гэтую кароткую замітку хочацца скончыць словамі, якія ўзяты ў загімак. Яны належаць нашаму Францішку Багушэвічу: “Той народ жыве, які свае песні мае”.

Алена МАЛЬЧЭЎСКАЯ,
фота Кастуся Дробава

У чым розніца паміж літаратурай і журналістыкай? Журналістыку не варта чытаць, а літаратуру не чытаюць.

О. Уайльд

— Прышоў час вузкіх спецыялізацый, і сёння літаратуру чытаюць тыя, хто ёй цікавіцца: ужо не скажаш, што мы краіна, якая чытае. Літаратура — гэта чытанне, а журналістыка — гэта чытво (хутка, у любых зручных абставінах выхапіць і запомніць з тэксту галоўнае). Варта чытаць і журналістыку, і літаратуру, толькі неабходна ведаць, з якой мэтай ты чытаеш і тое, і другое.

Літаратура — гэта сон, якім можна кіраваць.

Х. Л. Борхес

— Гэта праўда. Таму што любы творчы акт у любой галіне мастацтва звязаны з падсвядомым (сон таксама падсвядома). Гэта вяшчанне, якое не падаецца апісанню.

— Значыць, вы давяраеце творцы, які не можа патлумачыць, навошта яму патрэбная тая ці іншая дэталі ў рабоце, але настойвае, што яна патрэбная?

— Так. У творчасці вельмі важную ролю іграе інтуіцыя: матывы, адчуванні, эмоцыі з мінулага, якія захаваліся ў табе і якія ты выпятваеш з сябе ў патрэбны момант. Калі б гэтага не было, то не было б мастацтва XX стагоддзя увогуле, якое ў вялікай ступені абапіраецца на тэорыю Фрэйда. Ва ўсялякім разе, Сальвадора Далі мы б дакладна недалічыліся, калі б мастацтва карысталася толькі ўстаноўкамі рэалізму.

Для стварэння літаратурнага шэдэўра аднаго таленту

Хто здолее застацца ў літаратуры?

нестае. Талент павінен падагадаць час. Талент і час непадзельныя.

А. Мэцью

— Абсалютная праўда. Толькі гэта не значыць, што трэба выяўляць сацыяльныя праблемы. Трэба адчуваць атмасферу часу, яго флюіды, настрой. Гэта сапраўды талент, гэта звышнатуральная здольнасць. Адчуванне часу можна рацыяналізаваць і абагульніць у тэорыях, як знакамітыя філосафы, а можна выявіць у творах мастацтва. Мае любімыя імпрэсіяністы выявілі свой шчаслівы час. Не з той прычыны, што ім не давала спакою менавіта такое жаданне, а з той, што сам час быў такі. Яны сядзелі ў кавярнях, размаўлялі пра нешта добрае, хадзілі па вуліцах, дзе побач з імі хадзілі прыгожыя жанчыны, запрашалі гэтых жанчын да

Колькасць дыпламаваных літаратараў у нашай краіне павялічыцца. У другі раз Інстытут журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта правядзе сёлета набор на новую спецыяльнасць “Літаратурная работа. Творчасць”. Уладальнікамі студэнцкіх білетаў стануць 15 абітурыентаў. Пасля таго як яны праслухаюць курс агульных дысцыплін, кожны зможа выбраць сабе спецыялізацыю: проза, паэзія, драматургія (кінадраматургія і тэатральная драматургія), літаратурна-мастацкая крытыка і літаратурна-мастацкі пераклад. Акрамя гэтага на факультэце павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў у Інстытуце журналістыкі БДУ 10 спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй могуць атрымаць яшчэ адну спецыяльнасць — “Літаратурна-мастацкая творчасць” (дарэчы, прыём дакументаў працягнуты да 6 верасня 2011 года). Такім чынам, хутка ў сферу літаратуры і журналістыкі прыйдуць 25 выпускнікоў з дыпламамі, дзе будзе напісана: “Спецыяліст па літаратурна-мастацкай творчасці”. Мы прапанавалі загадчыцы кафедры літаратурна-мастацкай крытыкі Інстытута журналістыкі БДУ (на базе якой і адкрылася год таму новая спецыяльнасць), дацэнту, кінакрытыку Людміле Саянковай паразважаць пра сучаснае мастацтва, літаратуру і той асяродак, у якім маладым спецыялістам давядзецца працаваць, пацвердзіўшы ці абвергнуўшы сем правакацыйных афарызмаў пісьменнікаў-класікаў.

людзям, якія не маюць талентаў увогуле.

Ж. Рэнар

— А так заўжды адбываецца ў мастацтве. Любы крок адразу выклікае рэакцыю, і любым творам ты даказваеш, што ты маеш права казаць тое, што ты гаворыш. Мне падаецца, залішняя самаўпэўненасць (калі ты пераканаў сябе, што твой кожны новы твор — адкрыццё) — гэта вельмі дрэнна. Правільна сумнявацца. Але ж гэта вельмі некамфортнае становішча для творцы...

Бяда нашага часу — бронзавыя фігуры. Атрымаўся ўдалы твор мастацтва, і ты стаіш на п’едэстале, ты недатактыльны. Гэтая недатактыльнасць робіць творчы працэс безжыццёвым. Яна робіць безжыццёвай крытыку, важны складнік творчага працэсу. Званні, лаўрэатства,

пасады нібыта даюць алібі ўсёй наступнай творчасці. А мне падаецца, што сумневы павінны быць заўсёды і ў аўтара, і ў чытачоў ці глядачоў. Крытычны погляд не можа нашкодзіць, ды вось крытыка сёння ў нас не ў пашане...

Затрымацца ў літаратуры ўдаецца няшмат каму, а застацца — амаль нікому.

К. Чукоўскі

— Дакладна (смяецца — А. М.). Пацверджана гісторыяй мастацтваў. Вось мы з вамі жывём, вакол нас безліч твораў, а хто з іх застаецца ў гісторыі — невядома.

— І як жа з такім адчуваннем ісці ў прафесію?

— А пра гэта ніхто не павінен думаць! Трэба думаць пра тое, што табе сказаць і якім чынам, а не пра тое, што ты геніяльны.

Марына ВЕСЯЛУХА,
фота Кастуся Дробава
і з сямейнага архіва А. Атраховіч

Пра Крапіву раскажуць рэчы

яго выхад быў абумоўлены перш за ўсё тым, як казаў мне дырэктар выдавецтва Уладзіслаў Мачульскі, што да выдаўцоў увесь час звяртаюцца настаўнікі, дырэктары школ, супрацоўнікі бібліятэк, бо кнігі карыстаюцца попыткам і іх не хапае.

— Ведаю, што ў РВУ «Літаратура і Мастацтва» рыхтуецца да выдання новая кніга К. Крапівы...

Сапраўды, ідэя стварэння музея Кандрата Крапівы ў Мінску вартая ўвагі, тым больш, што публіцы гэта цікава. Але без падтрымкі грамадскасці і дзяржавы пра гэтую справу гаворкі ісці не можа. А ці зацікаўлены музеям Кандрата Кандратавіча Саюз пісьменнікаў Беларусі, ці дапаможа ў працэсе фарміравання новай экспазіцыі? З гэтымі пытаннямі мы звярнуліся да старшыні СПБ Мікалая Чаргінца.

— Кандрат Крапіва — фігура, значнасць якой для беларускай мовы і літаратуры не ацэньваецца сёння належным чынам. Яго ўнёсак — агромны, Кандрат Кандратавіч заслугоўвае, каб памяць пра яго была як мага больш яркай. А

— Так, сапраўды, гэта «Загадка дзеда Кандрата». Быццам бы невялікая кніжачка ў параўнанні са зборам твораў, але яна займае асобнае і значнае месца ў творчасці Кандрата Крапівы. Гэта яго апошняя кніга і адзінае дзіцячае выданне. Ён напісаў яе амаль у 90 гадоў. Кніга «Загадка дзеда Кандрата» мае цікавую гісторыю. Праўнучка Кандрата Кандратавіча — Варвара — вельмі любіла свайго прадзеда, шмат гуляла з ім у розныя гульні. Паколькі Кандрат Крапіва быў пісьменнік, філолаг, ён з задавальненнем прыдумваў для Варвары гульні са словамі, у тым ліку і загадкі, каб дзяўчынкі навучылася адчуваць і любіць роднае слова. Тады і з'явілася ў яго думка запісаць прыдуманыя ў час гульні загадкі. Таму і атрымалася, што выданне мае асветніцкі характар, прызначана для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў, дапамагае дзецям вывучаць беларускую мову.

— Калі творы настолькі папулярныя, то, магчыма, ёсць цікавасць і да асобы пісьменніка, тым больш што Кандрат Крапіва шмат зрабіў у розных сферах дзейнасці...

— На сённяшні дзень, на жаль, няма мемарыяльнага кабінета ці пастаяннай, разгорнутага экспазіцыі, што расказвала б пра Кандрата Крапіву, дапамагла б зазірнуць у яго творчую майстэрню. А цікавасць да яго асобы, як мы ўжо з вамі гаварылі, безумоўна, існуе. Падчас выстаўкі ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі я неаднойчы назірала за наведвальнікамі. І дарослыя, і школьнікі задавалі шмат пытанняў,

Асоба Кандрата Крапівы займае адметнае месца ў беларускай літаратуры і культуры. Байкапісец, драматург, публіцыст, вучоны-мовазнаўца... Яго творы стала займаюць адно з першых месцаў у рэйтынгу любімых з вывучаных на памяць яшчэ ў школе. Але, на жаль, у Мінску сёння няма музея, дзе была б стала прадстаўлена экспазіцыя, што шырока распавядала б пра Кандрата Крапіву як пра чалавека. А патрэба ў такой асобнай установе ці проста пастаяннай экспазіцыі ёсць. Пра гэта — наша гутарка з унучкай Кандрата Кандратавіча, кандыдатам мастацтвазнаўства, прафесарам Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Аленай Атраховіч.

фатаграфавалі. І найбольш іх цікавілі рукапісы, почырк пісьменніка, лісты, а яшчэ старыя фотаздымкі, асабістыя рэчы. Упэўнена, што людзі хацелі б больш ведаць пра Кандрата Крапіву, сваімі вачамі ўсё ўбачыць, але пакуль не маюць такой магчымасці.

Пра цікавасць да асобы Кандрата Кандратавіча сведчыць яшчэ тое, што пра яго здымаюцца фільмы. Назаву толькі некаторыя з іх. У мінулым годзе ў эфіры дэманстравалася дакументальны фільм, створаны Беларускай відэаэнтэрам. У ім выкарыстаны рэдкія архіўныя кінакадры. Не так даўно, у дні юбілею пісьменніка, дэманстравалася праект Міхася Равуцкага «Кандрат Крапіва: таямніцы біяграфіі», дзе была

не толькі яго інтанацыі, жэсты, але ўвасобіў унутраны лад. Я гэта тонка адчуваю як унучка.

— Калі казаць пра стварэнне музея К. Крапівы, чым абумоўлена ідэя яго размяшчэння менавіта ў Мінску?

— На гэта пытанне я б адказала словамі самога Кандрата Кандратавіча. У яго ёсць артыкул «Мой родны Мінск», напісаны ў 1978 годзе. І вось як ён піша пра гэты горад: «Нарадзіўся я не ў Мінску, але жыў у ім ужо больш за 50 гадоў. Тут нарадзіліся мае дзеці, унукі і праўнукі, адбыліся многія важнейшыя падзеі ў маім жыцці. Мінск стаў для мяне сапраўды родным горадам. <...> У Мінску я ўпершыню ўбачыў надрукаваны ў газеце

захоўваецца значная частка рэчаў — мемарыяльныя прадметы, здымкі, лісты, рукапісы, іншыя дакументы, нават уся абстаноўка кабінета. Але гэта знаходзіцца ў сховішчы, у тым ліку і бібліятэка, якую ён шмат год збіраў. Ёсць у гэтым кнігазборы творы рускай, беларускай класікі, шмат кніг з каштоўнымі дароўнымі надпісамі. У Беларускай дзяржаўнай архіве-музеі літаратуры і мастацтва — цэлы фонд К. Крапівы, цікавы і значны. Некаторыя рэчы, што датычаць жыцця і дзейнасці Кандрата Кандратавіча, ёсць і ў нашых літаратурных музеях, яны адлюстроўваюць стасункі пісьменніка з іншымі творцамі — Янкам Купалам, Якубам Коласам. Ва Уздзенскім гісторыка-краязнаўчым музеі таксама прысутнічае невялікая экспазіцыя — некалі мы самі перадалі туды некаторыя мемарыяльныя рэчы, дакументы. Музейшчыкі лічаць, што ўвесь архіў Кандрата Крапівы, які ўвогуле існуе ў рэспубліцы, адпавядае патрабаванням музейнай калекцыі і па колькасці, і па якасці экспанатаў.

— Калі разважаць пакуль гіпатэтычна пра стварэнне музея Кандрата Крапівы, што можа стаць асновай яго фонду?

— Думаю, што такія пытанні вырашаюцца на дзяржаўным узроўні. Пасля адыходу з гэтага жыцця знакамітага чалавека настае час, калі ўсё, што належала яму або яго сям'і, павінна належаць дзяржаве. Так сталася і практычна з усім архівам Кандрата Кандратавіча. Мы толькі некалькі рэчаў пакінулі на памяць, але калі будзе музей, дык і гэта аддадзім.

— У якой форме можа быць створана музейная экспазіцыя? Як асобны літаратурны музей?

— Літаратурны музей — не адзіная форма прадстаўлення экспазіцыі. Ды і ўвогуле сёння музей ператвараецца ў асветніцкія, культурныя цэнтры, гэта не застылы мемарыял, а вельмі жывы арганізм, разнапланавы, шмат-стайны. Досыць цікавая форма прадстаўлення чалавека, творчасці — мемарыяльны кабінет, які дазваляе нібы зазірнуць у госці да пісьменніка і пранікнуць у таямніцу творчага працэсу. Пісьмовы стол, друкарка, паперы, можа, гучыць голас пісьменніка ці чуваць стук пішучай машынкы...

Ведаю, што апошнім часам спецыялісты-музейшчыкі абмяркоўваюць новую цікавую канцэпцыю стварэння буйнога культурна-асветніцкага цэнтры, у якім можа быць прадстаўлена адразу некалькі славетных імёнаў, і ў кожнага — свая пастаянная экспазіцыя. Такі варыянт грэе душу. Да таго ж, гэта цікавы і маштабны праект, тут можа нават ісці гаворка пра новы статус музея.

На здымках: унучка Кандрата Крапівы Алена Атраховіч; стаяць: сын К. Крапівы Барыс, К. Крапіва, сядзяць: Канстанцін Махнач (бацька жонкі К. Крапівы), Алена Атраховіч (жонка К. Крапівы), Кандрат Атраховіч (бацька К. Крапівы), 1930 г.

для гэтага патрэбна інфармацыя, магчымасць пабачыць яго атакэнне, рэчы, паперы на свае вочы, пачуць расповед пра яго жыццё не ў аўдыторыі, а ў адноўленым інтэр'еры кабінета. Менавіта такую магчымасць можа даць музей.

Стварэнне спецыяльнай установы — музея, дзе была б ушанавана памяць пра Кандрата Крапіву, пісьменніка, навукоўца, мае вялікае значэнне. Саюз пісьменнікаў Беларусі падтрымлівае гэтую ідэю. Думаю, нават знойдзем прадметы, фотаздымкі для экспазіцыі. У хуткім часе створым невялікую рабочую групу, распрацуем план дзейнасці і разам са сваякамі Кандрата Кандратавіча пачнём працаваць над ажыццяўленнем гэтай цудоўнай задумкі.

зроблена спроба раскрыць малавядомыя старонкі жыцця класіка. І зноў мы бачым, што і стваральнікаў фільмаў, і гледачоў цікавіць усё тое ж пытанне: які Кандрат Крапіва быў чалавекам?

У сакавіку гэтага года сіламі студыі дакументальнага кіно галоўнай дырэкцыі тэлевытворчасці Белтэлерадыёкампаніі быў створаны яшчэ адзін надзвычай цікавы фільм пра Кандрата Крапіву «Загадка дзеда Кандрата», рэжысёр-пастаноўшчык Андрэй Леўчык. Адметна тое, што ў ім прыводзяцца не толькі дакументальныя звесткі пра пісьменніка, але ёсць і элементы мастацкага кіно. У ім узятлі ўдзел таленавітыя майстры беларускай сцэны Уладзімір Мішчанчук і Фама Варанецкі. Дарэчы, Фама Сільвестравіч выдатна сыграў ролю самога Кандрата Крапівы, перадаў

«Савецкая Беларусь» свой верш на беларускай мове. Гэта быў першы крок, з якога пачынаўся мой творчы шлях у беларускай літаратуры. З гэтага часу з Мінскам звязана мяне лёс назаўсёды». Важна, што тут фарміравалася яго погляды на жыццё, тут ён стаў усведамляць сябе пісьменнікам. Першымі чытачамі, гледачамі і суддзямі яго твораў былі менавіта мінчане.

— У якіх музеях і архівах захоўваюцца дакументы, рэчы Кандрата Крапівы?

— Яшчэ пры жыцці Кандрат Кандратавіч значную частку свайго архіва перадаў у Цэнтральную навуковую бібліятэку імя Якуба Коласа НАН Беларусі. Калі дзядулі не стала, наша сям'я перадала практычна ўсё, што заставалася дома, у Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры. Менавіта там

Галіна ФАТЫХАВА

Свет вакол нас

Сяргей Пыжыкаў скончыў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Выкладаў выяўленчае мастацтва ў школе № 159 з эстэтычным ухілам, цяпер — у Беларускім нацыянальным тэхнічным універсітэце выкладае тэорыю стылю, метадыку дызайну, асновы мастацка-кампазіцыйнага формаўтварэння, тэхналогіі экспазыцыянальнага дызайну. Яго творы знаходзяцца ў музеях і прыватных калекцыях Беларусі, Даніі, Ізраіля, Канады, Вялікабрытаніі, ЗША, Швейцарыі, Расіі...

Нядаўна ў выставачнай зале Дома кіно праходзіла выстаўка Сяргея Міхайлавіча пад назвай «Свет вакол нас». Выкананьня ў мяккай колеравай гаме ў тэхніцы акрылу, тэмперы, карціны ўражваюць эмацыянальнай насычанасцю, глыбокім філасофскім зместам. Датаваньня 1980 — 1990-мі гадамі, яны сёння як ніколі надзённыя. Мастак любіць пісаць неба — гэта ў яго з дзяцінства, бо ў вёсцы ўвечары рабіць было няма чаго, і ён падоўгу сядзеў на даху і любаваўся вярчэннем неба і зоркамі, месяцам на ім. Бывала, калі бацькі забываліся, праседжваў і ноч. Ды і цяпер выходзіць на начныя «шпацыры па небе».

Новыя карціны зараджаюцца ў думках. Ubачанне і рэаліі сённяшняга дня, уражанні ад падзей, якія адбываюцца сёння ва ўсім свеце, ад перажытага землятрэсавання і аварыі на атамнай станцыі ў Японіі перасэнсоўваюцца і адлюстроўваюцца ўжо на палатне, кардоне. Таму яго творы прыцягваюць і прымусваюць стаяць ля іх падоўгу і думаць. Сумяшчэнне нечаканых планаў, каб убачыць неба па-іншаму, незвычайнае: трэба мець прасторавае ўяўленне, а гэтым валодае не кожны. Прыцягваюць увагу карціны Сяргея Пыжыкава «Нябесная дарога» (1995), «Дрэва нябеснае» (маланка і адзінокае дрэва), «Абрыў» — у гэтым творы можна убачыць дзёран, які адваліўся, востраў нібы вісіць у нябёсах, адарваны ад усяго зямнога...

Створаныя Сяргеем Пыжыкавым у 1990-я гады карціны адпавядаюць сучаснасці па сюжэце і кампазіцыі, хоць мастак інтуітыўна звярнуўся да гэтай тэмы. Тое, што адбылося нядаўна ў Японіі, ён «адчуў» тады, у дзевяностыя, і намалюваў дзень сённяшні ў палатнах «Дом Мапуі» (1996) і «Цунамі» (1994): маленькія хаткі, дзе жывуць людзі, а над імі вялікая хваля цунамі, якая застыгла і знаходзіцца нібы ў роздуме, што ёй рабіць. І ў 2011 годзе яна накрыла гэтыя хаткі і людзей, усё жывое і нежывое сцерла з зямлі. Зямля як бы напамінае людзям, што да яе трэба адносіцца з павагай.

На палатне «Патоп» мастак адлюстравіў біблейскі патоп, але трактуе яго па сваім прадстаўленні з дапамогай асацыятыўных сувязей. Атрымалася своеасаблівае сінектыка — несумяшчальнае з сумяшчальным. На карціне «Архейскі краявід» (1992) — кратар вулкана, расплаўленая зямля дагістарычнага часу паказана ўжо ў іншых, больш яркіх фарбах — як папярэджанне... У кампазіцыі «Сем стыхій» асноўнымі элементамі з'яўляюцца сімвалы — неба, зямля, вада, агонь, аблокі, дрэвы; у карціне «Пілігрым» — пустыня, пясок, цень, які пацвярджае прысутнасць чалавека, якога мы не бачым, але адчуваем, што ён тут, побач... У творы «Імкненне» вогненная лава трансфармуецца ў драўляны ствол метафарычнага дрэва, які ўваходзіць у нябёсы — імкненне да дасканаласці. І зусім іншы колер у карціне «Свяціла» (1993) — патрэсканая ад гарачыні зямля ў пустыні, і на яе фоне ўзвышаецца ў сінюю неба не то скала, не то калона, з аднаго боку асветленая сонейкам, другі зацёмнены, і на гэтым фоне чалавек з вярблюдам — маленькія і не абароненыя перад Богам. Карціна гэта ўваходзіць у цыкл «Карма зямля», у якім Сяргей Пыжыкаў хоча папярэдзіць усіх, што карма напаткае кожнага і альбо пакарае, альбо ўзнагародзіць — кожнаму па заслугах, як кажуць. Мастак амаль на кожнай выстаўцы, прысвечанай экалогіі, паказвае свае новыя палатны на гэту тэму: «Апошні ліст» — найбольш яркі прыклад папярэджання чалавецтву: густы туман, над абрывама адзінокае дрэва без лісця, і толькі адзін лістак яшчэ

жывы. І калі не апомнімся, не задумаемся, дык і мы застанемся апошнім лістком, як на карціне, які вось-вось адарвецца ад дрэва, і ўсё знікне назаўсёды на зямлі.

Гэта была ўжо пятая выстаўка ў Доме кіно. Таксама персанальныя экспазіцыі з паспехам ладзіліся ў Смаленску, Мінску, Нясвіжы і Крупках — малой радзіме мастака. У вольны час творца прыязджае сюды, каб паблукаць па лесе, палюбавацца на возеры Сялява чыстаю празрыстаю вадою, ракой Бобр. Са шкадаваннем заўважае мастак, што рэчка яго дзяцінства, якая працякала ля вёскі Хаціхова і ўпадала ў раку Бобр, ужо высахла. Усё мяняецца ў прыродзе, часам і не без дапамогі чалавека. Работа «Дарога» (1992) напісана як пакаянне.

Палатны С. Пыжыкава глыбока паэтычныя і філасофскія. Вобразная выяўленчая мова твораў, выразнасць, ураўнаважанасць, трываласць кампазіцыі, якая вызначаецца асаблівай значнасцю, чысціня тонаў, вытанчаная пры-

фантазія — незвычайна; «Балотныя елкі» — маё адлюстраванне. Ubачыў у фарбах свае думкі».

Мастак шмат падарожнічае і менавіта новыя ўражанні адлюстроўвае на сваіх палатнах. Запрашае гледача разам з ім у горы Акыр, на Памір, на Каўказ, на Паўночны Урал: «Нябесныя горы», «У Бязмежнасць» (1998), «Міраж» (1989), «Спякота», «Камета» (1996), «Вечны рух», «Рай Зямны» (1989), «Дзве крыніцы» (1992) «Вулкан», «Час, які застыг», «Метамарфозы», «Якая дае Жыццё», «Мой шлях» (2000)...

Напісанае ў 2000-я гады палатно «Эманация» — матрыца, план, паводле якога жыве Сусвет, хвалі на вадзе і побач на пяску такія ж. Яны падобныя, плаўна пераходзяць зямля ды вада ў неба, шмат святла і прасторы. І папярэджанне ў творы «Маладзік і ліхтар» — у прыродзе ўсё адчувальна, і стыхія інтуітыўна адчувае набліжэнне падзей, катаклізмаў, змен, а таму так ці інакш папярэджае чалавецтва: «Слухайце яе!!! Людзі!»

Многія пейзажы як быццам падгледжаны з космасу: марсіянскія кратары, ледзяныя таросы і марскія прылівы з вялікімі хвалямі і неба з мноствам аблокаў. Назвы карцін самі сведчаць пра гэта — «Талаграфічны 2», «Камета» (1998), «Пояс Арыёна» (1997): піраміды ў Егіпце мастак размясціў адпаведна размяшчэнню зорак сузор'я Арыёна, а піраміды Хуфу — пояса Арыёна. Уся серыя «Прастора» выпісана і прадумана, як быццам Сяргей Пыжыкаў сам астраном...

Аблокі мастак малюе адметна, з любоўю, яны ў яго ўсялякія: і дажджавыя, і сонечна-празрыстыя, кучаравыя і закручаныя — і паказаны так, як быццам ён іх сам маляваў на аблоках. «Спякота» — малюнак аблокаў капіруе зямны пейзаж; у ліст расліны воблакі трансфармуюцца ў карціне «Палёт». «Позірк у неба», «Нябесная дарога», «Дарога да аблокаў»... Палатно «Сем стыхій» напоўнена кучаравымі аблокамі, а ў цэнтры — тры хаткі. Яны як бы просяць людзей зберагчы іх, не зносіць...

Мастак піша таксама партрэты: «Гея» («Багіня Зямлі», 1993), «Свяціла» (1995) і іншыя. Карціну-партрэт «Погляд у неба» Сяргей Пыжыкаў прысвяціў Уладзіміру Караткевічу. На першым плане — партрэт пісьменніка. У кампазіцыю мастак уключае частку замшэлай драўлянай хаткі і блакітнае неба з кучаравымі аблокамі, якія падкрэсліваюць сапраўднага Стваральніка і яго погляд на Сусвет.

Камерныя работы «Чырвоное акно» (2000), «Банальны закат» — мара мастака, ён хоча пабываць у гэтай прасторы і стварае яе на палатнах. Тэма «Адзіноцтва» (1992) вельмі шчыmlівая і звязана, відаць, з нечым сваім, асабістым, бо такі настрой можа перадаць толькі чалавек, які сам перажывае — чырвоны колер падкрэслівае драматызм стану, адзінокае дрэва на краі аб-

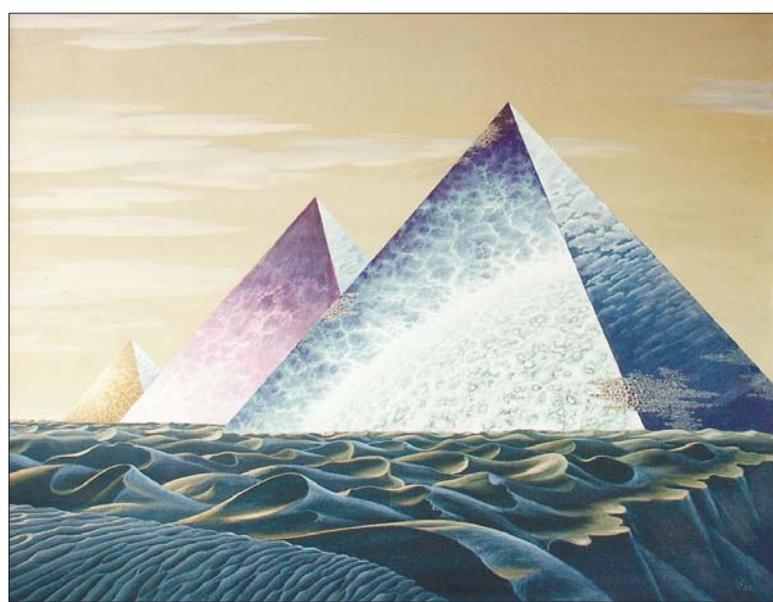
рыву. Яно яшчэ жыве, але галінкі яго ўжо цягнуцца ў другі бок, у прастору. Яно як бы адрываецца і ляціць да зор...

Пейзажы Сяргея Пыжыкава напісаны непасрэдна на пленэры, куды ён кожны год выязджае. Разам з сябрамі ходзіць на байдарках па возеры Нарач, па Браслаўскіх азёрах. Тут нарадзіліся сюжэты яго карцін «Нарач», «Начная маланка», «Бездань». У рабоце «Імхі» ён паказваў праз туман, які ахутаў балота, настрой змрочнага дня. Вельмі прыгожа і прафесійна перадаў мастак у карціне «Іней» раніцу першых дзён зімы. Шмат увагі надаў, скурупулёзна вылісваючы тонкія нюансы, а таму яна такой настраёвай і атрымалася.

Асвоіў творца і яшчэ адну грань мастацтва — мастацкую кераміку. Надглазурныя рослі фларэнцыйскай керамікі ўсё больш і больш яго захоплівае. Сваім настаўнікам у гэтым відзе мастацтва ён лічыць Віктара Гаўрылава.

Шмат часу Сяргей Пыжыкаў аддае педагагічнай справе. Вучыць дзяцей фантазіраваць і бачыць свет з рамантычным успрыманнем, а галоўнае — любіць сваю зямлю і людзей, якія жывуць побач. Трэба адзначыць, што ўсе творы мастака сваімі сюжэтамі так ці інакш настрайваюць і папярэджаюць нас, каб мы былі сумленнымі і не парухалі асноўныя прынцыпы справядлівасці на зямлі...

Узгадваюцца словы Антонія Суражскага: «Нам жыццё ўручана, каб з яго зрабіць урачыстасць любові, брацтва, гармоніі, веры, радасці. А мы гэтага не робім, таму што думаем толькі пра саміх сябе. Мы, людзі, зрабілі з гэтага свету месца, дзе страшна жыць, месца, дзе льецца кроў, месца, дзе чыняцца бесчалавечныя, жорсткія ўчынкi. Бог паслаў свайго сына Ісуса Хрыста, каб напамінь нам, што свет створаны для любові».

гажосць, выкарыстанне дзівосных магчымасцей тэмперы і акрылу надаюць карцінам магічную сілу. Асабліваю ролю ў яго творах адгрывае колер — ён рэалізуе ідэі і задумы мастака.

Работы поўныя алегорый і сімвалаў у духу паралельных светаў, якія прыцягваюць чалавека не адно стагоддзе, а таму тэма космасу, зямлі і адносіны чалавека да ўсяго — галоўная тэма яго твораў. Кожны можа расшыфраваць адлюстраванае на карціне па-свойму. І вось што я прачытала ў кнізе водгукаў за першыя тры дні выстаўкі:

«...перада мною спакойныя эмоцыі і, глядзячы на іх, можна доўга марыць, яны паветраныя і лёгкія»; «Транс-цен-ден-таль-но!!!»; «Атрымала эстэтычнае і эмацыянальнае задавальненне»; «Ты прадстал перад сабой, устремлённы вдалі душой. Ни начала, ни конца, лишь дыхание творца»; «Это Выходы и Входы из Простора Царства Бога»; «Чалавек-

Сталічны вернісаж

Неўміручасць творчасці

Віктар ЗАЯЦ

Гарадская мастацкая галерэя твораў Л. Шчамялёва запрашае ўсіх жадаючых наведаць выстаўку жывапісу «Беларускі пейзаж» Васіля Мініча (1949 — 2008). Дадзеная экспазіцыя адкрылася ў межах галерэйнай праграмы «Мемогіт», якая дзейнічае з 2004 года і падтрымлівае памяць пра мастакоў Беларусі, якіх ужо няма побач з намі.

Са слоў мастацтвазнаўцы Марыі Мініч, куратара выстаўкі з боку сямі творцы ў высакароднай справе захавання памяці праграма «Мемогіт» аб'ядноўвае сваякоў і сяброў мастакоў, якія пакінулі гэты свет, разнастайных спецыялістаў: калекцыянераў, журналістаў, гісторыкаў беларускай культуры і нашу галерэйна-музейную публіку, гэта значыць гледачоў. Акрамя таго, адкрыццё выстаўкі Васіля Мініча сталася адным з мерапрыемстваў міжнароднай акцыі «Ноч музеяў» у Галерэі Шчамялёва.

Васіль Віктаравіч нарадзіўся на Палессі, у вёсцы Сукачы Жыткавіцкага раёна, у жывапісным месцы, што шмат у чым паўплывала на выбар ім далейшага шляху ў творчасці. У атачэнні каларытнай прыроды Палесся будучы жывапісец фарміраваўся як творчая асоба з самага дзяцінства, і да канца жыцця ўпадабанай тэмай творчасці мастака заўсёды была прырода яго родных мясцін.

Сёння работы Васіля Мініча знаходзяцца ў фондах Дзяржынскага раённага гісторыка-краязнаўчага музея, у прыватных зборах Беларусі, Галандыі, Германіі, Польшчы, Ізраіля, ЗША.

У экспазіцыі прадстаўлены работы мастака як са збораў яго сям'і, так і з прыватных калекцыянаў. Дэманструюцца як раннія, так і познія карціны аўтара, што дазваляе ахапіць у цэлым творчы шлях жывапісца. Усе пейзажы В. Мініча нітуе імкненне перадаць прыгажосць роднай прыроды, убачанай праз прызму ўласнага ўспрымання.

Віктар КАВАЛЁЎ,
фота аўтара

Выстаўка “Беларускі нацюрморт”, якая ладзілася ў Палацы мастацтва, — своеасаблівы агляд гэтага віду творчасці за апошнія пяцьдзясят гадоў. Сфарміравана яна з чатырох калекцый: з фондаў Беларускага саюза мастакоў, Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, Музея сучаснага выяўленчага мастацтва і Нацыянальнага полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

Ціхае прадметнае жыццё

Адкрываючы экспазіцыю, намеснік старшыні Беларускага саюза мастакоў па выставачнай дзейнасці Сяржук Цімохаў зазначаў, што ў савецкія часы жанр нацюрморта знаходзіўся на апошняй прыступцы па істотнасці, важнасці жанраў. Лічыўся самым лёгкім. А гэта абсалютна не проста, а складаны, далікатны жанр, дзе мастак можа раскрыць сваю душу, паказаць сябе.

Дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапцоў падкрэсліў, што гэта ўнікальны выпадак, калі мы маем магчымасць асэнсаваць тое, што зроблена ў гэтым жанры старэйшымі мастакамі і маладым пакаленнем. Можна толькі парадавацца за беларускіх мастакоў і нашу жывапісную школу нацюрморта, традыцыі якой годна перанялі маладыя творцы. А прасачыць этапы іх развіцця можна дзякуючы дадзенай выстаўцы.

У сваю чаргу ўдзельнік выстаўкі, старшыня Рады БСМ прафесар Уладзімір Зінкевіч адзначыў: “Гэта таленавітая, яркая, харызматычная экспазіцыя. Не вельмі падабаецца пераклад французскага слова “нацюрморт” — “мёртвая натура”, нашмат лепей з нямецкай або англійскай мовы — “ціхае жыццё”. Тое, што бачым, нагадвае метафізічную праяву прадметнага свету, які як быццам становіцца саўдзельнікам усяго нашага жыцця. Нацюрморт — тое, што існуе заўсёды з намі: бытавое, падсвядомае, касмічнае жыццё. Мастакі старэйшага пакалення і маладыя ў гэтым аднадумцы. Паказваюць бліскучую прафесійную школу беларускага нацюрморта. Гэта сапраўды адметная падзея. Бо апошнім часам можна пабачыць павярхоўныя рэчы, якія мала што гавораць. Тут — цудоўнае, таленавітае жыццё прадметнага свету, які нараджае менавіта самога мастака. Работы раскрываюць, так бы мовіць, “ціхіх”, таленавітых людзей”.

Гісторыя беларускага нацюрморта сведчыць, што цікавасць да яго як да самастойнага жанру праявілася ў другой палове XX стагоддзя. Нацюрморт — гэта правадзіць гледача ў свет нацыянальнай культуры, паколькі лепш за іншыя жанры выяўленчага мастацтва здатны перадаць

нацыянальныя асаблівасці прадметнага свету. Рэчы даюць дастаткова яркае ўяўленне пра характар і лад жыцця людзей. У той час як у пейзажным жывапісе знаходзяць адлюстраванне погляды чалавека на прыроду ў больш абагульненай форме, то ў нацюрморце яны ўвасабляюцца, як правіла, у спецыфічнай форме, абумоўленай індывідуальнымі імкненнямі творцы. Мастак стварае нацюрморт, зыходзячы са свайго жыццёвага і творчага досведу.

Нацюрморт прываблівае мастакоў у першую чаргу свабодай самавыяўлен-

ня, магчымасцю тварыць па-за межамі, што прадпісаны ў іншых жанрах, абумоўленымі гістарычнымі ці рэлігійнымі ўплывамі. У гэтым, некалькі інтымным, жанры мастак сам вызначае мэту і сродкі яе дасягнення, прыносячы індывідуальнае бачанне, чым дае гледачу падказку адносна аўтарства.

Экспазіцыя аб’яднала мастакоў і мастацтвазнаўцаў Беларускага саюза мастакоў, аўтараў розных пакаленняў, сярод якіх Віталь Цвірка, Май Данцыг, Леанід Шчамялёў, Гаўрыла Вашчанка, Аляксандр Кішчанка, Мікалай Залозны, Барыс Аракчэў,

Валяр’яна Жолтак, Уладзімір Савіч, Мікалай Селяшчук, Аляксандра Паслядовіч, Уладзімір Кудрэвіч, Уладзімір Клімушка, Юрый Якавенка, Георгій Скрыпнічэнка і іншыя.

Выстаўка “Беларускі нацюрморт” — унікальны праект, мэтай якога з’яўляецца пазнаёміць гледача з асноўнымі тэндэнцыямі развіцця жанру ў беларускім мастацтве.

На здымках: работы Віталія Цвіркі “Нацюрморт з флоксамі”; Гаўрылы Вашчанкі “Успаміны”; Валяр’яны Жолтак “Лета”.

Віктар КАВАЛЁЎ,
фота аўтара

Памяці мастакоў-ветэранаў

Мікалай Федарэнка (1922 — 2000) — з ліку старэйшага пакалення беларускіх жывапісцаў-магіляўчан, за плячыма якога больш як пяцьдзясят гадоў творчай дзейнасці. Мікалай Міхайлавіч — удзельнік Вялікай Айчыннай, быў у партызаных, на франтах вайны і дайшоў да Берліна. Таму тэма народнай мужнасці і гераізму стала адной з вядучых у яго творчасці.

У сваім жывапісным летапісе Магілёўшчыны М. Федарэнка захаваў для нашчадкаў не толькі этапы будаўніцтва мясцовых заводаў, фабрык, прадпрыемстваў. Ён, як майстар шырокага творчага дыяпазону, напісаў шмат палотнаў у жанры лірычнага дыяпазону індустрыяльнага пейзажа.

Яго сын, Святаслаў Федарэнка, належыць да мастакоў сярэдняга пакалення. Як прадаўжальнік справы бацькі, ён працуе ў традыцыйнай манеры з аднолькавым поспехам у жанры тэматычнай карціны, партрэта, пейзажа.

Так, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны наладзіў выстаўку Мікалая і Святаслава Федарэнкаў пад назвай “Шляхамі перамог. Бацька і сын Федарэнкі”, прымеркаваную да 70-год-

дзя пачатку Вялікай Айчыннай. Увазе наведвальнікаў прадстаўлена больш як паўсотні работ, у тым ліку знакамітае сюжэтна-тэматычнае палатно “Хлеб партызанам”, а таксама асабістыя рэчы, фотаздымкі, дакументы і каля трыццаці партызанскіх ды франтавых замалёвак Мікалая Федарэнкі. Да слова, гэтыя замалёўкі ў Мінску дэманструюцца ўпершыню. Частку экспазіцыі займаюць работы Святаслава Мікалаевіча, якія ён прысвяціў памяці бацькі, а таксама ўсім тым мастакам-ветэранам, якія прайшлі шляхамі вайны. Усе палотны прасякнуты любоўю да роднага дому, да роднай зямлі. Некаторыя работы Мікалая Федарэнкі Святаслаў паабяцаў перадаць у дарунак музею.

Выстаўка “Шляхамі перамог. Бацька і сын Федарэнкі” адмыслова не толькі тым, што прадстаўляе

творчую сям’ю, але і беларускую мастацкую школу рэалізму. Гэта апавед пра зямное і ўзнёслае, пра штодзённае і вечнае, пра жыццё зусім іншага пакалення ва ўзаемасувязі з бацькавым і сынавым у часовым гістарычным зрэзе.

На адкрыцці экспазіцыі слова бралі дырэктар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Сяргей Азаронак, член бюро суполкі “Традыцыя” Беларускага саюза мастакоў Мікалай Мішчанка і народны мастак Беларусі Георгій Паплаўскі.

На здымках: работы Мікалая Федарэнкі “Хлеб партызанам” і Святаслава Федарэнкі “Тэраічны мажэйскі дэсант”.

Рукі, якія робяць цуды

Анатоль МАЗГОЎ,
фота аўтара

Так, у мастацкай галерэі “З’ява” Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя І. Каладзева адбылася святочная імпрэза з нагоды адкрыцця выстаўкі “Hand made” (“зроблены ўручную”). Гэты праект аб’яднаў семярых творча адораных жанчын Барысава і Мінска, якія ў вольны час ствараюць сваімі спрытнымі і “разумнымі” рукамі непаўторны свет прыгажосці і фантазіі. Экспазіцыю склалі работы, выкананыя ў розных тэхніках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва: размалёўка па шкле, бісерапляценне, вязанне, лапікавы калаж, аўтарская лялька, пап’е-машэ, фларыстыка, модульныя арыгамі, вырабы з керамікі, палімернай гліны, скуры і інш.

Аўтары гэтых вырабаў не прафесійныя мастакі, а проста захопленыя творчасцю людзі. У кожнай з гэтых семярых таленавітых майстрых свой лёс, але ўсіх іх аб’яднала неўтаймаваная фантазія і нязгасная любоў да творчасці, у прыватнасці, да дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Аўтараў экспазіцыі па чарзе прадставіла публіцы мастацтвазнавец Таццяна Кірылава, пасля чаго кожная з іх падзялілася сваім поглядам на творчасць і далейшымі планами ў мастацтве.

Алена Кеслер нарадзілася ў Башкірыі, скончыла педагогічныя курсы, працавала выхавальнікам у дзіцячым садку. Займаецца модульным арыгамі, захапляецца 3D-паштоўкамі і макрамэ. Прапанавала на суд гледачоў вазы розных формаў і памераў, галеркі, вясельную сукенку, выкананае з паперы модульнае арыгамі. У выстаўках удзельнічае ўпершыню.

Алеся Пацукевіч нарадзілася ў Барысаве. Працуе педагогам-арганізатарам у Кішчына-Слабадскім навучальна-вытворчым камбінаце, член Барысаўскага аддзялення Беларускай асацыяцыі дапамогі дзецям-інвалідам і маладым інвалідам. З дзяцінства захапляецца самаробкай, а таксама бісерапляценнем. 75 узораў

Адвеку вялікая частка людзей жыла марамі пра адпачынак, атаясамляючы яго са святам. Арыстоцель не без падставы лічыў, што менавіта ў вольны час складаецца шчасце.

Сучасны чалавек ужо не ўяўляе свайго жыцця без вольнага часу, хобі, якія дапамагаюць задаволіць яго духоўныя запатрабаванні, гарманічна развіваюць асобу, аказваюць тэрапеўтычнае ўздзеянне.

дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, зробленых рукамі Алесі, маглі пабачыць і нават набыць наведвальнікі выстаўкі. Яе непаўторная біжутэрыя з пацерак і напаякаштоўных камянёў, дрэвы з пацерак і вырабы са скуры ўразілі ўсіх сваёй арыгінальнасцю.

Вольга Пузанова нарадзілася ў Мінску. Сур’ёзна захапілася бісерапляценнем некалькі гадоў таму, самастойна вывучыла асновы тэхнікі вырабу біжутэрыі. Выставіла каля 50 найразнастайных вырабаў з пацерак.

Юлія Пухлякова скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў (аддзяленне керамікі), мастак-педагог. Працуе мастаком на Барысаўскім камбінаце дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва імя Аляксандра Кішчанкі. Захапляецца лепкай з палімернай гліны. Упершыню прадставіла свае ўнікальныя работы з тэрмапластыку.

Святлана Швайбовіч пасля заканчэння Барысаўскай школы паступіла ў Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя М. Танка. Працавала настаўнікам беларускай мовы і літаратуры, а цяпер — кіраўнік гуртка ў дзіцячым пакоі “Світанак” унітарнага

прадпрыемства “Жыллё”. Восьмы год займаецца фларыстыкай і валодае рознымі тэхнікамі фларыстычнага калажу. Асабліва моцная ў тэхніцы пап’е-машэ. Зача роўваюць яе пано з лямцу і дзіўныя ўзоры аўтарскай лялькі. У галерэі “З’ява” выстаўлялася ў трэці раз.

Алена Якімава мае вышэйшую педагогічную адукацыю, працуе ў Цэнтры карэкцыйна-развіваючага навучання і рэабілітацыі, таксама займаецца бісерапляценнем.

Валянціна Яськевіч нарадзілася ў Барысаве, працуе

настаўнікам малюнка, жывапісу і кампазіцыі ў барысаўскай СШ №20. Мае справу са скурай, керамікай, выкарыстоўвае ў творах змяшаныя тэхнікі. Захапленне дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам стала яе прафесіяй.

Усім гэтым таленавітым мастакам уласціва пачуццё ператварэння часу і месца, у якіх яны жывуць і працуюць. Яны шчодро дзеляцца з намі сваёй душэўнай цеплынёй, тварэннямі сваіх залатых рук. Для іх творчасць — гэта мова, на якой яны спрабуюць размаўляць са светам, данесці да яго сваё “я”.

Гледачы таксама маглі палюбавацца работамі, выкананымі творчымі калектывамі Барысаўскага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі і СШ № 20 горада. З дзіцячай непасрэднасцю і пяшчотай школьнікі намалювалі сваіх хатніх гадаванцаў, прыроду і іншыя рэчы.

На здымках: творы ўдзельнікаў выстаўкі.

Вядучы праекта — рэдактар аддзела мастацтва Віктар Кавалёў

Водзкі і матэрыялы дасылайце на e-mail: lim_new@mail.ru з пазнакай “Дзівасвет”.

Афарызм

Калі чалавецтва ідзе да спрошчанаці казарменнай — тады адна мова, калі да складанаці — мноства.

Уладзімір КАРАТКЕВІЧ

З глыбіні

Далучэнне да кнігі

Пры бібліятэцы Беларускай дзяржаўнай сельгасакадэміі г. Горкі пастаянна працуе клуб творчай моладзі “Дэбют”, галоўная мэта якога — адрадыць папулярнасць кнігі. А таму сябры клуба актыўна займаюцца далучэннем студэнцкай моладзі да чытання, прапагандай лепшых узораў сучаснай і класічнай літаратуры, знаёмствам з працамі мясцовых паэтаў.

Вось і нядаўна ў Палацы культуры ВУНУ прайшоў вечар усходняй паэзіі, музыкі і танца “Каб мудра жыццё пражыць...”. Ён быў прысвечаны творчасці знакамітага персідскага паэта Амара Хаяма. Яго чатырохрадкоўі — рубаі, нягледзячы на больш чым “спелы” ўзрост, не пакідаюць абыякавай і сучасную моладзь.

Цікавую форму данясення філасофіі аўтара да “маладых вушэй” прадумалі супрацоўнікі гуманітарна-асветніцкага аддзела бібліятэкі. У выкананні ўдзельнікаў клуба творчай моладзі “Дэбют”, у склад якога ўваходзяць і замежныя студэнты, пераважна прадстаўнікі Туркменістана, прагучалі цудоўныя вершы Хаяма, якія суправаджаліся інсцэніроўкамі з аповесці “Пах шыпшынікі” Вардана Варджапечяна. А ўсходняя музыка, песні і танцы туркменскіх студэнтаў з творчага калектыву “Шахеразада” пад кіраўніцтвам Людмілы Шаршнёвай стваралі інтрыгуючую атмасферу тагачаснасці, выклікалі ў гледача жывое суперажыванне.

Зоя БАГДАНОВІЧ,
г. Горкі

У Смалявічах настрой паэтычны

Смалявіцкая раённая гімназія і гарадская сярэдняя школа № 1 імя В. Купрэвіча месцяцца пад адным дахам, і таму многія мерапрыемствы гімназісты і школьнікі ладзяць сумесна.

Разам прыйшлі яны і на арганізаваную па ініцыятыве бібліятэкара гімназіі Алены Дзядкоўскай сустрэчу з літаратурным рэдактарам часопіса “Вясёлка”, пісьменнікам Анатолем Экавым. Дакладней, на дзве сустрэчы: спачатку госць з Мінска выступіў перад старшакласнікамі, а потым — перад вучнямі пачатковых класаў. Першым ён чытаў лірычныя вершы і літаратурныя пародыі, другім — казкі, скарагаворкі і загадкі, у тым ліку і з новай кнігі “Зязюля Гулюля”, якая неўзабаве пабачыць свет у РВУ “Літаратура і Мастацтва”. Найбольш актыўныя ўдзельнікі свята атрымалі прызы: кніжныя закладкі, кішэнныя календары і насценныя календары з сімволікай часопіса “Вясёлка”. Прысутныя змаглі паглядзець электронную прэзентацыю гэтага дзіцячага выдання, а таксама пазнаёміцца з выстаўкай кнігі і публікацыяй Анатоля Экава. Апроч таго, на абедзвюх сустрэчах прагучалі вершы паэта і песня на яго словы “Разлучаныя лёсы” з рэпертуару ансамбля “Сябры”. Таксама была паказана інсцэніроўка казкі “Вавёрка і Крот” у выкананні саміх дзяцей.

Сяргей КРЫВІЧОЎ

Выходзіць з 1932 года
У 1982 годзе газета ўзнагароджана ордэнам Дружбы народаў
Заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, ГА “Саюз пісьменнікаў Беларусі”, РВУ “Літаратура і Мастацтва”
Галоўны рэдактар **Алеся Мікалаевіч КАРЛЮКЕВІЧ**

Рэдакцыйная калегія:

Анатоль Акушэвіч	Уладзімір Гніламедаў	Алеся Марціновіч
Лілія Ананіч	Вольга Дадзіёмава	Мікола Станкевіч
Алеся Бадак	Уладзімір Дуктаў	Мікалай Чаргінец
Дзяніс Барсукоў	Анатоль Казлоў	Іван Чарота
Святлана Берасцень	Алеся Карлюкевіч	Іван Штэйнер
Віктар Гардзеі	Анатоль Крэйдзіч	
	Віктар Кураш	

Юрыдычны адрас:
220034, Мінск, пр. Незалежнасці, 39, п.4а
Адрас для карэспандэнцыі:
220034, Мінск, вул. Захарова, 19
Тэлефоны:
галоўны рэдактар — 284-84-61
намеснік галоўнага рэдактара — 284-66-73
Адрэсы:
публіцыстыкі — 284-66-71
крытыкі і бібліяграфіі — 284-44-04
прозы і паэзіі — 284-44-04
мастацтва — 284-82-04
навін — 284-44-04, 284-66-71
дадатка “Кніжны свет” — 284-66-71

бухгалтэрыя — 284-66-72
Тэл./факс — 284-66-73
E-mail: lim_new@mail.ru
Адрас у Інтэрнэце:
www.lim.by
Пры перадруку просьба спасылка на “ЛіМ”. Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцензуе. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі, асноўнае месца працы, зваротны адрас. Пазіцыя рэдакцыі можа не супадаць з меркаваннямі і думкамі аўтараў публікацый.

Набор і вёрстка камп’ютарнага цэнтра РВУ “Літаратура і Мастацтва”.
Выходзіць раз на тыдзень па пятніцах.
Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “Літаратура і Мастацтва”.
Друкарня Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства “Выдавецтва Беларускага Дом друку” г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.
Індэкс 63856
Кошт у розніцу — 1500 рублёў

Наклад — 3042
Умоўна друк.
арк. 3,72
Нумар падпісаны ў друку 19.05.2011 у 11.00
Газета зарэгістравана ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведччанне № 7 ад 22.07.2009 г.
Заказ — 2349
Д 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

